

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਅੰਕ 26 ਸਾਲ 3 ਫਰਵਰੀ 2012 (ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਹੀ ਪਾਉਣਂਗੇ ਵੋਟ....!!

ਗੁਰੂਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਠੋਸ ਵਾਅਦਾ, ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਹੀ ਪਾਉਂਣਗੇ ਵੋਟ ਇਸ ਵਿੱਚ,
ਸੱਚੀ ਸੁਚੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣ ਇਸ ਵਾਰੀ, ਕੋਈ ਵੰਡੇਗਾ ਨਹੀਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਨੋਟ ਇਸ ਵਿੱਚ,
ਜਾਅਲੀ ਵੋਟ ਨਾ ਪਵੇਗੀ ਇਸ ਵਾਰੀ, ਅਫੀਮ, ਭੁੱਕੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ ਪੂਰਨ ਰੋਕ ਇਸ ਵਿੱਚ,
ਸੱਚੇ ਸੁਚੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਹੀ ਚੁਣੇ ਜਾਣਗੇ ਜੀ, ਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਨਸੀਬ ਕੋਈ ਖੋਟ ਇਸ ਵਿੱਚ।
ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਉਦੋਂ ਫੂਕ ਨਿਕਲੀ,
ਹੇਰਾ ਫੇਰੀਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ 'ਚ ਜਦੋਂ ਵਾਅਦੇ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿਤੇ।
ਅਸਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬਣੀਆਂ, ਘੋਨਿਆਂ ਮੋਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੋਟਰ ਲਿਸਟਾਂ 'ਚ ਸੀ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ,
ਪੈਸਾ ਚੱਲਿਆ, ਅਫੀਮ, ਭੁੱਕੀ, ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਲੱਗੇ ਲੰਗਰ, ਅਗਲੇ ਪਿਛਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਸੀ ਸਭ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ,
ਨਸੀਬ ਬਦੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਹੋਈ, ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਜੋ ਸੱਚ ਦੇ ਸੀ, ਆਲੂਆਂ ਵਾਂਗ ਘਰੋੜ ਦਿੱਤੇ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ

ਦਫਤਰ
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਘੋਨੇ-ਮੋਨੇ ਜ਼ਾਅਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀ ਸੰਵਾਰੇਗੀ...!!

ਬਾਲ ਕਵਿਤਾ
ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ (ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਰਵਿਸ ਕਰਦੇ) ਪਾਪਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ?

ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ, ਕਰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸਵਾਲ।
ਪਾਪਾ ਕਿੱਥੇ ਚੱਲੇ ਓ? ਲੈ ਚਲੋ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ......
ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਓ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕੋਲ ਅਸਾਡੇ।
ਤੁਹਾਡੇ ਪਿੱਛੋਂ ਮੰਮੀ ਸਾਡੀ, ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਏ ਹਾਲ ਬੇ-ਹਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ......
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ, ਮੁੜਕੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਨਾ ਆਂਦੇ।
ਮਨ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਗੋਤੇ ਖਾਵੇ, ਦਿਲ 'ਚ ਉੱਠਦੇ ਕਈ ਉਬਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ......
ਬਾਪੂ ਆਇਆ ਉਹ ਵੀ ਪੁੱਛੇ, ਪਾਪਾ ਤੇਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿੱਥੇ।
ਲਾਰੇ-ਲੱਪੇ ਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਪੂਰਾ ਇੱਕ ਸਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ......
ਪਾਪਾ ਨਾ ਇੰਜ ਕਰੋ ਉਦਾਸ, ਤੋੜੋ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਆਸ।
ਉਡੀਕ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਪੱਕੀਆਂ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਕਿੱਡਾ ਕਮਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ......
ਪਾਪਾ ਹੁਣ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਇਓ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਓ।
ਪਾਪਾ ਰੱਬ ਦਾ ਵਾਸਤਾ, ਮੰਮੀ ਦਾ ਕੋਈ ਕਰੋ ਖਿਆਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ......
ਪਾਪਾ ਦਾ ਅੱਜ ਪੱਤਰ ਆਇਆ, ਉਹੀਓ ਗਾਣਾ ਫਿਰ ਦੁਹਰਾਇਆ।
'ਕੰਵਲ' ਜਿਹੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਓ, ਆਕੇ ਮਿਲਾਂਗਾ ਗਲ ਦੇ ਨਾਲ।
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਲ, ਕਰਦੇ ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਸਵਾਲ।
ਪਾਪਾ ਕਿੱਥੇ ਚੱਲੇ ਓ? ਲੈ ਚਲੋ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਮੁੱਖ ਸੁਪ੍ਰਸਤ: ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ (ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਸਾਲ:3 ਫਰਵਰੀ:2012 ਅੰਕ 26

ਤਤਕਰਾ

ਮਾਇਆ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ:-
ਸੰਪਾਦਕ , ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ,
A/C : 65077080586,
ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ,ਸ਼ਾਖਾ ਕਜਹੇੜੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਚੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸਮਾਂ	ਦੇਸ਼ ਵਿਚ	ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਸਾਲਾਨਾ	200/-	$40
ਪੰਜ ਸਾਲ	900/-	$200
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ	6000/-	$1500

website:- www.bhaiditsinghpatrika.com

ਇੱਕ ਕਾਪੀ 20/-

ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਕਜਹੇੜੀ,
ਯੂ.ਟੀ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।160036
ਫੋਨ:- 0172-2623163, 9465216530
E-Mail:- bhaiditsinghpatrika@yahoo.com

ਛਾਪਕ, ਆਰ .ਕੇ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਨੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦੁਰਗਾ ਪ੍ਰਿੰਟ-ਓ-ਪੈਕ ਕਜਹੇੜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਫੋਨ:- 0172-2667070 ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ #712,ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕਜਹੇੜੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਪਾਦਕ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ।

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਘੋਨੇ-ਮੋਨੇ ਜ਼ਾਅਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀ ਸੰਵਾਰੇਗੀ---?

ਪ੍ਰਿੰ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਅਜੇਹੀ,ਕੋਈ ਉਦਾਹਰਣ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਸਰਬ-ਉਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇ। ਹਾਂ! ਜੀ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1925 ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਸਤੰਬਰ 2011 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੇਕਲੀ ਕੌਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਭਾਰਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਦਿੱਲੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਵਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਧਰਮ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਤੇ ਲਗਭਗ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ ਇੱਜਤ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ, ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਾਹੌਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਹੀ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਉਲੀਕੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਪ੍ਰਫੁਲਤਾ ਲਈ ਕਾਰਜ ਕਰਨੇ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਫੈਲ ਰਹੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਤੇ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਦਸਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਜੋਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪੂਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਆਦਿ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਖ਼ੇਦ ਨਾਲ ਲਿਖਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨਾਂ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ ਤੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਰਹੀ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਜਾਂ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਹਿਤੈਸੀ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਵਿਦਵਾਨ ਚੁਣੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਸਗੋਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਹੀ ਜਿੱਤ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਵਰਗੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਦੇ ਹਨ। ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਖੇਡ ਹੀ ਮਾੜੀ ਹੈ ਪਰ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਕੁਰਾਹੇ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਝੂਠ, ਗੁੰਡਾ ਗਰਦੀ, ਭਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੇ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਵੱਸ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਫਿਰ ਅਜੇਹੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। "ਦੁੱਧ ਦੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬਿੱਲੀ ਬਿਠਾਉਣੀ" ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜੇ ਅਜੇਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਚੁਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿੰਨੀ ਵੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਤਾਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਨਾਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ

ਕਰੋੜਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।ਸਤੰਬਰ 2011 ਵਿੱਚ ਲਗਭੱਗ 2 ਸਾਲ ਲੇਟ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ. ਹਰਫੂਲ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਬੜੇ ਦਮਗਜੇ ਮਾਰੇ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਚੋਣਾਂ ਬਿਲਕੁੱਲ ਨਿਰਪੱਖ ਹੋਣਗੀਆਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਸ ਦਾਹੜੀ ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਭਰਵੱਟੇ ਵਾਲੇ ਪੁਰਸ਼/ ਇਸਤਰੀਆਂ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਬਣਾਉਣਗੇ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਫਾਰਮ ਤੇ ਲਾਉਣਗੇ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਵੀ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹੋਇਆ ਬਿਲਕੁਲ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਹਿਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਇਸ ਤੇ ਜਰੂਰ ਅਮਲ ਹੋਇਆ ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤਰੀਕ ਨੇੜੇ ਆਈ ਇਕ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਹਜਾਰ- ਹਜਾਰ ਫਾਰਮ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਨਾ ਮਾਤਰ ਸਨ, ਪਰ ਘੋਨੇ-ਮੋਨੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਾਈ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਸਿਧੇ ਹੀ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੋਟਰ ਬਣ ਗਏ। 18 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਵੋਟਰਾਂ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਵੋਟਰ ਦੀ ਖ਼ਿਦਮਤ ਕੀਤੀ ਹਰ ਨਸ਼ਈ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਨਸ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪੈਸੇ ਵੰਡੇ ਗਏ ਤੇ ਆਖਰ ਵੋਟਾਂ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੰਸਥਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ, ਟੀ. ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਦੋਂ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਨਿੱਘਰ ਜਾਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸੀ, ਜਦੋਂ ਟੀ.ਵੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਚੋਣ ਲਈ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਦਿਖਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਘੋਨੇ-ਮੋਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੰਥ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਿਤਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਸਾਰੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੁਪ-ਚਾਪ ਇਹ ਲਾਈਵ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਨੇ ਵੀ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਨਹੀਂ ਮਾਰਿਆ ਭਾਵ ਕਿ ਚੋਣ ਹਾਰ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਨੁਕਤਾ ਚੀਨੀ ਜਰੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।ਇਥੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਸਬੰਧੀ ਤੇ ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਸਬੰਧੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਇਹ ਵਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਹਨ? ਕੀ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਇਹ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਲੜਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਲੋਕ ਸਭਾ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਸਹਿਜਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਸਲਾ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਪਿਛੋਂ ਸਜਿਹਧਾਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਦਾ ਹੱਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਸ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਹੀ ਵੋਟ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਸਹਿਜਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਘੋਨਿਆਂ-ਮੋਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲੈਕੇ ਜਿੱਤੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੰਘ ਨਿਤਰਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ?ਹੁਣ ਗੱਲ ਅਸਲ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਗਲਤ ਸਮੱਗਰੀ, ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣੀ ਸੀ, ਕੀ ਉਹ ਮਕਸਦ, ਇਹ ਜ਼ਾਅਲੀ ਵੋਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਾਅਲੀ ਵੋਟਾਂ ਪਾਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ? ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਰ ਸੂਝਵਾਨ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਪੰਥ ਦੀ, ਮਸਲੇ ਪੰਥ ਦੇ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦੇ, ਸਿੱਖੀ ਦੇ, ਪਰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਿਪਰਵਾਦੀ, ਨਸ਼ਈ, ਸ਼ਰਾਬੀ-ਕਬਾਬੀ, ਪੈਸੇ ਲੈਕੇ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਗਈ ਇਹ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਇਨਸਾਫ ਕਰ ਸਕੇਗੀ? ਇਹ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਬਦਤਰ ਹੋਵੇਗੀ ਇਹ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਇਹ ਭਲਾਈ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾ ਸਕੇਗੀ ਹਾਂ! ਇੱਕ ਗੱਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋ ਵੱਧਕੇ ਬਿਪਰਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਾਅਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਖੈਰ ਕਰੇ!!

9465216530

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ

20 ਅਕਤੂਬਰ 1899

ਆਰੀਯਾ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦੇ ਸਿਖਾਂ ਪਰ ਝੂਠੇ ਹਮਲੇ

ਕੁਛਕ ਮਹੀਂ ਹੋਏ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਜ਼ਮੂਨ ਛਪਯਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦਾ ਜਗ੍ਹ 2 ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਡੇ ਪਾਸ 21 ਤੋਲੇ ਦੇ ਲਗਭਗ ਉਹ ਜਨੇਊ ਆਏ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਤਰਫ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਉਤਾਰੇ ਸਨ॥

ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਰੀਯਾ ਗੈਜ਼ਟ ਦੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਅਪਨੇ 25 ਮਈ ਦੇ ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਅਪਨੇ ਭਾਈ ਲਾਲਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਜਾਲੰਧਰੀ ਪ੍ਰਤਿ ਮਹਾਂ ਸ਼ੋਕ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਕੇ ਅਪਨਾ ਕ੍ਰੋਧ ਠੰਡਾ ਕਰਦੇ ਹਨ,ਯਥਾ:-

"ਯਹ ਕਿਆ ਅੰਧੇਰ ਹੋਇਆ"

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਚੋਟੀ ਅਰ ਜਨੇਊ ਕੀ ਰੱਛਾ ਕਰਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਕੋ ਸਿਧਾਰੇ, ਲੇਕਨ ਆਜ ਕਲ ਹਮਾਰੇ ਮਹਾਤਮਾਂ ਭਾਈਓਂ ਕੀ ਮੁਹੱਬਤ ਸੇ ਫੇਜ਼ਯਾਬ ਹੋਕਰ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਸੇ ਪਤਤ ਚੰਦ ਏਕ ਸਿੱਖ ਭੀ ਜੋ ਕਿ ਲਾਲਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸੇ ਸ਼ਾਰੋਸ਼ਕਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈਂ ਜਨੇਊ ਤੋੜਨੇ ਮੈਂ ਕਮਰ ਬਸਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹੋਂ ਮੇਂ ਸੇ ਏਕ ਸ਼ਖਸ ਚੰਦ ਦਿਨ ਹੁਏ 21 ਤੋਲੇ ਜਨੇਊ ਉਤਰਵਾਕਰ ਲਾਯਾ ਹੈ, ਔਰ ਇਸ ਸ਼ੇਰ ਮਰਦ ਔਰ ਗਾਜ਼ੀ ਕੀ ਖਬਰ ਸੇ ਪਤਤ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਬਹੁਤ ਕਦਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ॥ "

ਅਸੀਂ ਅਪਨੇ ਆਰੀਯਾ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਿ ਇਸਦਾ ਉੱਤ੍ਰ ਇਤਨਾ ਹੀ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਮਧਯਾਨ ਕਾਲ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਗਯਾਨ ਦਾ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਧ੍ਰਮ ਦਾ ਅਸੂਲ ਇਸ ਪੰਜ ਤੱਗ ਦੇ ਜਨੇਊ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਇਸਦਾ ਪਹਰਨਾ ਅਗਯਾਨ ਰੂਪੀ ਅੰਧੇਰੇ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਸਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਧੇਰ ਹੋ ਗਯਾ ਆਖਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ॥

ਦੂਸਰਾ, ਅੰਧੇਰ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪਰ ਔਰੰਗਜੇਬੀ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਦੇ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈਆ ਨੇ ਛਕਨ ਵਾਲਯਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੰਨਤਾ ਨਾਲ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਰੀਯਾ ਧਰਮ ਦੇ ਧਾਰਨ ਦੇ ਧਾਰਨ ਦਾ ਪਹਲਾ ਸੰਸਕਾਰ ਜਨੇਊ ਪਾਉਨਾ ਹੈ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦਾ ਪਹਲਾ ਅਸੂਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਕੇ ਇਸਦਾ ਉਤਾਰਨਾ ਹੈ॥

ਤੀਸਰਾ ਅੰਧੇਰ ਉਹ ਸਦਯਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਥੋਂ ਪਤਤ ਹੋਕਰ ਪੁਰਖ ਉਸੇ ਧਰਮ ਦਾ ਸੱਚਾ ਧਰਮੀ ਸਦਾਏ ਜੈਸਾ ਕਿ ਚੋਟੀ ਜਨੇਊ ਦਾ ਜੋ ਆਰੀਯਾ ਧਰਮ ਦੇ ਮੂਲ ਹਨ, ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪੁਰਖ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਯਾ ਆਰੀਯਾ ਲੋਗਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਦਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਅੰਧੇਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਦਾਕੇ ਚੋਟੀ ਜੰਞੂ ਨੂੰ ਰਖਦਾ ਹੈ ਸੋ ਭੀ ਮਹਾਂ ਅੰਧਕਾਰੀ ਨਰਕ ਗਾਮੀ ਪੁਰਖ ਅੰਧੇਰ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿੰਤੂ ਇਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ॥

ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਆਈ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਲੇ ਜਾਲੰਧਰ ਦੇ ਰਵਿਦਾਸੀਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਆਖਯਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਰੀਯਾ ਬਨਾਕੇ ਅਪਨੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਵਰਤਾਲਵਾਂਗੇ ਪਰੰਤੂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੇਸ ਉਤਾਰਕੇ ਚੋਟੀ ਅਤੇ ਜਨੇਊ ਧਾਰਨੇ ਪੈਨਗੇ, ਸੋ ਲਾਲਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਇਸ ਕਥਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੰਧੇਰ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਚ ਆਖਯਾ ਹੈ ਜੋ ਆਰੀਯਾ ਧਰਮ ਜਨੇਊ ਅਤੇ ਚੋਟੀ ਦਾ ਧਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਦਾ ਹੈ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਭੀ ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਉਂਦੇ ਹਨ ਤਦ ਏਹੋ ਵਰਤਾਓ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿੰਤੂ ਉਹ ਜ਼ੁਲਮ ਯਾ ਅੰਧੇਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਦੀ ਰਸਮਾਨੁਸਾਰ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸੋ ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਚੰਗੀ ਕੀਤੀ ਹੈ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਜਨੇਊ ਤੋੜਨ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਅਰ ਨਿਰਬਲ ਆਰੀਯਾ ਲੋਗਾਂ ਦੀ ਰੱਖਯਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੋ ਭੀ ਧਰਮ ਧੁਜਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸੁਭਾਵਕ ਧਰਮ ਸਾਜੋ ਦੀਨ ਬੰਧੂ ਯਾ ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਹੋਨ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਅੱਜ ਕੱਲ ਭੀ ਕਾਬਲੀ ਪਠਾਨ ਆਰੀਯਾ ਲੋਗਾਂ ਦੇ ਜਨੇਊ ਜ਼ੁਲਮ ਨਾਲ ਤੋੜਕੇ ਤੰਦੂਰਾਂ ਦਾ ਬਾਲਨ ਕਰਨ ਤਦ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੱਖਯਾ ਕਰਨ ਲਈ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਯਾਰ ਹੈ॥

ਲਾਲਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੈਸਾ ਕਿ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂ ਮੋਠਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਦਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਲਾਲਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਦਾ ਭੇਦ ਕੇਵਲ ਮਾਸ ਘਾਸ ਦੇ ਖਾਣ ਪਰ ਹੀ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਨ ਭੱਦਨ ਅਤੇ ਜਨੇਊ ਨੂੰ ਇਕੋ ਰੀਤੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਅਰ ਸਭੋ ਵੇਦ ਭਗਤ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੰਡ ਘਿਉ ਹੋਨਾ ਕਯਾ ਕੰਮ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ॥

ਆਪ ਨੇ ਚੋਟੀ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਪਤਤ ਖਾਲਸਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸੋ ਇਹ ਆਪਦਾ ਲਿਖਨਾ ਬਿੱਲਕੁੱਲ ਅਯੋਗ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਪਤਤ ਉਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਨੇਊ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਪਤਤ ਖਾਲਸਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਤੂ ਉਹ ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ ਹੈਂ, ਅਰ ਬੇਸ਼ਕ ਕਦਰ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ॥

ਸਾਡੇ ਖਯਾਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਰੀਯਾ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਯਾ ਕਹਾਉਨ ਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚੋਟੀ ਅਰ ਜਨੇਊ ਹੀ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਅਰ ਜੇ ਨਾ ਧਾਰੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਪਤਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੁਆਮੀ ਦਯਾ ਨੰਦ ਜੀ ਦੇ ਨਾ ਜਨੇਊ ਹੀ ਸਾ ਅਰ ਨਾ ਸਿਰ ਪਰ ਚੋਟੀ ਹੀ ਸੀ ਫਿਰ ਓਹ ਆਰੀਯਾ ਕਯੋਂ ਕਰ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਪਤਤ ਹੋਨ ਵਿੱਚ ਬਾਕੀ ਕਯਾ ਰਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਤਦ ਮਤ ਅਵਲੰਬੀ ਆਰੀਯਾ ਸਮਾਜੀ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਸਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਤ ਸਮਝਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਓਸ ਥੋਂ ਉਲਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰੀਯਾ ਸਮਾਜਾਂ ਦੇ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਆਰੀਯਾ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਤੇ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਯਾ ਬਨਨੇ ਲਈ ਚੋਟੀ ਜਨੇਊ ਦਾ ਰੱਖਨਾ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪਰ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਨਾ ਸਾਡੇ ਆਰੀਯਾ ਭਾਈ ਦਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਾ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ਖੁਦ ਜਨੇਊ ਅਰ ਚੋਟੀ ਨੂੰ ਤਯਾਗ ਜੋਗ ਜਾਨਕੇ ਤਿਆਗ ਬੈਠੇ ਹਨ॥

ਅਸੀਂ ਆਸ਼ਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਰੀਯਾ ਭਾਈ ਅਜੇਹੇ ਝੂਠੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਖਾਲਸਾ ਪਰ ਲਾਕੇ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਉਚਾਰਨਗੇ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ

20 ਅਕਤੂਬਰ 1899

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਪ੍ਰਪੰਚ ਦੀ ਰਚਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪਰ ਅਪਨੀ 2 ਬੁੱਧਿ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਈਸਾਈ ਲੋਗ ਇਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦੋ ਉਸਤਾਦ ਜਾਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਬੁਰਾਈ ਦਾ ਮਾਸਟਰ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਭਲਾਈ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਨੂੰ ਸ਼ੈਤਾਨ ਸੱਦਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੱਦਯਾਰਥੀ ਹਨ, ਜਿਸਤੇ ਨੇਕੀ ਅਤੇ ਬਦੀ ਦਾ ਕੰਮ ਚਲਦਾ ਹੈ॥

ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਲੋਗ ਖਾਸ 2 ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਨੇ ਲਈ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਅਰ ਖਾਸ 2 ਦੇਵਤੇ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਤਾਈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਯਥਾ:-

ਆਸਾ ਮਹੱਲਾ 4

"ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਸਚਿਆਰੁ ਮੈਡਾ ਸਾਈ॥
ਜੋ ਤਉ ਭਾਵੈ ਸੋਈ ਥੀਸੀ,
ਜੋ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਸੋਈ ਹਉ ਪਾਈ॥ ਰਹਾਉ॥
ਸਭ ਤੇਰੀ ਤੂੰ ਸਭਨੀ ਧਿਆਇਆ॥
ਜਿਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਤਿਨਿ ਨਾਮ ਰਤਨੁ ਪਾਇਆ॥
ਗੁਰਮੁਖ ਲਾਧਾ ਮਨਮੁਖਿ ਗਵਾਇਆ॥
ਤੁਧ ਆਪਿ ਵਿਛੋੜਿਆ ਆਪਿ ਮਿਲਾਇਆ॥1॥
ਤੂੰ ਦਰੀਆਉ ਸਭ ਤੁਝ ਹੀ ਮਾਹਿ॥
ਤੁਝ ਬਿਨੁ ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾਹਿ॥
ਜੀਆ ਜੰਤ ਸਭ ਤੇਰਾ ਖੇਲੁ॥
ਵਿਜੋਗਿ ਮਿਲਿ ਵਿਛੁੜਿਆ ਸੰਜੋਗੀ ਮੇਲੁ॥2॥
ਜਿਸਨੋ ਤੂੰ ਜਾਣਾਇਹਿ ਸੋਈ ਜਨੁ ਜਾਣੈ॥
ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਦ ਹੀ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ॥
ਜਿਨਹਰਿ ਸੇਵਿਆ ਤਿਨੁ ਸੁਖ ਪਾਇਆ॥
ਸਹਜੇ ਹੀ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਮਾਇਆ॥
ਤੂੰ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਤੇਰਾ ਕੀਆ ਸਭ ਹੋਇ॥
ਤੁਧ ਬਿਨ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ॥
ਤੂੰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਹਿ ਜਾਣਹਿ ਸੋਇ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ॥4॥"

ਇਸ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਾ ਕਥਨ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਸੁਆਮੀ ਨਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ॥

ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੂੰ ਇਸ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਸੱਚਾ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਦਾਰਥ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਕਲਪਤ ਕਰਤੇ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਖਨੇ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਵਿਚਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਦੇਖਨ ਤੇ ਸੱਚਾ ਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਅਧਿਸ਼ਟਾਤਾ ਇੱਕ ਤੂੰ ਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਰਤੇ ਅਤੇ ਸੁਆਮੀ ਭੀ ਤੇਰੇ ਹੀ ਰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਸੱਚੇ ਕਰਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿੰਤੂ ਕਲਪਤ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਪੇਖਯਾ ਤੇ ਤੂੰਹੇ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਕਰਤਾ ਹੈ॥

ਇਸੀ ਕਾਰਨ ਤੇ ਹੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਤਿ ਜੋ ਕੁਛ ਤੈਨੂੰ ਅੱਛਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋਈ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਪਰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਨੁਸਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਸੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਅਪਨੇ ਸੁਖ ਦੁਖ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਹੋਨ ਤਾਂ ਇਹ ਕਦੇ ਭੀ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਨ॥

ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਜੋ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਛਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸੋਈ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਆਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ ਸੋਈ ਇਹ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਸ੍ਰੇਣੀ ਯਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਤਿ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜੈਸਾ ਕਿ ਬਾਇਬਲ ਆਦਿਕ ਈਸਾਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ "ਅਸਰਾਈਲੀਆਂ ਦਾ ਖੁਦਾ" ਕਰਕੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਕਿੰਤੂ ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰਿਸਟੀ ਦੇ ਜੀਵ ਆਪਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪ ਦਾ ਅਰਾਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਸ ਪਰ ਆਪਦੀ ਅਤਯੰਤ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਵੇ ਸੋ ਆਪਦੇ ਅਰਾਧਨ ਰੂਪੀ ਨਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਓਹ ਪੁਰਖ ਅਤਯੰਤ ਹੀ ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪਾਤ੍ਰ ਸਮਝਯਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਜੀਵ ਆਪ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ ਅਰ ਆਪ ਦੇ ਭਾਣੇ ਪਰ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਨ ਸੋਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਗਯਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਜੋ ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਮਨਮਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਕੇ ਤੈਥੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਗੁਵਾ ਛੱਡਯਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੂਰਜ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਹੋਨ ਤੇ ਇਸ ਭੂਗੋਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਨਤੇ ਅੰਧੇਰੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਤੈਂ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਨਮੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨਮੁਖਤਾ ਦਾ ਫਲ ਆਪ ਦਾ ਵਿਯੋਗ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਨੂੰ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁੱਧ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਫਲ ਅਪਨੀ ਪ੍ਰਪਤੀ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ॥

ਫਿਰ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਮਹਾਨ ਦਰਯਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਾਧ ਹੋ ਜਿਸਤੇ ਆਪਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਯਾ ਤੀਜਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਜੀਵ ਜੰਤ ਆਪ ਦੀ ਇੱਕ ਸੁਭਾਵਕ ਰਚਨਾ ਅਰਥਾਤ ਖੇਲ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਵਿਜੋਗ ਰੂਪੀ ਕਾਰਜ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਦੀ ਦੇ ਪਰਵਾਹ ___ ਤਿਰੰਗ ਅਤੇ ਤਿਣਕੇ ਆਦਿਕ ਜੋ ਭਰਮਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸੋ ਕਦੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੇ ਅਰ ਕਦੇ ਮਿਲਕੇ ਰਿਛੜਦੇ ਹਨ, ਏਹੋ ਇਸ ਆਪ ਦੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਰੂਪ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਵਿਯੋਗ ਰੂਪ ਬਿਵਹਾਰ ਸੁਭਾਵਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੇ ਜਗਦੀਸ਼ਵਰ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਓਸੇ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਗਯਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸਤੇ ਓਹ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਦੇ ਅਰਾਧਨ ਦੇ ਗੁਣਾਂਵਾਦ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਸਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਾਹਰਮੁਖ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਤਮਾਂ ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਆਪ ਦਾ ਅਰਾਧਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਓਹ ਸਹਜੇ ਹੀ ਆਪ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ॥

ਤਾਂਤੇ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੂੰ ਸੁਤੰਤ੍ਰ ਕਰਤਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈਂ ਇਸੀ ਕਾਰਨ ਤੇ ਜੋ ਕੁਛ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਾਸਤੇ ਤੈਥੋਂ ਛੁੱਟ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸਤੇ ਸੰਸਾਰਕ ਰਚਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਆਪ ਉਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਸਦਾ ਗਯਾਨ ਰਖਦੇ ਹੋ ਅਰਥਾਤ ਸਭ ਦੇ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਐਸੀ ਆਪ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਗਯਾਨ ਆਪ ਦੇ ਸੱਚੇ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥

ਕਿਆ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਭੀ ਕਦੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੇ ਛੁੱਟ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕਰਤਾ ਯਾ ਸਵਾਮੀ ਮੰਨਨਗੇ?

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ 20 ਅਕਤੂਬਰ 1899

ਨੀਤੀ ਬਚਨ

ਦੋਹਿਰਾ

ਮੂਰਖ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਮਿਲੇ ਸਰਬ ਦੁੱਖ ਕੋ ਪੁੰਜ॥
ਜਿਉਂ ਤਨ ਕੋ ਦੁੱਖ ਦੇਤ ਹੈ ਪਰਸਨ ਤੇ ਬ੍ਰਿਣ ਮੁੰਜ॥

ਇਸ ਨੀਤੀ ਬਚਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਖ ਮਿੱਤ੍ਰ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਰਖ ਸੁਖ ਚਾਹੇ ਸੋ ਕਦਾ ਚੱਤ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁੰਜ ਦੀ ਰਸੀ ਨੂੰ ਪਰਸਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ॥ ਬਾਲ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਛੋਟੇ 2 ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਹ ਭੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਮੂਰਖ ਪੁਰਖ ਦੀ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਅੰਤ ਨੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਦਾਇਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੈਸਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਿੱਛ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਪਰ ਉਹ ਇੱਕ ਵੇਰ ਰਿੱਛ ਦੇ ਮਿਲਨੇ ਲਈ ਬਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਅਰ ਉਸ ਰਿੱਛ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਜਤਾਈ, ਜਿਸਤੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਹ ਪੁਰਖ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸਾ ਜਿਸਦੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਇੱਕ ਮੱਖੀ ਆ ਬੈਠੀ ਤਦ ਉਸ ਰਿੱਛ ਨੇ ਅਪਨੇ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਕੇ ਕਿ ਮੱਖੀ ਇਸ ਨੂੰ ਜਗਾ ਨਾ ਦੇਵੇ ਉਸਨੂੰ ਉਡਾਉਨਾ ਚਾਹਿਆ, ਅਰ ਵੱਡੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਅਜੇਹਾ ਤੁਮਾਚਾ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਪਰ ਛੱਡਿਆ ਜੋ ਉਸਦੀਆਂ ਨੋਹਿੰਦਰਾਂ ਉਸ ਮਿੱਤ੍ਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਧੱਸ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਤੜਫ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੂਰਖ ਮਿੱਤ੍ਰ ਦੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਪਰ ਇਹੋ ਸਿੱਖਯਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸਤੇ ਬਚੇ ਰਹਿਨਾ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂਤੇ ਬੁਧਿਵਾਨ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਮਿੱਤ੍ਰਤਾ ਅੱਛੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨਾਲ ਕਰਨ॥

ਆਮ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ
ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਪਰ ਮਿੱਥਯਾ ਦੋਸ਼

20 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਮ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ "ਖਾਲਸਾ ਮੇਂ ਇੱਤਫ਼ਾਕ" ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ ਉਸਨੇ ਖਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪਰ ਬ੍ਰਿਥਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ , ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਹ ਇਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ॥

"ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੀ ਤਰੱਕੀ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਪਾਰਟੀ, ਔਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਾਰਟੀ ਕਾ ਝਗੜਾ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾ ਮੱਕਾ ਮਦੀਨਾ ਹੈ ਇਸ ਖ਼ਯਾਲ ਸੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਾ ਜ਼ੋਰ ਪਕੜਨਾ ਖਯਾਲ ਮੇਂ ਆ ਸਕਤਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਲਾਹੌਰ ਕੀ ਕਿਆ ਕਹੀਏ ਜੋ ਤਹਜ਼ੀਬ ਕੇ ਹੱਕ ਮੇਂ ਪਾਯਾ ਤਖਤ ਪੰਜਾਬ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੇਂ ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਔਰ ਉਸਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਮੇਂ ਭੀ ਟਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਬਨਾਈ ਗਈ, ਔਰ ਜਬ ਪੀਨਾਂਗ ਤੇ ਏਕ ਡਾਕਟਰ ਸੁੰਦ੍ਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰੈਸ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਪਾਰਟੀ ਕੀ ਇਸ ਕਾਰਰਵਾਈ ਕੋ ਨਾ ਮੁਨਾਸਬ ਔਰ ਮਥਨੀਬਰ ਨਿਫਾਕ ਕਰਾਰ ਦੀਆ, ਤੋ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਕਿਸ ਜ਼ੋਰ ਕੇ ਸਾਥ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਪਰ ਲਪਕਾ ਹੋ ਕਿ ਤੋਬਾ ਭਲੀ॥

ਵ੍ਹ ਕਹਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਖਾਲਸਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੇ ਦੋ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸੇ ਨਫ਼ਾਕ ਕਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਤੋ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਜਾਬਜਾ ਕਿਉਂ ਹੈਂ, ਵ੍ਹ ਭੀ ਨਾਕਸ ਹੈਂ। ਬਹੁਤਸੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਾਬ ਕੋ ਬੇਚਤੇ ਔਰ ਆਟੇ ਕਾ ਬਿਓਪਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਇਸ ਲੀਏ ਕਿਸੀ ਔਰ ਸਿੱਖ ਕੋ ਯਹ ਕਾਮ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਏ, ਕਿਸੀ ਸਿੱਖ ਤਾਲਬ ਇਲਮ ਕੋ ਕਾਨੂੰਨ ਡਾਕਟਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀਖਨਾ ਚਾਹੀਏ ਕਿਉਂਕਿ ਔਰ ਸਿੱਖ ਐਸਾ ਕ੍ਰਤੇ ਹੈਂ॥

ਯਹ ਦਲਾਇਲ ਹੈਂ ਜਿਸਕੇ ਭਰੋਸੇ ਪਰ ਟਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲ ਕੋ ਡੀਫੰਡ ਕੀਆ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਐਸੀ ਸੂਰਤ ਮੇਂ ਅਗਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਸਰਮਾਇਆ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਤੰਗ ਨ ਹੋ ਤੋ ਹੈਰਾਨ ਹੈਂ ਕਿ ਕਿਆ ਹੈ"॥

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਰਚੇ ਵਿੱਚ ਭੀ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਹਾਲ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਪਰ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਦੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਮ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਸੁਣੋ ਸੁਣੀ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਦੇਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੇ "ਦੀ ਖਾਲਸਾ" ਦੇ ਜੋ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਹੈ, ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰ ਪਰ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿੰਤੂ ਭਾਵੇਂ ਕੁਛ ਕਯੋਂ ਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭੀ ਅਸੀਂ ਉਤ੍ਰ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਨਦੇ ਹਾਂ॥

ਪਹਿਲੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਜ਼ਹਬ ਯਾ ਪੰਥ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਯਾ ਇਤਫਾਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬਾਤ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜੋ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਵਾਲੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਨਾ ਕਰੇ, ਬਲਕਿ ਤਜਰਬੇ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਤਰੱਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਸੋ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਉਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਧਾਉਨ ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਪੰਡਤ ਸਾਹਿਬ ਜਾਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਹੋਨ ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ ਨੂੰ ਅਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਅਰਥਾਤ ਹਰ ਇੱਕ ਬਾਤ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲਨ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਸ ਵਾਲਾ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜੇ ਤੈਂ ਪ੍ਰੈਸ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਖੋਲ੍ਹ ਲੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਨਫਾਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਜਾਜ਼ ਹੱਟੇ ਵਿੱਚ ਬਜ਼ਾਜ਼ਾਂ ਅਰ ਕਸੇਰੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਭਾਂਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇੱਕ ਨਾਲੋਂ ਦੂਜਾ ਵਧ 2 ਕੇ ਗਾਗਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ਾਜ਼, ਕਸੇਰੇ ਯਾ ਪ੍ਰੇਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨੂੰ ਨਫਾਕ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ, ਬਲਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੱਲੀ ਦੁਕਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਬਿੱਕਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਦੇਖੀ ਦੀ ਹੈ॥

ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਵਿਸਵਾਨ ਲੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਨਵੇਂ 2 ਅਖਬਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਬੁਰੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਵਿੱਦਵਾਨ ਲੋਗ ਮਿਲਕੇ ਲਾਹੌਰ, ਫੀਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਲੁਦਿਹਾਨਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਅੰਬਾਲਾ ਜੈਸੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਲਸਾ ਟ੍ਰੈਕਟ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਬਨਾਕੇ ਨਵੇਂ 2 ਖਯਾਲਾਂ ਦੇ ਪੁਸਤਕ ਛਾਪਕੇ ਪੰਥ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕੋਈਨਫਾਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਤਫਾਕ ਦੇ ਨਸ਼ਾਨ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਿਟਰੇਚਰ ਅਰਥਾਤ ਵਰਨ ਮਾਲਾ ਦਾ ਵਧਨਾ ਕੇਵਲ ਗ੍ਰੰਥ ਕਰਤਾ ਅਰ ਆਲਮ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਗੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਬਾਰਕ ਸਮਯ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ 2 ਦੋ ਗਯਾਰਾਂ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਵਾਂਗ ਦਸ ਗੁਨੀ ਉਨੱਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ॥

ਦੂਸਰਾ ਜੋ ਲਾਹੌਟ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਫਾਕ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਪਰ ਭੀ ਅਸੀਂ ਇਤਨਾ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਖਤਲਾਫ ਰਾਇ ਕਰਕੇ ਨਫਾਕ ਭੀ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧ੍ਰਮ ਉਂਨਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਯਾਲ ਹੋਵੇ ਤਦ ਹਾਨੀ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜੈਸਾ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਈਸਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਫਾਕ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੌਮਾਂ ਪਰ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕਦਾ, ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੋਨ ਤੇ ਭੀ ਜੇ ਇਹ ਧਰਮ ਉਨੱਤੀ ਵੱਲ ਸਿੱਧੀਆਂ ਰਹਨ ਤਾਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦਿਨ 2 ਉਨੱਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ॥

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਸੱਚੇ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਸੇ ਅੰਨਮਤੀ ਪੜ੍ਰਕਾ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਪਰ ਕੁਛ ਖਯਾਲ ਨਾ ਕਰਨ, ਬਲਕਿ ਅਪਨੇ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਰਥਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖਬਾਰ, ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਕਟ ਨਕਾਲਨੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦੇਨ ਪਰੰਤੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਦੋ ਬਾਤਾਂ ਦਾ ਖਯਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤਾਂ ਸਵਾਰਥ ਪਰਤਾ ਨਾ ਆਉਨ ਦੇਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈ ਗੁਰਮਤ ਤੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਨਿਕਲਦੇ ਨ ਸੋ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਸਤੇ ਉਹ ਅੰਨਮਤੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਪੰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਖ ਤੇ ਭੀ ਹੌਲੀਆਂ ਜਾਨਕੇ ਟਕੇ ਸੇਰ ਵਾਲੀ ਰੱਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹੁਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ ਸੋ ਜਾਗੋ ਅਰ ਕੰਮ ਕਰੋ॥

ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ

ਪੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਰਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰ

ਪੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਪਨੀ ਰਾਇ ਦੇ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ

ਕੋਇਲੇ ਦੀ ਖਾਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗਨੀ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਵੇਂ॥

12 ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦੇ ਸਾਢੇ ਯਾਰਾਂ ਬਜੇ ਖੋਸ ਵਿੱਚ ਸਭਤੇ ਵੱਡੀ ਕੋਇਲੇ ਦੀ ਖਾਨ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਟੱਕਰੀ ਮਲਬੂਰ ਸੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਅਗਨ ਲੱਗੀ, ਇਹ ਖਾਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਸੌ ਫੁੱਟ ਡੂੰਘੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨੀਚੇ ਅੱਗ ਲੱਗਨ ਦੇ ਵੇਲੇ 16 ਆਦਮੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁੱਲ ਮਾਲੂਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰ ਅਗਨੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਬਾਹਰੋਂ ਅਗਨੀ ਦਾ ਧੂਆਂ ਦੇਖਕੇ ਚਾਰ ਆਦਮੀ ਵਿਚਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਨ ਲਈ ਗਏ ਪਰ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਭਾਨੇ ਨਾਲ ਓਹ ਚਾਰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਅਗਨੀ ਵੱਲ ਵੱਧ ਗਈ, ਇਸ ਅਗਨੀ ਦੇ ਬੁਝਾਉਣੇ ਅਤੇ ਵਿਚਲੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਕੱਢਣ ਲਈ ਅਨੇਕ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਕੁਛ

ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਗਈ, 46 ਆਦਮੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਸਿੰਘ ਭੀ ਸਨ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਸਰਦਾਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਠੇਕੇਦਾਰ ਖਾਨ ਕੋਇਲਾ ਨੇ, ਜੋ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ, ਬੜੇ ਯਤਨ ਆਦਮੀ ਨਿਕਾਲਨ ਦੇ ਕੀਤੇ ਅਰ ਆਖਯਾ ਕਿ ਜੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੱਯਾ ਖਰਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਕੱਢੇ, ਐਥੋਂ ਤਾਈਂ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਾੜ ਦੇ ਸਿਰੋਂ ਇੱਕ ਸੂਰਾਖ ਥੋਂ ਆਦਮੀ ਨੀਚੇ ਉਤਾਰਿਆ ਜੋ ਏਕ ਸੌ ਫੁਟ ਤਲੇ ਜਾਕੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਂਦਾ॥ ਇਸਤੇ ਪਿੱਛੇ ਐਗਜ਼ੈਕਟਿਵ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿ ਪਹਲੇ ਤਾਰ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਟ੍ਰੇਨ ਦੁਆਰਾ ਖੋਸ਼ਟ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਓਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਬਾਹਰ ਤਕ ਆਗਈ ਸੀ, ਇਸਤੇ ਸਾਹਿਬ ਬਹਾਦਰ ਭੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਆਖਰਕਾਰ ਕੋਈ ਵਾਹ ਨ ਲਗਦੀ ਦੇਖ ਖਾਨ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਅਰ ਓਹ ਵਿਚਾਰੇ 46 ਆਦਮੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਏਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਅਰ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਬੰਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੇ ਭਾਣੇ ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਰੁੱਪਏ ਦਾ ਮਾਲ ਅਤੇ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਖਿਣ ਵਿੱਚ ਲੈ ਹੋ ਗਏ, ਸੱਚ ਹੈ 'ਨਰ ਚਾਹਤ ਕੁਛ ਔਰ ਔਰੈ ਕੀ ਅਉਰੈ ਭਈ। ਚਿਤ੍ਵਤ ਰਹਿਓ ਠਗਉਰ ਨਾਨਕ ਫਾਸੀ ਗਲ ਪਈ॥ 'ਏਹ ਹਾਦਸਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 2 ਨੇ ਦੇਖਯਾ ਹੈ ਕਦੇ ਉਮਰਾ ਤਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣ ਲਗਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅੱਗੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਐਸਾ ਭਯਾਨਕ ਹਾਦਸਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ॥

ਲੇ: ਸੰਤ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕਤ
ਮੁਕਾਮ ਖੋਸਟ ਮੁਲਕ ਬਲੋਚਸਤਾਨ

ਚਲਦੇ ਵਹੀਰ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਪਰ ਵਿਚਾਰ

ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਇੱਕ ਚੱਲਦੇ ਵਹੀਰ ਦੀ ਚਲਦੀ ਚਿੱਠੀ, ਜੋ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਹੈ, ਪਹੁੰਚੀ, ਜਿਸਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੈਸਾ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਤੌਰ ਪਰ ਦਸਦਾ ਹਾਂ॥

1- ਉਸ ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ "ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ" ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਸੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸੋ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਨੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲਗ 2 ਜਾਨ ਲਈਏ॥

2- ਫਿਰ ਇਸ ਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਚਾਰ ਸਫੇ ਦੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਜੋ ਪੰਜਵੇਂ ਸਫੇ ਪਰ ਹੈ ਲਿਖਯਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟ ਸਫਾ 4- ਕਈ ਖੂਹੇ ਦੇ ਡੱਡੂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਮਾਨਸ੍ਰੋਵਰ ਦੀ ਸਾਰ ਨਾ ਜਾਨਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਧੋਖਾ ਦੇਨਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਦੇਹਧਾਰੀ ਦੀ ਸਰਣ ਜਾਣ ਦੀ ਅਥਵਾ ਦੇਹਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੋਈ ਹੈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਮੰਤ੍ਰ ਸ਼ਬਦ ਅਰਥਾਤ ਨਾਮ ਲੈਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਸੋ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਨਾ ਇਸ ਧੋਖੇ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਅਪਨੇ ਆਤਮ ਜੀਵਨ ਅਰਥਾਤ ਰੂਹਾਨੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਜਾਨਨਾ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਕਪਟ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਹਿਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਨੀ ਆਕੜ ਛਡਕੇ ਕਿਸੀ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਾ ਝੁਕਾਉਨਾ ਪਵੇ ਜੋ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਮਰਗ ਤੁੱਲ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਸਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਆਪ ਮੁਹਾਇ ਹਨ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਮੁਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਤੁਸਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹੇ ਲਗ ਭੁੱਲਕੇ ਸਾਕਤ ਨਹੀਂ ਬਨਨਾ ਗੁਰਮੁਖ ਬਣਨਾ"॥

ਸੋ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰੋ ਜੋ ਇਹ ਕਯ ਬਾਤ ਹੈ॥

ਲੇ: ਦਾਸ ਰਿਪੁਦਮਨ ਸਿੰਘ
ਵਿੱਦਯਾਰਥੀ
ਫਲੇਵਾਲ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਦਿਹਾਨਾ

ਨੋਟ:- ਅਸੀਂ ਅਪਨੇ ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਇਤਨਾ ਹੀ ਉੱਤ੍ਰ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜਕੱਲ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰਕੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਨ ਵਾਲੇ ਲੋਗ, ਅਪਨੇ ਟੋਲੇ ਦਾ ਨਾਉ "ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਕੰਪਨੀ " ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਕੁਆੜੀਏ ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਲ ਵੇਚਨ ਲਈ ਅਪਨੀ ਦੁਕਾਨ ਪਰ ਰਾਇਲਸ਼ਾਪ ਅਰਥਾਤ ਸ਼ਾਹੀ ਦੁਕਾਨ ਲਿਖਕੇ ਪਟੜਾ ਲਗਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸਤੇ ਇਹ ਖਯਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਨਾਮ ਦੀ

ਇਜ਼ਤ ਨਾਲ ਗਾਹਕ ਜ਼ਯਾਦਾ ਫਸਨਗੇ, ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਕਈਕੁ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਨਾਕੇ ਅਪਨਾ ਮਤਲਬ ਸਾਧਨ ਵਾਲੇ ਲੋਗ ਅਪਨੇ ਜੱਥੇ ਦੇ ਅੱਗੇ ਯਾ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜੇਹਾ ਨਾਮ ਜੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਨਕੇ ਲੋਗ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਸਨ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤਿੱਤਰ ਪਕੜਨ ਵਾਲੇ ਭਗਵਾ ਅਰ ਮ੍ਰਿਗ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਗਊ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸਤੇ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਡਰੇਗਾ ਨਹੀਂ ਏਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਭਾਈ ਭੀ ਅਪਨੇ ਜੱਥੇ ਯਾ ਨਾਮ ਦੇ ਅੱਗੇ, ਸੰਤ ਖਾਲਸਾ ਯਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਰੀਤੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵਹੀਰ ਆਦਿਕ ਰੱਖਕੇ ਉਸਦੀ ਓਟ ਲੈਕੇ ਕਈ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਸ ਪੂਜਾ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ॥

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇੱਕ ਸ਼ਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮੀਰਸ਼ਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਉਠਾਲਨ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਤੇ ਉਠਾਲਨ ਵਾਲੇ ਘੇਰ 2 ਕੇ ਮੀਰਸ਼ਕਾਰੀ ਦੇ ਵੱਲ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਓਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ 2 ਕੇ ਅਪਨੀ ਹਾਂਡੀ ਗਰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਸਭ ਯਥਾ ਅਧਕਾਰ ਵੰਡ ਚੂੰਡ ਕੇ ਖਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਏਹੋ ਹਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥

ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੋ ਲੋਗ ਇਸ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫਿਰ ਇਸ ਸ਼ਕਾਰੀ ਟੋਲੇ ਦੇ ਏਜੰਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁਰੇ ਬਚਨ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜੈਸਾ ਕਿ ਇਸ ਉਪਰਲੇ ਨੋਟ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ "ਉਹ ਲੋਗ ਕਪਟ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਨੀ ਆਕੜ ਛੱਡਕੇ ਕਿਸੀ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਾ ਝੁਕਾਉਨਾ ਪਏ ਜੋ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਮਰਗ ਤੁੱਲ ਹੈ" ਇਸਤੇ ਆਪ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੋ ਉਹ ਭਾਈ ਸੰਤ ਵੱਲੋਂ ਕਿੱਥੋਂ ਤਕ ਦੁਖੇ ਹੋਏ ਹਨ॥

ਪਰੰਤੂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਰ ਇਹ ਉੱਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰ ਸਿਖੜਾ ਤਿਸ ਨਿਉ ਨਿਉ ਲਾਗਾ ਪਾਉ" ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਤਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਉੱਤਮ ਬਾਤ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੌਸ, ਅੰਬੀਏ, ਪੀਰ ਅਤੇ ਸੱਯਦ ਆਦਿਕ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਕਾਬਲ ਜਾਨਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਬੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੌਮ ਗਿਰਨੋਂ ਬਚੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੇ ਇਹ ਭੀ ਨਬੀ ਮੰਨਨ ਵਾਲਯਾਂ ਨੂੰ ਖੂਹੇ ਦੇ ਡੱਡੂ ਜਾਨਕੇ ਨਵੇਂ 2 ਨਬੀ ਬਨਾਕੇ ਮੰਨਨ ਲੱਗ ਜਾਦੇ ਤਦ ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪੈਗੰਬ੍ਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਸਤੇ ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਿੱਲਕੁੱਲ ਗਿਰ ਜਾਂਦੀ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਟਤ ਜਤੀ ਸਤੀ ਹਠੀ ਤਪੀ ਉਪਦੇਸ਼ਟਾ ਮਹਾਤਮਾਂ ਦਾ ਯਥਾ ਅਧਕਾਰ ਸਤਕਾਰ ਕਰੇ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਅਪਨਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝੇ ਪਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ, ਤੇਰ੍ਹਵੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਯਾ ਗੁਰਯਾਈ ਦੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾ ਮੰਨ ਬੈਠੇ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿੜ੍ਹ ਪਿੜ੍ਹੀਂ ਰਲਕੇ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਭੀ ਬਹੁਤਿਆਂ ਗੁਰੂਆਂ ਵਿੱਚ ਰਲਕੇ ਭੁੱਲ ਜਾਨਗੇ॥

ਅਸੀਂ ਆਸ਼ਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪੰਥ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਭਾਈ ਐਸੇ ਵਹੀਰੀਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੈਸੇ ਕਿ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਅਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਢੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਗੁਲਾਮ ਖਾਲਸਾ ਬਨਾਉਨ ਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਭੁੱਲਕੇ ਭੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਸਾਡੇ ਕਈ ਸੱਜਨ ਇਸ ਪਰ ਇਹ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਨਾ ਅਰ ਰਹਤ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਦੱਸਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਸੋ ਤਾਂ ਕਦਰ ਦੇ ਜੋਗ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਆਖਨਾ ਐਸਾ ਹੀ ਹੈ ਜੈਸਾ ਜ਼ਹਰ ਵਾਲੇ ਲੱਡੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜੋ ਆਟਾ ਘੀਉ ਅਤੇ ਖੰਡ ਹੈ ਸੋ ਤਾਂ ਚੰਗੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜੀ ਜੇਹੀ ਜ਼ਹਰ ਮਿਲਨ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਰੀ ਅੱਛੀ ਵਸਤਾਂ ਸੁੱਟਨ ਦੇ ਜੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਯਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਬਨਾਂ ਹੋਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਯਾ ਗੁਰੂ ਮੰਨਨ ਰੂਪੀ ਜ਼ਹਰ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਰਹਤ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਭੀ ਨਫਰਤ ਦੇ ਜੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ॥

ਐ:ਖਾ:ਅ:

ਜੰਮਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਵਹਿਮ ਤੇ ਭਰਮ

ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋ. ਆਰ.ਜੇ. ਰੁਮਲ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ "ਡੈਥ ਬਾਇ ਗੌਰਮਿੰਟ" ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗ੍ਰੀਸ ਵਿੱਚ 200 ਸਾਲ ਈਸਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਉਥੇ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਟੱਬਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ 1% ਟੱਬਰਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਕੁੜੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਸਨ। ਮੈਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗ੍ਰੀਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲੋਕ ਯੂਨਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਥੋਂ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸੰਨ 326 ਈਸਵੀ ਪੂਰਵ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪੋਰਸ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਯੂਨਾਨ ਸੱਭਿਅਤਾ ਤੇ ਸਦਾਚਾਰ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸੁਕਰਾਤ, ਪਲੈਟੋ ਤੇ ਅਰਸਤੂ ਜਿਹੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਰਸਤੂ, ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਉਸਤਾਦ ਸਨ। ਗ੍ਰੀਸ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਫਿਲਾਸਫਰ ਜਨਸੰਖਿਆ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਕਿ ਨਵੇ ' ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੰਮਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧਦੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।ਮੈ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਯੂਨਾਨ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਚਾਹੂੰਗਾ ਕਿ ਪਲੇਟੋ ਦੇ ਸਮੇਂ ਐਥੀਨਜ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸੱਤਾ ਉਥੋ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 30% ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਥ ਸੀ । ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ।ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਹ ਗੁਰੀਬ , ਗੁਰਬਾ ਤੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਹੀ ਬੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । ਉਪਰਲੇ ਵਰਗ ਵਾਲੇ ਇਸ ਕੋਹਰਾਮ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ।

ਗ੍ਰੀਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੇਡੀਆ ਨਾਂ ਦੀ ਔਰਤ ਸੀ। ਮੇ ਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਦੂਜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਜੋ ਅੱਗੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਰਹੇ।

ਆਉ ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਮਿਸਰ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਿਸਰ ਨਾਲ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਦਾ ਬੜਾ ਗਹਿਰਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ (ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਇਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾਂ ਪੈਗੰਬਰ ਹੈ))। ਮਿਸਰ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਰਊਨ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੱਸਦਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਗਾਲਿਬ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਗੁਜਰਿਆ ਹੈ।(ਉਸਨੇ ਅੰਗਰੇਜ ਕਰਨਲ ਹਡਸਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੋਏ 1857 ਦੇ ਗਦਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।) ਗਾਲਿਬ ਨੇ ਫਰਾਊਨ ਦੇ ਖ਼ੁਦਾ ਹੋਣ ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਸ਼ੇਅਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ।

ਕਿਆ ਵੋਹ ਫਰਾਊਨ ਕੀ ਖ਼ੁਦਾਈ ਥੀ।।
ਕਿ ਬੰਦਗੀ ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਨਾ ਹੂਆ।।

ਫਰਾਊਨ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਫਰਾਊਨ ਰੱਬ ਕਰਕੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਉੱਤੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁੱਟੇ ਹੋਏ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਬਚਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। (ਸਿਰਫ ਨਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਉਹ ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।) ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਪੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਥੇ ਭੁੱਖਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਨਵ ਜੰਮੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਕੇ ਖਾ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਵੀਡਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਵ ਜੰਮੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਰੂਸ ਅੰਦਰ ਵਿਹਮਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ । ਉਥੇ ਲੋਕ ਪੁਗਾਨ ਦੇਵਤੇ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਅਰਪਣ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਵ ਜੰਮੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਵੱਗਦੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕੁੱਝ ਰੂਸੀ

ਲੋਕ ਨਵ ਜੰਮੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਸੂਰਾਂ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸੁੱਟ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਥੇ ਗਿਰਜਾ ਘਰ ਵੱਲੋਂ ਐਸਾ ਕਰਨ ਤੇ ਮਨਾਹੀ ਸੀ। ਸਾਇਬੇਰੀਆ ਜੋ ਰੂਸ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਵ ਜੰਮੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕੁੱਤਿਆਂ ਅੱਗੇ ਪੜਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਹੁਣ ਕੁਝ ਚੀਨ ਬਾਰੇ। ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਜੰਮੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਸੀ। ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਜੰਮੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਡੋਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਜਲ ਮੰਨ ਕੇ ਬੇਬੀ ਵਾਟਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਜਾਪਾਨ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਜੰਮੀ ਬੱਚੀ ਦੇ ਮਾਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮਬੀਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਦੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਯੰਗਜ ਨਦੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। 1990 ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਚੀਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਨਵ ਜੰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨਦੀ ਦਾ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਉਣੀ ਪਈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਨਵ ਜੰਮੇ ਨੂੰ ਯੰਗਜ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਸੁਟਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇੱਕ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੰਨ 2005 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ **World Health Organization** ਮੁਤਾਬਕ 2005 ਤੱਕ ਚੀਨ ਵਿੱਚ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਫ਼ਾਇਆ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋ. ਜਸਫ਼ ਫਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਵੂਡਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਕੁੜੀਆਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁੱਟੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਯਤੀਮਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ ਤੇ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਹੈ।

ਇਹ ਹਾਲ ਤਾਂ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸੀ, ਐਪਰ ਬਰਫਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸਨ।

ਆਉ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਈਏ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜੰਮਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ UNICEF ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ 50 ਮਿਲੀਅਨ ਭਾਰਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਲਾਸ ਏਂਜਲਜ਼ ਟਾਇਮਜ਼ ਨੇ 28 ਫਰਵਰੀ 1994 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਆਪ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜੰਮਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪ ਮਾਰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨਰਕ ਵਾਂਗੂ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅਜੇਹੀ ਜਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਆਪ ਜੀ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜੈਪੁਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਨੁਸਾਰ 3500 ਮਾਦਾ ਭਰੂਣ ਹਰ ਸਾਲ ਡੇਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ 2010 ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹੋਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿੰਨੇ ਗਰਭ ਸਿਰੇ ਚੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਂਕੜੇ ਭਿਆਨਕ ਹਨ। ਸਿਰਫ ਰਜਿਸਟਰਡ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਢਿੱਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 75000 ਮਾਦਾ ਭਰੂਣ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਔਰਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਿੰਨਾਂ ਦੇ ਗਰਭ ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਏ। UNICEF ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ 60 ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਮੁੰਡੇ ਕੰਵਾਰੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਰੱਕੀ ਯਾਫਤਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਥੇ ਵੀ ਨਵ ਜੰਮੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਦਾ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। 1990 ਤੋਂ 2003 ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਉੱਤੇ ਸੁੱਟਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਇੰਨ੍ਹੇ ਆਮ ਸਨ ਕਿ ਅਜੇਹੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਬਚਾ ਕੇ ਬੱਚੀਆਂ ਨੂੰ ਕੂੜੇ ਦੇ ਢੇਰ ਤੇ ਸੁੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ, ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟ੍ਰੇਸ ਕੇਨ ਮਾਮ ਭਾਵ **Dustbin Mother** ਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। 1 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਮਾਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛੇਵਾਂ ਨੰਬਰ ਹੈ। 1983 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰ 600 ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਬੱਚੇ ਮਾਪਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 94% ਕੁੜੀਆਂ ਸਨ।

ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਨਿਊਗਿਨੀ ਵਿੱਚ 1986 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਲੜਾਈਆਂ ਜਾਰੀ ਸਨ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਨਾ ਮੁੰਡੇ ਹੋਣਗੇ ਨਾ ਲੜਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਇੰਜ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਿਲਨਰ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕ ਹੈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਵ ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿੰਗ ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ

ਕਿ ਨਵ ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜਿਸਮਾਨੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾ ਲਏ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਮਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ।

ਨਵ ਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਰੋਮ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਫ੍ਰਾਂਸ, ਜਰਮਨ ਤੇ ਜਾਪਾਨ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਬਚ ਸਕਿਆ। ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੀ ਕਈ ਕਬੀਲੇ ਆਪਣੇ ਨਵੇਂ ਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਅੱਗ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰੱਬ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਸੰਜੇਰੋ ਜਾਤੀ ਦੇ ਕਬੀਲੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਬਲੀ ਇਸ ਲਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਏ ਕਿ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਲੋਕ ਭੁੱਖਮਰੀ ਤੋਂ ਬੱਚ ਜਾਣ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਜੰਮਿਆਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਆਗੂ ਨੇ ਵੀ ਆਵਾਜ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਫਿਲੋ ਨੇ ਆਵਾਜ ਜਰੂਰ ਉਠਾਈ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਆਲ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰਥ ਰਹੀ ਸੀ।

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਆਵਾਜ ਉਠਾਈ ਸੀ। ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁੜੀਮਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਹਿਤਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਜਾਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਲਾਅਨਤ, ਵਿਲਅਮਸਨ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹ ਰੋਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਰੋਕਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ ਕਈ ਮਹਾਨ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਔਰਤ ਜਾਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰੱਚ ਕੇ ਇਸ ਜਾਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਛੁਟਿਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਵ੍ਹੇਂ ਕਬੀਰ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿੱਚ ਕਾਵਿ ਰੱਸ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚਾਈ ਤੇ reasoning ਤੋਂ ਇਹ ਦੋਹਾ ਕੋਸੋਂ ਦੂਰ ਹੈ।

ਨਾਰੀ ਕੀ ਝਾਈਂ ਪਰਤ
ਅੰਧਾ ਹੋਤ ਭੁਜੰਗ
ਕਬੀਰਾ ਤਿੰਨ ਕੀ ਕਿਆ ਗਤੀ
ਜੋ ਨਿਤ ਨਾਰੀ ਸੰਗ

ਇੱਕ ਦੋਹਾ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਜਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸੀ।

ਢੋਲ ਗੰਵਾਰ ਸੂਦਰ ਪਸ਼ੂ ਨਾਰੀ
ਯਹਿ ਸਬ ਤਾੜਨ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ

ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਫ਼ਰ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਵੇਕਹੀਣਤਾ ਆਮ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿਲਸਲੇ ਵਾਰ ਸੋਚਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਗਾਉ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਾਂ ਤੇ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਫਸੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਮਨੁੱਖ, ਚਿਰ ਕਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਥੋਥੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ।

ਪਰ ਇਹ ਵਹਿਮ ਤੇ ਦਕਿਆਨੂਸੀ ਖਿਆਲ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤੇ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਬੁੱਧੀਜੀਵ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਇੱਕ ਮਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕੁਰੀਤੀ ਪੁਜਾਰੀ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਗਿਆਨੀ, ਗ੍ਰੰਥੀ, ਅਚਾਰੀਆ, ਪਾਦਰੀ ਤੇ ਉਲਮਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਸੋਚਹੀਣ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਤੇ ਜੋ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ। ਮਜ੍ਹਬ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਮੁਕਤੀ ਪਾਣ ਦੇ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਕਾਸ਼ੀ ਜੀ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਆਰੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦੋ ਫਾੜ ਕਰਾਕੇ ਮਰਨਾ ਬੜਾ ਪਵਿੱਤਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਜਗਨਨਾਥ ਦੇ ਰੱਥ ਹੇਠਾਂ ਪਿਸ ਕੇ ਕੁਚਲੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਪਾਕ ਆਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਤੇ ਦੱਸਿਆ।

ਇਸ ਪੁਜਾਰੀ ਕਲਾਸ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਕਿੱਸਾ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇੱਕ ਪੰਡਤ ਜੀ ਕਿਸੇ ਬਜੁਰਗ ਨੂੰ ਮਰਨੇ ਉਪਰੰਤ ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਿੰਦੀ ਵਿੱਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਜਾਦੂ ਬਿਆਨੀ ਹਾਜਿਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਪਾਸ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕਲਾਂ, ਇੱਕ ਮੰਤ੍ਰ ਕਲਾ ਸੀ। ਪੰਡਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤੇ ਲੋਕ ਪੰਡਤ ਜੀ

ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਪੰਡਤ ਜੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਕਰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਮਝ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਚੇਚਾ ਉਪਰਾਲਾ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਸਮਾਗਮ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੇ ਕਈ ਸੱਜਣਾ ਨੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਸਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਜਿਆਦਾ ਸਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ ਝੂਠਮੂਠ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ (ਪੰਡਤ ਜੀ ਦਾ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਉਚਾਰਨ ਬਹੁਤ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪੰਡਤ ਜੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਪੰਡਤ ਜੀ ਨੂੰ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸ਼ਲੋਕ ਹੀ ਯਾਦ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸੇ ਦਿਨ ਉਹ ਮਹਾਸ਼ੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਵਾਜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਇੱਕ ਅੱਛੇ ਬੁਲਾਰੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਹ ਵਿਦਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਤਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪੰਡਤਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਪੰਡਤਾਂ ਵਰਗਾ ਪਹਿਰਾਵਾ, ਸਿਰ ਤੇ ਟੋਪੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਯ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕਿਸੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਉਹ ਨਹੀਂ ਸੀ । ਇਹੀ ਹਾਲ ਮੋਲਵੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਖੂਬਸੂਰਤ ਆਵਾਜ ਵਾਲੇ ਮੋਲਵੀ ਦੀ ਅਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਜਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨੀਆਂ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪੁਜਾਰੀ ਕਲਾਸ ਵਾਲੇ ਸੋਹਣਾ ਬੋਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਜਾਦੂਗਰ ਬੁਲਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਹਨ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਤੋ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਮਾਜਾਂ ਦੀ ਬਾਗਡੋਰ ਇਸੀ ਪੁਜਾਰੀ ਕਲਾਸ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਵਿਦਵਤਾ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੀ ਕਿਉ ਨਾਂ ਹੋਣ।

ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਕਿਆਨੁਸੀ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮਾੜਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਐਸੇ ਵਿਦਵਤਾ-ਭਰਪੂਰ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵਿਸ਼ ਪੀਣਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਕਦੀ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਤੱਤੀਆਂ ਤਵੀਆਂ ਤੇ ਬੈਠਣਾ ਪਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇੱਕਲਿਆਂ ਹੀ ਵਣਾਂ ਦੀ ਖਾਕ ਛਾਨਣੀ ਪਈ ਹੈ।ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨਾਲ ਬੇ ਹੁਰਮਤੀ ਦਾ ਕਾਰਣ, ਪਾਠਕ ਆਪ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਰਨ।

ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜੇ ਆਪ ਹੀ ਸਤ ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਹਨੇਰਾ ਹੱਟਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਡੀ ਅਰਥਹੀਨ ਹੀ ਤੋਰਦਾ ਰਹੇਗਾ ਭਾਂਵੇ ਉਹ ਅਫਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਮਾਜ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਰਊਨ ਦੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਲੋਕ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹੋਣ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ। ਖਲੀਲ ਜਬਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹਬਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਲੀ ਚਮੜੀ ਤੋਂ ਵੀ ਜਿਆਦਾ ਕਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਤੇ Reasons ਵਿਚਕਾਰ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤਰੱਕੀ ਤਾਂ reasoning ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਦੇਵੀ ਜਾਂ ਦੇਵਤਾ ਪੁਜਾਰੀ ਕਲਾਸ ਵਾਲੇ ਲਿਆ ਖੜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪਲੜਾ ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਦੁਵਿਧਾ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਮਨੁੱਖ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। Reasons ਸਾਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਾਂਹ ਵੱਲ ਨੂੰ ਧਕੇਲਦੇ ਹਨ।ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਸਾਨੂੰ ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦਿਲਾ ਕੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਜਿਤ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਪਲਦੇ ਬੱਚੇ ਬਾਬਤ ਇਹ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦੇ ਨਵ ਜਾਤ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਰਵਾਣਾ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸਤੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ / ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਜਦ ਤਕ ਜਨਮ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਕਿ,

ਉਸ ਜਿੰਦਗੀ ਕੋ ਕੈਸੇ ਕਹੇਂਗੇ ਹਮ ਅਪਨੀ ਜਿੰਦਗੀ।।
ਜਹਾਂ ਏਕ ਸਾਂਸ ਭੀ ਨਾ ਹੋਗੀ, ਹਮਾਰੇ ਇਖਤਿਆਰ ਮੈਂ।

9417924009

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ "ੴ"

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ,
ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼੍ਰੋ. ਗੁ. ਪ੍ਰ. ਕਮੇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ਹੈ ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ ਕਾਦਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤੀ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਤਨ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ "ਕਾਦਰ" ਕੀ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਕਦੋਂ ਦਾ ਹੈ, ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਰੂਪ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਕੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਕਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਰਗੀ ਹੈ? ਇਤਿ ਆਦਿ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚ ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਆਈ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋਇਆ ਉਸ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਭੇਦਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨ ਅਰੰਭ ਦਿਤੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਘੜਨ, ਬਣਾਉਣ, ਸਿਰਜਨ, ਸੰਵਾਰਨ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੰਤ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਯਮ ਵਿਚ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਜਰੂਰ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਅਨੇਕਾਂ ਨਸਲਾਂ, ਕੌਮਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਸਲਾਂ, ਕੌਮਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਭਾਵੇਂ "ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ" ਅਨੁਸਾਰ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਿਰਜਨਹਾਰੇ ਦੀ ਹੀ ਘਾੜਤ ਸੀ ਪਰੰਤੂ ਸਾਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਲਾਂ, ਸੂਰਤਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ, ਰੰਗਾਂ, ਸੁਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰ ਸੀ। "ਮੇਰੈ ਪ੍ਰਭਿ ਸਾਚੈ ਇਕੁ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ ॥ ਕੋਇ ਨ ਕਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ ਉਪਾਇਆ॥" (1056) ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਹੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਢੰਗਾਂ ਅਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਕੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਮ ਰੱਖ ਲਏ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਜਨ ਸਮੂਹ ਨੇ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਉੱਤੇ ਅਪਣੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਨਤ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਅਤੇ ਬੇਹਤਰ ਸਮਝਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ ਤਥਾ ਜਨ ਸਮੂਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਤੱਕਰੇ, ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਕੁੜਤਣ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਜਿਸ ਦਾ ਫਲਸਰੂਪ ਆਪਸੀ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਵੱਧਣ ਲੱਗ ਪਈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ, ਆਪਸੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿਆਰ-ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਥਾਂ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਕੌਮ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਨਸਲ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਜੰਗ-ਯੁੱਧ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਧਰਮ ਸਮੂਹ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲਏ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਰਤਾਰਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ, ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ, ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਨਾਮ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਵਿਆ ਗਿਆ, "ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ॥" (358) ਉਸ ਕਾਦਰ ਨੂੰ ਰਾਮ, ਰਹੀਮ, ਕਰੀਮ, ਪਰਮਾਤਮਾ, ਭਗਵਾਨ, ਪ੍ਰਭੂ, ਰੱਬ, ਅੱਲਾ, ਖ਼ੁੱਦਾ, ਯੋਧ, ਯ੍ਹੋਅ (ਗਾਡ, ਯਹੋਵਾ), ਬੀਠਲ, ਮਧੁਸੂਦਨ, ਮਾਧੋ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਖਸਮ, ਪਿਤਾ, ਮਿੱਤਰ, ਪ੍ਰਾਨਪਤੀ, ਸੱਜਣ, ਬੰਧਪ, ਸਖਾ, ਭਰਾਤਾ, ਰਚਨਹਾਰਾ, ਸਿਰਜਨਹਾਰਾ, ਪਾਲਣਹਾਰਾ, ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ, ਘੜਨਹਾਰਾ, ਭੰਜਨਹਾਰਾ, ਗੋਸਾਂਈ, ਗੋਪਾਲ, ਦੀਨਾਨਾਥ, ਨਾਥ, ਦੀਨ ਦਇਆਲ, ਦਮੋਦਰ, ਕਰਤਾ, ਹਰਤਾ, ਭਰਤਾ, ਪਦਮਾਪਤਿ, ਕਰੁਣਾਨਿਧ ਆਦਿ ਪੁਰਖ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ, ਨਿਰੰਜਨ, ਨਿਰੰਕਾਰ, ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ, ਦਾਤਾ, ਬਿਧਾਤਾ, ਅਵਧੂਤ, ਸਤਿ ਪੁਰਖ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ, ਪਰਮੇਸਰ, ਸਤਿ-ਕਰਤਾਰ, ਬ੍ਰਹਮ, ਧ੍ਰਿਤਮਾਨ, ਧਰਾਧਰ, ਧਰਣੀਧਰ, ਧਨੁਰਪਾਨਿ, ਖੜਗਕੇਤ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ, ਜਗਦੀਸ਼, ਬਨਵਾਰੀ, ਬਨਵਾਲੀ, ਮਾਧਵ, ਮੁਕੰਦ, ਮੁਰਾਰੀ, ਬਿਸੰਬਰ, ਅਮਿਤੇਸ੍ਵਰ, ਸਰਬੇਸ੍ਵਰ, ਜਗਤੇਸ੍ਵਰ, ਅਚੁਤ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ, ਦਾਮੋਦਰ, ਸੁਆਮੀ, ਰਿਖੀਕੇਸ, ਗੋਵਰਧਨ, ਮੁਰਲੀ ਮਨੋਹਰ, ਜਗੰਨਾਥ, ਜਗਜੀਵਨ ਦਾਤਾ, ਭਉ ਭੰਜਨ, ਗੋਵਿੰਦ ਭਾਵ ਅਣਗਿਣਤ

ਨਾਮ "ਆਪੁ ਆਪਨੀ ਬੁਧਿ ਹੈ ਜੇਤੀ॥ ਬਰਨਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤੁਹਿ ਤੇਤੀ॥" (ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ) ਉਸ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ। ਉਹ "ਆਦਿ, ਅਜੋਨਿ, ਅਜੈ, ਅਬਿਨਾਸੀ ਤਿਹ ਪਰਮੇਸਰ ਜਾਨੋ" ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਸਮੇਂ ਰੱਬ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਹ ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਹੋਏ ਨਫ਼ਰਤ ਗ੍ਰਸਤ ਸੰਸਾਰ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਘਿਰਣਤ ਵਰਤਾਰੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਕੇ "ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਅਸਲ" ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਇਹ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਮਹਾਨ ਪਰਮ ਪੁਰਖ "ਇਕ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲ ਰੂਪ, ਜਾਹਰ ਪੀਰ ਜਗਤ ਗੁਰ ਬਾਬਾ" ਅਤੇ "ਆਪ ਨਰਾਇਣ ਕਲਾ ਧਾਰ ਜਗੁ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਓ" ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇਕੋ ਕਰਤੇ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਇਕੋ ਕਾਦਰ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਕੁਦਰਤ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਦੱਸਿਆ, "ਸਿਵ ਸਕਤਿ ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਕੈ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤਾਏ ॥" (920) ਉਥੇ ਬੇਅੰਤ-ਅਨੰਤ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੁਕਾਰੇ ਅਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ "ਪ੍ਰਭੂ-ਪਰਮਾਤਮਾ" ਨੂੰ ਦੋਹਾਂ "ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ" ਰੂਪਾਂ "ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ॥" (724) ਅਤੇ "ਇਹੁ ਜਗੁ ਵਰਨੁ ਰੂਪੁ ਸਭੁ ਤੇਰਾ ਜਿਤੁ ਲਾਵਹਿ ਸੇ ਕਰਮ ਕਮਈਆ॥" (834) ਵਿਚ ਚਿਤਵਿਆ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਅਵਾਜ ਵਿਚ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਉਸੇ ਰੱਬ ਦੀ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, "ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥" "ਸੋਈ ਸੋਈ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸਾਹਿਬੁ ਸਾਚਾ ਸਾਚੀ ਨਾਈ॥ ਹੈਭੀ ਹੋਸੀ ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ ਰਚਨਾ ਜਿਨਿ ਰਚਾਈ॥" ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ "ਨਾ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ" ਕਹਿਕੇ ਵਿਸ਼ਵ ਏਕਤਾ ਦਾ ਭੇਦ ਸਮਝਾਇਆ ਉਥੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖੀ ਅਤੇ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਉਸ "ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ" ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਅੱਗੇ "੧" ਲਿੱਖਕੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਅਤੇ ਕੇਵਲ "੧" ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਨਸਲ, ਰਾਮ-ਰਹੀਮ, ਦੇ ਨਾਮ ਉਤੇ ਝਗੜ ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਧਿਆਰੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ "ਅਸੁਲੂ ਇਕੁ ਧਾਤੁ" ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਿਲ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਸ਼ਥਾਪਤ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਈਰਖਾ, ਦਵੈਤ, ਦਵੈਸ਼, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਟੜਵਾਦ ਵਿੱਚ ਸੜ ਰਹੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸੁੱਖ, ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕੇ ਅਤੇ ਉਹ "ਆਪੇ" ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਸਕੇ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਉਸੇ "ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ" ਇਕੋ ਇਕ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ "ੴ" ਬਾਰੇ ਤੁਛ ਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

"ੴ" ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੁ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਮੁਢ ਵਿਚ ਹੀ ੴ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮੰਗਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਉਹ ੴ ਨਾਲ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲਿ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਿੱਖਿਆ ਮਿੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ

1) ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (137)
2) ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (220)
3) ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (235)
4) ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (242)
5) ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ (243)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ "ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ" ਹੈ। ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁਢ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਮੰਗਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ੴ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ "ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ" ਦੀ ਥਾਂ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ" ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ "ੴ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫ਼ਤਹਿ॥"

ਓ (ਓਅੰਕਾਰ) ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਓਮ ਦਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ। ਓ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਵ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਣਵ ਤੋਂ ਭਾਵ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹਿ ਤਥਾ ਉਸਤਤਿ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। "ਪ੍ਰਣਵੋ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ॥ ਜਲ ਥਲ ਮਹੀਅਲ ਕੀਓ ਪਸਾਰਾ॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਬਿਗਤ ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ॥" (ਚੌਪਈ ਪਾਤਸਾਹੀ 10) ਇਸ ਲਈ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਤੋਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਓ ਜਾਂ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਵ੍ ਧਾਤੂ

ਤੋਂ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਵ੍ ਧਾਤੂ ਦੇ ਅਰਥ ਰਖਿਆ ਕਰਨਾ, ਬਚਾਉਣਾ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ, ਫੈਲਣਾ ਆਦਿ ਹਨ। ਅਵ੍ ਧਾਤੂ ਦੇ ਅੰਤ ਮਨ ਪ੍ਰਤਯਯ ਲਗਣ ਤੋਂ ਓਮਂ ਜਾਂ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸਭ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਸੂਚਕ-ਬੋਧਕ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਕਰਣਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਅ-ਉ-ਮ ਅਕਾਰ, ਉਕਾਰ ਅਤੇ ਮਕਾਰ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਬੋਧਕ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 63 ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜਦੀ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਕਬੂਲ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅ-ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਉ-ਉਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਮ-ਮਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਵ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੇਦਾਂ ਅਤੇ ਵੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਰੂਪ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੇ ੧ ਲਗਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ੴ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਉਸ ਇਕ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਅਤੇ ਮਹੇਸ਼ (ਸ਼ਿਵ) ਤੋਂ ਸਰਬੋਤਮ ਅਤੇ ਉੱਚਤਮ (ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ) ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕੇਵਲ ਉਸ ਇਕ ਕੋਲ ਹੀ ਹੈ। "ਤੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ ਜੀ ਤੁਧੁ ਜੇਵਡੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ਤੂੰ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕ ਸਦਾ ਸਦਾ ਤੂੰ ਏਕੋ ਜੀ ਤੂੰ ਨਿਹਚਲੁ ਕਰਤਾ ਸੋਈ॥" ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥ ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ ॥ ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥ ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ "ੴ" ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਹਸਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਅਤੇ ਉਤਨਾਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, "ਨਾ ਕੋ ਹੋਆ ਨਾ ਕੋ ਹੋਇ॥" (09)ਅਤੇ ਉਹ "ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥" ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ "ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥" ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਰਸ ਹੈ ਅਤੇ "ਅਕਲ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰਿ" ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਥਾਂ ਮੌਜੂਦ ਭਾਵ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਰੰਗ, ਰੂਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। "ਏਵਡੁ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥ ਤਿਸੁ ਊਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ ॥" (ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ) ਅਤੇ "ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਲਿ ਬਲਿ ਸਦ ਬਲਿ ਜਾਈਐ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਰਿਆ॥" ਉਸ ਪਰਮ ਤੱਤ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਪਾਏ। "ਸਿਮ੍ਰਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੁੰਨ ਪਾਪ ਬੀਚਾਰਦੇ ਤਤੈ ਸਾਰ ਨ ਜਾਣੀ॥" (ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ) ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਰਜੋ, ਤਮੋ ਅਤੇ ਸਤੋ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਲਝਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਿਆ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬੇਅਰਥ ਗੁਆਕੇ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, "ਤਿਹੀ ਗੁਣੀ ਸੰਸਾਰੁ ਭਰਮਿ ਸੁਤਾ ਸੁਤਿਆ ਰੈਣਿ ਵਿਹਾਣੀ॥" (ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ) ਪਰਮ ਤੱਤ ਨੂੰ ਬੁਝਣ, ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ "ਬੁੱਧ ਬਿਬੇਕਾ" ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ੴ ਦਾ ਉਚਾਰਣ 'ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ' ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਤੋਂ ਏਕੰਕਾਰ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:- ਏਕਮ ਏਕੰਕਾਰ ਨਿਰਾਲਾ॥

ਅਮਰ ਅਜੋਨੀ ਜਾਤਿ ਨ ਜਾਲਾ॥ (434)

ਸਾਹਾ ਗਣੈ ਨ ਕਰਹਿ ਬੀਚਾਰ॥ ਸਾਹੇ ਊਪਰਿ ਏਕੰਕਾਰ॥

(ਰਾਮ. ਮ:1)

ਏਕ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਬਿਥਾਰ ਕੋ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ।

ਸਬਦਿ ਸੁਰਤਿ ਸਾਧ ਸੰਗਤਿ ਸਮਾਵਈ। (ਕਬਿਤ ਭਾਗੁ)

ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸੁਪ੍ਰਸਿਧ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਣ ਹਿੱਤ ਇਸ ਦੀ ਕਾਵਿ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਿਖਾਇਆ ਇਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ:-

ਏਕੰਕਾਰੁ ਇਕਾਂਗ ਲਿਖਿ ਊੜਾ ਓਅੰਕਾਰੁ ਲਖਾਇਆ।
ਸਤਿਨਾਮ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਹੁਇ ਨਿਰਵੈਰੁ ਸਦਾਇਆ।
ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਪਰਤਖਿ ਸੋਇ ਨਾਉ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਭਾਇਆ।
ਗੁਰਪਰਸਾਦਿ ਸੁ ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਹ ਜੁਗੰਤਰੁ ਹੋਂਦਾ ਆਇਆ।
ਹੈਭੀ ਹੋਸੀ ਸਚੁ ਨਾਉ ਸਚੁ ਦਰਸਣ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਿਖਾਇਆ।

ਸਬਦੁ ਸੁਰਤਿ ਲਿਵਲੀਣੁ ਹੋਇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ ਪਰਚਾ ਪਰਚਾਇਆ॥ (ਵਾਰ 39 ਪਉੜੀ ਪਹਿਲੀ)

ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਧਿਆਤਮਕ ਮਹੱਤਵ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਡੂੰਘੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਕਸ਼ਰ ਜਾਂ ਏਕਾਕਸ਼ਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਓਂਕਾਰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਓਅੰ (ਓਮ) ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਓਅੰਕਾਰ ਵੀ। ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਰੂਪ ਉਚਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਓਅੰ ਸਾਧ ਸਤਿਗੁਰ ਨਮਸਕਾਰੰ (ਬਾਵਨ ਅਖਰੀ ਅੰਗ 250)

ਓਅੰ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ ਪਹਿਲਰੀਆ॥ (1213)

ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ। ਓਅੰਕਾਰ ਕੀਆ ਜਿਨ ਚਿਤ। ਓਅੰਕਾਰ ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ। ਓਅੰਕਾਰ ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ।ਓਅੰਕਾਰਿ ਸਬਦਿ ਉਧਰੇ ॥ ਓਅੰਕਾਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੇ ॥ ਓਨਮ ਅਖਰ ਸੁਣਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਓਨਮ ਅਖਰੁ ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਸਾਰੁ ॥ (930)

(ਰਾਮਕਲੀ ਦੱਖਣੀ ਓਅੰਕਾਰ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਬਦ ਓਅੰ ਅਤੇ ਓਅੰਕਾਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੂਚਕ-ਬੋਧਕ ਹਨ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਅਚਾਰੀਆ ਜਾਂ ਪੰਡਿਤ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਓਮ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਇਕ ਨਿਸਚਿਤ ਧੁਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਸੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਵਰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ, ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਰੁਤਬਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ, ਲਈ ਹੀ ਰਾਖਵੀਂ ਬਣ ਗਈ ਪਰੰਤੂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਲਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਉੱਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਜਾਂ ਵੇਦ ਮੰਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਪੰਡਤਾਂ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਮਤਿ ਫਲਸਫਾ ਉਚ-ਨੀਚ, ਜਾਤ, ਵਰਣ ਜਾਂ ਨਸਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਓਅੰ (ਓਮ) ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੇ ਵਿਧੀਵਤ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਮੱਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਓਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਇਕ ਵੇਦ ਮੰਤਰ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਭ ਲੋਕ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਓਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਉਚਾਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਜ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਇਹ ਗੈਰ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਧਰਮ ਹੈ, ਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਫਲਸਫਾ ਹੈ। ਇਕ ਨਿਰੋਲ, ਵਿਲੱਖਣ, ਨਿਆਰੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਹੈ। ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਸਿਰਜਨਹਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਲਿਖਾਇਕ ਹੈ। "ੴ" ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ-ਅੰਤਹਕਰਣ ਦਾ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਅਨੁਭਵ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਧਰਮ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਉਲਝਣਾ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ-ਪਰਮੇਸਰ ਦੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਦੇਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਜੋਤ ਰੂਪ ਹੈ। ਨਾਮ ਰੂਪ ਹੈ। "ੴ" ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ਼ "ਅਨੇਕ ਹੈਂ॥ ਫਿਰਿ ਏਕ ਹੈਂ॥" (ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ) ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕਤਾ ਅਤੇ ਅਨੇਕਤਾ ਤੋਂ ਏਕਤਾ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਓਮ ਦੀ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਪਾਠ ਮਾਤ੍ਰ ਹੀ ਕਾਫੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੇ ਉਚਾਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਗਈ। ਗੁਰਮਤਿ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਸਗੋਂ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਰੱਬ ਵੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ, "ਸਭੇ ਸਾਝੀਵਾਲ ਸਦਾਇਨਿ ਤੂੰ ਕਿਸੈ ਨ ਦਿਸਹਿ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ॥" (97) ਅਤੇ "ਤੂੰ ਸਾਝਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ ॥ ਨਉ ਨਿਧਿ ਤੇਰੈ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰਾ ॥" (97) ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ, ਉਸਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ, ਜਸ-ਕੀਰਤੀ, ਸਿਫਤ-ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਿਤ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਦਾ ਸਭ ਨੂੰ ਹੱਕ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦਾ ਕਰਤਾ, ਹਰਤਾ, ਸਿਰਜਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲਕ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਸਭ ਦਾ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਸਰਬ ਸਮਰਥ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਸਿਫਤ-ਸਾਲਾਹਿ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ। "ਕੀਤਾ ਕਿਆ ਸਾਲਾਹੀਐ ਕਰੇ ਸੋਇ ਸਾਲਾਹਿ ॥

ਨਾਨਕ ਏਕੀ ਬਾਹਰਾ ਦੂਜਾ ਦਾਤਾ ਨਾਹਿ ॥ ਕਰਤਾ ਸੋ ਸਾਲਾਹੀਐ ਜਿਨਿ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ ॥ ਦਾਤਾ ਸੋ ਸਾਲਾਹੀਐ ਜਿ ਸਭਸੈ ਦੇ ਆਧਾਰੁ ॥" (1239) ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀ ਹੀ ਰਚਨਾ "ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਤੇਰਾ ਰੂਪੁ ॥ ਗੁਣ ਨਿਧਾਨ ਗੋਵਿੰਦ ਅਨੂਪ ॥" (724) ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਪਾਲਣ-ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ, "ਭਨਿ ਭਨਿ ਘੜੀਐ ਘੜਿ ਘੜਿ ਭਜੈ ਢਾਹਿ ਉਸਾਰੈ ਉਸਰੇ ਢਾਹੈ ॥ ਸਰ ਭਰਿ ਸੋਖੈ ਭੀ ਭਰਿ ਪੋਖੈ ਸਮਰਥ ਵੇਪਰਵਾਹੈ ॥" (935) ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਆਪ ਹੀ ਨਿਰਗੁਣ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਹੈ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ, "ਨਿਰਗੁਨੁ ਆਪਿ ਸਰਗੁਨੁ ਭੀ ਓਹੀ ॥ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਿਨਿ ਸਗਲੀ ਮੋਹੀ ॥" (287) ਉਹ ਇਕੋ-ਇਕ ਹੈ ਹੋਰ ਦੂਜਾ ਉਸ ਦਾ ਸਾਨੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, "ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ ॥ ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ ॥" (1291) ਤਥਾ "ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਏਕੋ ਹੈ ॥ ਏਕੋ ਹੈ ਭਾਈ ਏਕੋ ਹੈ ॥ਰਹਾਉ ॥" (350) ਤਥਾ "ਸਚੇ ਬਾਝਹੁ ਕੋ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਆ ॥ ਦੂਜੈ ਲਾਗਿ ਜਗੁ ਖਪਿ ਖਪਿ ਮੂਆ ॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ਏਕੋ ਸੇਵਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥" (113) ਤਥਾ "ਜਿਉ ਪਸਰੀ ਸੂਰਜ ਕਿਰਣਿ ਜੋਤਿ ॥ ਤਿਉ ਘਟਿ ਘਟਿ ਰਮਈਆ ਓਤਿ ਪੋਤਿ ॥ ਏਕੋ ਹਰਿ ਰਵਿਆ ਸ੍ਰਬ ਥਾਇ ॥ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਿਲੀਐ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ॥ਰਹਾਉ ॥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਅੰਤਰਿ ਏਕੋ ਹਰਿ ਸੋਇ ॥ ਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਇਕੁ ਪ੍ਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥ ਏਕੋ ਏਕੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰਿ ॥ ਸਾਕਤ ਨਰ-ਲੋਭੀ ਜਾਣਹਿ ਦੂਰਿ ॥ ਏਕੋ ਏਕੁ ਵਰਤੈ ਹਰਿ ਲੋਇ ॥ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਏਕੋ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਇ ॥" (1177) ਤਥਾ "ਏਕੋ ਏਕੁ ਵਸੈ ਮਨਿ ਸੁਆਮੀ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ਏਕੋ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹੈ ਮੀਠਾ ਜਗਿ ਨਿਰਮਲ ਸਚੁ ਸੋਈ ॥ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਪਾਈਐ ਜਿਨ ਕਉ ਧੁਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹੋਈ ॥" (1259) ਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਆਪ ਹੈ। ਅਤੇ "ਤੂੰ ਸਾਝਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ ॥" (97) ਅਤੇ "ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ" ਮੰਨਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਨਵੀਨਤਮ, ਨਿਰਾਲੀ, ਮੁਕੰਮਲ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਫਲਸਫਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਪਰਾ-ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਸਥੂਲ ਜਗਤ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵੇਲੇ ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੇ ਓਅੰ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਧੁਨੀ ਅੱਜ ਵੀ ਗੂੰਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਸੱਚ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਵੀ ਸੱਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਧੁਨੀ ਤੋਂ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਧੁਨੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਧੁਨੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਕਾਸ਼ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੁਨੀ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਇਸ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਣ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹੈ:-ਓਅੰਕਾਰਿ ਉਤਪਾਤੀ॥ ਕੀਆ ਦਿਨਸ ਸਭ ਰਾਤੀ॥

(ਮਾਰੂ ਮ:5, 1003)

ਖੰਡ ਦੀਪ ਸਭ ਲੋਆ॥ ਏਕ ਕਵਾਵੈ ਤੇ ਸਭ ਹੋਆ॥(1003)

ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥ ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥

(ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ)

ਪ੍ਰਥਮ ਕਾਲ ਜਬ ਕੀਆ ਪਸਾਰਾ। ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ੍ਰ ਉਪਾਰਾ।

(ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ)

ਓਅੰਕਾਰ ਆਦਿ॥ ਕਥਨੀ ਅਨਾਦਿ॥ (ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ)

ਪ੍ਰਿਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ। ਸੋ ਧੁਨ ਪੂਰ ਜਗਤ ਸੋ ਰਹਾ।

(ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਚੌਪਈ)

ਇਕ ਕਵਾਉ ਪਸਾਉ ਕਰਿ ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਪਸਾਰਾ।

(ਭਾਗੁ ਵਾਰ 6 ਪਉੜੀ)

ਓਅੰਕਾਰਿ ਅਕਾਰੁ ਕਰਿ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਧਾਰੇ।

(ਭਾਗ ਵਾਰ 4 ਪਉੜੀ)

ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਅਤੇ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਇਸ ਧੁਨੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਜਕੜੇ ਅਨੇਕਾਂ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੈਲਦੇ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਫੈਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਓਅੰ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਫੈਲਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ੧ਓ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਪਸਾਰੇ ਦਾ ਵੀ ਲਿਖਾਇਕ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣਾ ੧ਓ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਉਸ ਧੁਨੀ ਦਾ ਅਨੁਕਰਣ ਇਕ ਜੀਭ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਓਅੰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਕ ਉਸ ਧੁਨੀ ਵਿੱਚ ਲੀਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ

ਹਨ:-

ਜਾਕੇ ਓਅੰਕਾਰ ਕੇ ਬਿਥਾਰ ਕੀ ਅਪਾਰ ਗਤਿ।
ਸ਼ਬਦ ਬਿਬੇਕ ਏਕ ਜੀਹ ਕੈਸੇ ਗਾਵਈ। (ਕਬਿਤ 70)
ਜਾ ਕੈ ਓਅੰਕਾਰ ਕੈ ਅਕਾਰ ਹੈ ਨਾਨਾ ਪ੍ਰਕਾਰ,
ਕੀਰਤਨ ਸਮੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਸੋ ਲਗਨ ਹੈ।(ਕਬਿਤ 270)

ਸੋ ੴ ਇਕ ਅਖੰਡ ਰੂਪ ਪਰਮਾਤਮਾ ਹੈ, ਅਮਰ, ਅਖੰਡ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਜੋਤਿ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਹੈ, ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। "ੴ ਹੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਹੈ ਉਸੇ ਦੇ ਹੀ ਨਿਰਾਕਾਰ ਅਤੇ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਹਨ "ਸਚ ਖੰਡਿ ਵਸੈ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ॥ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਅਤੇ "ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲਿ ਕਰਿਯਉ॥" (1395) ਤਥਾ "ਇਹੁ ਜਗੁ ਵਰਨੁ ਰੂਪੁ ਸਭੁ ਤੇਰਾ ਜਿਤੁ ਲਾਵਹਿ ਸੇ ਕਰਮ ਕਮਈਆ ॥" (834) ਤਥਾ "ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥ ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ ਜਾ ਵੇਖਾ ਹਰਿ ਇਕੁ ਹੈ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥" (922) ਅਤੇ "ਓਤਿ ਪੋਤਿ ਨਾਨਕ ਸੰਗਿ ਰਵਿਆ ਜਿਉ ਮਾਤਾ ਬਾਲ ਗੋਪਾਲਾ ॥" (672) ਇਹ "ੴ ਸਿਰਫ ਅੱਖਰ ਰੂਪ ਜਾਂ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਧੁਨੀ ਦੇ ਉਚਾਰਣ ਮਾਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਸੁਣਨ, ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਅਰਾਧਨਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ, "ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥ ਜੇ ਕੋ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥" (ਜਪੁਜੀ) "ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੈ ਨਾਇ ਲਇਐ ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈਐ ॥" (465) ਉਹ ਜੋਤਿ ਰੂਪ ਹੈ, "ਚੰਦੁ ਸੂਰਜੁ ਦੁਇ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ॥ ਜੋਤੀ ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਹਮੁ ਅਨੂਪੁ ॥ ਕਰੁ ਰੇ ਗਿਆਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ਜੋਤੀ ਅੰਤਰਿ ਧਰਿਆ ਪਸਾਰੁ ॥ਰਹਾਉ ॥" (972) ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ "ੴ ਤਾਂ ਸਵੈ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੀ ਹੈ, "ਥਾਪਿਆ ਨ ਜਾਇ ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ ॥ ਆਪੇ ਆਪਿ ਨਿਰੰਜਨੁ ਸੋਇ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਵੀ ਇਉਂ ਸਪੱਸਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਕਾਲ ਰਹਿਤ ਅਨਕਾਲ ਸਰੂਪਾ। ਅਲਖ ਪੁਰਖੁ ਅਵਿਗਤਿ ਅਵਧੂਤਾ।" ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ (ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ) ਨਾਲ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।ਇਸ ਲਈ ਓਅੰਕਾਰ ਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ "ਮਨਮੱਤ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ" ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ, ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਰਹਿਤ ਮਰਿਆਦਾ ਜਰੂਰੀ ਹੈ। "ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ॥" ਤਥਾ "ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੈ ਸੀਸੁ ਭੇਟ ਦੇਉ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚੇ ਭਾਵੈ॥" (1114) ਤਥਾ "ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਤੂੰ ਲੇਹਿ ਇਆਨੇ ॥ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ਬਹੁ ਡੂਬੇ ਸਿਆਨੇ ॥" (288) ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਮਨ-ਮੰਦਰਿ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ-ਹਸਤੀ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਵਿਸਵਾਸ਼ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ, ਸੰਭਵ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਰਨਾ ਬੇਦ, ਕਤੇਬ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬੇਅਰਥ ਹੈ। ਗੁਰ ਫਰਮਾਨ ਹੈ:-

ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਇਫਤਰਾ ਭਾਈ ਦਿਲ ਕਾ ਫਿਕਰੁ ਨ ਜਾਇ॥
ਟੁਕੁ ਦਮੁ ਕਰਾਰੀ ਜਉ ਕਰਹੁ ਹਾਜਿਰ ਹਜੂਰਿ ਖੁਦਾਇ॥(727)

ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਸੰਸਰ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਇਸ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਬੱਝਾ ਹੈ, "ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ॥" (ਜਪੁਜੀ) "ਭੈ ਵਿਚਿ ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦਵਾਉ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਅਗਨਿ ਕਢੈ ਵੇਗਾਰਿ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਦਬੀ ਭਾਰਿ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ ਸਿਰ ਭਾਰਿ ॥ ਭੈ ਵਿਚਿ ਰਾਜਾ ਧਰਮ ਦੁਆਰੁ ॥ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ ॥ ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰਤੁ ॥" (464) ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਪੱਸਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਨਿਰਭਉ" ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ ਇਕ ਨਿਰੰਕਾਰ "ੴ ਹੈ, "ਸਗਲਿਆ ਭਉ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ॥ ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਏਕੁ ॥" (464) ਇਸੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ, "ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੂੜ ਦੀ ਪਾਲ ਟੁੱਟ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਚਿਆਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜੂਨੀ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਪਦਵੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਤੋਂ ਜਗਤ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਮਤ ਦੇ ਧਰਮ-ਸਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਵਿੱਚ ਓਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗਲੇ ਵਿਚੋਂ 'ਹੰ' ਦਾ ਅਵਾਜ਼ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਵਾਜ਼ ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਵਜੋਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿੰਦਾ ਕੋਈ ਧੁਨ ਵਜਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਵਦਕਾਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਕਿ

ਇਹ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਚਾਰਨ ਵੀ ਨਿਸਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰਮਤਿ ਵਿੱਚ ਓਅੰਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜੋ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ਉਹ ਇਸਲਾਮੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਨੇ 'ਕੁਨ' ਸ਼ਬਦ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋ ਗਈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਸਾਚੇ ਤੇ ਪਵਨਾ ਭਇਆ ਪਵਨੈ ਤੇ ਜਲੁ ਹੋਇ ॥ ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਸਾਜਿਆ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮੋਇ ॥" (19) ਅੱਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵੀ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਰਬਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਨਾਮਾਤਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਥੇ ਘੁਪ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਇਸ ਖਲਾਅ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਧਮਾਕਾ ਹੋਇਆ (ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਅਵਾਜ ਪੈਦਾ ਹੋਈ) ਜਿਸ ਤੋਂ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚਨਾ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗਲੈਕਸੀਆਂ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਇਕ ਦੂਜੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਉਸੇ ਸਪੀਡ ਨਾਲ ਅੱਜ ਵੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਧਮਾਕੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤਾਂ ਇਹ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲ ਸੁੰਗੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਸਾਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੜ ਏਕੰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸਮਾਇਆ ਹੈ। ਕਈ ਬਾਰ ਪਸਰਿਓ ਪਾਸਾਰ ॥

ਸਦਾ ਸਦਾ ਇਕੁ ਏਕੰਕਾਰ॥ (276)

ਜਬ ਉਦਕਰਖ ਕਰਾ ਕਰਤਾਰਾ। ਪ੍ਰਜਾ ਧਰਤ ਤਬ ਦੇਹ ਅਪਾਰਾ। ਜਬ ਆਕਰਖ ਕਰਤ ਹੋ ਕਬਹੂੰ। ਤੁਮ ਮੈ ਮਿਲਤ ਦੇਹ ਧਰ ਸਭਹੂੰ। (ਚੌਪਈ ਸਾਹਿਬ)

ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਸਿਰਫ਼ "ਨਾਦ" ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਸਾਗਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਓਅੰਕਾਰ ਲਈ ਨਾਮ ਅਤੇ "ਸ਼ਬਦ" ਆਦਿ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਾਮ ਦੇ ਅਭਿਆਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਧੁਨੀ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੋਗ ਮੱਤ ਵਿੱਚ ਸੁਖਮਨਾ ਨਾੜੀ ਦੇ ਚਕਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੰਡਲਨੀ ਦੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਭਰੇ ਕਈ ਪਤੀਆਂ ਕਮਲਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ ਇਹ ਓਅੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਅਨਹਦ ਰੂਪ ਅਨਾਹਦ ਬਾਨੀ॥ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨਿ ਜਿਹ ਬਸਤ ਭਵਾਨੀ। ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਅੰਤੁ ਨਹੀਂ ਪਾਇਓ। ਨੇਤਿ ਨੇਤਿ ਮੁਖਚਾਰ ਬਤਾਇਓ॥" ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸ "ੴ ਅਕਾਲ ਜੋਤਿ ਨੇ ਹੀ "ਕੋਟਿ ਇੰਦ੍ਰ ਉਪਇੰਦ੍ਰ ਬਨਾਏ।ਬ੍ਰਹਮ ਰੁੱਦ੍ਰ ਉਪਾਇ ਖਪਾਏ। ਲੋਕ ਚੱਤ੍ਰ ਦਸ ਖੇਲ ਰਚਾਇਓ। ਬਹੁਰਿ ਆਪ ਹੀ ਬੀਚ ਮਿਲਾਇਓ।" ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਗੰਮਤਾ, ਅਨੰਤਤਾ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤਤਾ ਬਾਰੇ ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਉਂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥ ਅੰਤੋ ਨ ਪਾਇਆ ਕਿਨੈ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਤੂ ਜਾਣਹੇ ॥ ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਖੇਲੁ ਤੇਰਾ ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣਏ ॥ ਆਖਹਿ ਤ ਵੇਖਹਿ ਸਭੁ ਤੂਹੈ ਜਿਨਿ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ ॥ ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤੂ ਸਦਾ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥" (918) ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ ਹੈ। "ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥" (441) ਤਥਾ "ਬੰਦੇ ਖੋਜੁ ਦਿਲ ਹਰ ਰੋਜ ਨਾ ਫਿਰੁ ਪਰੇਸਾਨੀ ਮਾਹਿ ॥ ਇਹ ਜੁ ਦੁਨੀਆ ਸਿਹਰੁ ਮੇਲਾ ਦਸਤਗੀਰੀ ਨਾਹਿ ॥ਰਹਾਉ ॥" (727) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਹਾਂਵਾਕਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਿਆਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ:-ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਸਗਲੇ ਜੰਤ ॥

ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ॥ (284)

ਸਬਦੇ ਹੀ ਨਾਉ ਊਪਜੈ ਸਬਦੇ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਇਆ ॥

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨਾ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਏਕੋ ਸਬਦੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਇਆ ॥(644)

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਨੂੰ "ਸਤਿ ਚਿਤ ਅਨੰਦ" ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਧੁਨੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੋਮਾ ਅਤੇ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਧੁਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਸਭ ਭੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵਾਂ ਮਿਟ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:- ਅੰਧਿਆਰੇ ਦੀਪਕੁ ਚਹੀਐ ॥ ਇਕ ਬਸਤੁ ਅਗੋਚਰ ਲਹੀਐ ॥ ਬਸਤੁ ਅਗੋਚਰ ਪਾਈ ॥ ਘਟਿ ਦੀਪਕੁ ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ ॥ ਕਹਿ ਕਬੀਰ ਅਬ ਜਾਨਿਆ

॥ ਜਬ ਜਾਨਿਆ ਤਉ ਮਨੁ ਮਾਨਿਆ ॥ (656)
ਗੁਰੁ ਦਾਤਾ ਗੁਰੁ ਹਿਵੈ ਘਰੁ ਗੁਰੁ ਦੀਪਕੁ ਤਿਹ ਲੋਇ ॥
ਅਮਰ ਪਦਾਰਥੁ ਨਾਨਕਾ ਮਨਿ ਮਾਨਿਐ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥ (ਮ:1 137)
ਸਭੇ ਇਛਾ ਪੂਰੀਆ ਜਾ ਪਾਇਆ ਅਗਮ ਅਪਾਰਾ॥ (747)

ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਅਸੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਓਅੰਕਾਰ ਏਕੰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਰੂਪ ਹੈ ਜੋ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਅਨੇਕਤਾ ਦਾ ਰਸ ਮਾਣਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਹੀ ਹੈ। ਓਅੰਕਾਰ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਜਿਥੇ ਜਾਈਏ ਉਹ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, "ਜਹ ਜਾਈਐ ਤਹਾ ਸੁਹੇਲੇ ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭਿ ਮੇਲੇ ॥" (623) ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, "ਬੇਦ ਕਤੇਬ ਸੰਸਾਰ ਹਭਾ ਹੂੰ ਬਾਹਰਾ ॥ ਨਾਨਕ ਕਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਦਿਸੈ ਜਾਹਰਾ ॥" (397) ਉਹ ਅਨੂਪਮ ਹੈ। ਉਚਤਮ ਹੈ। ਨਿਰਾਲਮ ਹੈ। ਸਰਬ-ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਅਤੇ ਸਰਬ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਉਹ ਸਦ ਜਾਗਤ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਨਹਾਰਾ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਪਾਲਕ ਹੈ। ਰੱਖਿਅਕ ਹੈ। "ਪ੍ਰਸਾਦਿ" ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਮਿਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਹੈ ਪਰ ਗੁਝਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੀਵ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਦਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੀਵ ਦੇ ਵਸ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਜਿਵ ਜਿਵ ਹੁਕਮੁ ਤਿਵੈ ਤਿਵ ਕਾਰ ॥ ਵੇਖੈ ਵਿਗਸੈ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਸਰੀਰ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਤਕ, ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਤਕ ਜੀਵ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਬੱਝਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਆਸਤਕ-ਨਾਸਤਕ ਹੋਣਾ, ਸ਼ਰਧਾ ਮਈ ਜਾਂ ਨਿੰਦਕ ਹੋਣਾ ਵਿਸ਼ੇ ਭੋਗੀ ਜਾਂ ਸਾਧੂ ਸਦਾਚਾਰੀ ਹੋਣਾ ਕੁਝ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਸ ਨਹੀਂ, ਏਕਤਾ ਤੋਂ ਅਨੇਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ, ਅਨੇਕਤਾ ਵਿੱਚ ਏਕਤਾ ਰੱਖਣਾ ਇਹ ਸਭ ਉਸਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਇਸ ਰਹੱਸ ਬਾਰੇ ਨਿਰਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, "ਜਿਉ ਤੂ ਚਲਾਇਹਿ ਤਿਵ ਚਲਹ ਸੁਆਮੀ ਹੋਰੁ ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ॥ ਜਿਵ ਤੂ ਚਲਾਇਹਿ ਤਿਵੈ ਚਲਹ ਜਿਨਾ ਮਾਰਗਿ ਪਾਵਹੇ ॥ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਜਿਨ ਨਾਮਿ ਲਾਇਹਿ ਸਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਦਾ ਧਿਆਵਹੇ ॥" (ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ) ਉਸਦਾ ਵਡੱਪਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਪਰਜਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਗਰੀਬ ਨਹੀਂ। ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਤਕੜਾ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਸਭ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਦਾ ਰਚਨਹਾਰਾ ਤਥਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਧਰਤੀ ਦਾ ਵੀ ਆਧਾਰ ਹੈ, ਸੂੰਨੇ ਗ੍ਰੈਹਾ ਦਾ ਵੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੂਰ ਦੇ ਅਕਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਅਸੀਮ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, "ਵਡੇ ਕੀਆ ਵਡਿਆਈਆ ਕਿਛੁ ਕਹਣਾ ਕਹਣੁ ਨਾ ਜਾਇ॥" (475) ਉਹ ਮਰਜੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਓਟ-ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਉਸ ਅਜ਼ੀਮ, ਅਸੀਮ, ਅਥਾਹ, ਅਗਾਹ ਅਤੇ ਅਗੋਚਰ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ:-

ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ ਕਿਉ ਵਰਨੀ ਕਿਵ ਜਾਣਾ ॥
ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਇਕ ਦੂ ਇਕੁ ਸਿਆਣਾ॥ (ਜਪੁਜੀ)
ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਊਚਾ ਥਾਉ ॥ ਊਚੇ ਉਪਰਿ ਊਚਾ ਨਾਉ ॥
ਏਵਡੁ ਊਚਾ ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥ ਤਿਸੁ ਊਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ॥ (ਜਪੁਜੀ)

ਅਜਿਹੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੂਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ੰਕੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਗੂੰਗੇ ਦੇ ਗੁੜ ਖਾਣ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੱਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ "ਨਦੀਆ ਅਤੈ ਵਾਹ ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ ॥" (ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ) ਤਥਾ "ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤੁ ॥ ਊਚੇ ਤੇ ਊਚਾ ਭਗਵੰਤ ॥" (268) ਅਤੇ "ਏਹੁ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥ ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਅਤੇ "ਕਬੀਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਕੀ ਮਉਜ ਕੋ ਕਹਿ ਕੈਸੇ ਉਨਮਾਨ ॥ ਕਹਿਬੇ ਕਉ ਸੋਭਾ ਨਹੀ ਦੇਖਾ ਹੀ ਪਰਵਾਨੁ ॥" (1370) ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਬਣਾਕੇ ਸੱਚ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਪਰਪੱਕ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥

ਮਾਈ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਹਰਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿ ਸਾਧਾ ॥
ਬਚਨੁ ਗੁਰੂ ਜੋ ਪੂਰੈ ਕਹਿਓ ਮੈ ਛੀਕਿ ਗਾਂਠਰੀ ਬਾਧਾ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਨਿਸਿ ਬਾਸੁਰ ਨਖਿਅਤ੍ਰ ਬਿਨਾਸੀ ਰਵਿ ਸਸੀਅਰ ਬੇਨਾਧਾ ॥
ਗਿਰਿ ਬਸੁਧਾ ਜਲ ਪਵਨ ਜਾਇਗੋ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਅਟਲਾਧਾ॥
ਅੰਡ ਬਿਨਾਸੀ ਜੇਰ ਬਿਨਾਸੀ ਉਤਭੁਜ ਸੇਤ ਬਿਨਾਧਾ ॥
ਚਾਰਿ ਬਿਨਾਸੀ ਖਟਹਿ ਬਿਨਾਸੀ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਨਿਹਚਲਾਧਾ॥
ਰਾਜ ਬਿਨਾਸੀ ਤਾਮ ਬਿਨਾਸੀ ਸਾਤਕੁ ਭੀ ਬੇਨਾਧਾ ॥
ਦ੍ਰਿਸਟਿਮਾਨ ਹੈ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ ਇਕਿ ਸਾਧ ਬਚਨ ਆਗਾਧਾ ॥
ਆਪੇ ਆਪਿ ਆਪ ਹੀ ਆਪੇ ਸਭੁ ਆਪਨ ਖੇਲੁ ਦਿਖਾਧਾ ॥
ਪਾਇਓ ਨ ਜਾਈ ਕਹੀ ਭਾਂਤਿ ਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਲਾਧਾ॥
(1204)

ਹਾਹਾ ਹੋਤ ਹੋਇ ਨਹੀ ਜਾਨਾ॥ ਜਬ ਹੀ ਹੋਇ ਤਬਹਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ॥
ਹੈ ਤਉ ਸਹੀ ਲਖੈ ਜਉ ਕੋਈ ॥ ਤਬ ਓਹੀ ਉਹੁ ਏਹੁ ਨ ਹੋਈ ॥
(342)

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਿਰਫ਼ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂ ਗਿਆਨ-ਧਿਆਨ ਵੰਡਣ ਦੀ ਵਸਤੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਰਾਗੀਆਂ, ਪਾਠੀਆਂ, ਕਥਾਕਾਰਾਂ, ਧਰਮ-ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਅਤੇ ਟੀਕਿਆਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠਕੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ, ਵਾਚਨ ਦੀ, ਸਮਝਣ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਅਪੰਰਪਾਰ ਸੁਆਮੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਓਅੰਕਾਰ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਮਹਿਮਾ ਇਉਂ ਸਪੱਸਟ ਕਰਦੀ ਹੈ, "ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ॥ ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ॥" ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕ ਵਿਖਾਵੇ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਮਨ-ਮੰਦਰਿ ਨੂੰ ਅੰਤਰਮੁੱਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਇਕਾਂਤ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ੴ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨ੍ਹਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। "ਅੰਤਰਗਤਿ ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੈ, ਕਰਨਾ ਕਠਿਨ ਹੈ, "ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਅਤੇ "ਜਨ ਨਾਨਕ ਇਹੁ ਖੇਲੁ ਕਠਨੁ ਹੈ ਕਿਨਹੂੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਨਾ॥" (219) ਤਥਾ "ਭਗਤਾ ਕੀ ਚਾਲ ਨਿਰਾਲੀ ॥ ਚਾਲਾ ਨਿਰਾਲੀ ਭਗਤਾਹ ਕੇਰੀ ਬਿਖਮ ਮਾਰਗਿ ਚਲਣਾ ॥" (918) ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਅਤੇ ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਅਨੁਸਾਰ ਏਕੰਕਾਰ-ਓਅੰਕਾਰ ਨਿਰੰਕਾਰ ਅਤੇ "ੴ" ਬਾਰੇ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ, ਅਮੁਲੀਕ ਅਤੇ ਉੱਚਤਮ ਦਾਤਿ ਹੈ। ਇਹ ਅਲੌਕਿਕ ਬਖਸਿਸ ਹੈ। ਘੁਪ ਅਤੇ ਘੋਰ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਕਰਨ ਦਾ ਅਮੋਲਕ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਕੁ ਵੰਨਗੀਆਂ ਨਿਮਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:- ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਨੇ ਓਅੰਕਾਰ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ:-

ਓਅੰਕਾਰ ਆਦਿ ਮੈ ਜਾਨਾ॥ ਲਿਖਿ ਅਰੁ ਮੇਟੈ ਤਾਹਿ ਨ ਮਾਨਾ॥
ਓਅੰਕਾਰ ਲਖੈ ਜਉ ਕੋਈ॥ ਸੋਈ ਲਖਿ ਮੇਟਣਾ ਨ ਹੋਈ॥ (340)

ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਨੇ "ੴ" ਦੀ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਅਤੇ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ "ਨਾਮ" ਦੀ ਸੰਗਿਆ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਫਰਮਾਨ ਹੈ:-ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਆਸਨੋ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਉਰਸਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਕੇਸਰੋ ਲੇ ਛਿਟਕਾਰੇ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਅੰਭੁਲਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਚੰਦਨੋ ਘਸਿ ਜਪੇ ਨਾਮੁ ਲੇ ਤੁਝਹਿ ਕਉ ਚਾਰੇ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਦੀਵਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਬਾਤੀ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਤੇਲੁ ਲੇ ਮਾਹਿ ਪਸਾਰੇ॥ ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਕੀ ਜੋਤਿ ਲਗਾਈ ਭਇਓ ਉਜਿਆਰੋ ਭਵਨ ਸਗਲਾਰੇ॥ ਨਾਮੁ ਤੇਰੋ ਤਾਗਾ ਨਾਮੁ ਫੂਲ ਮਾਲਾ ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ ਸਗਲ ਜੂਠਾਰੇ॥ ਤੇਰੋ ਕੀਆ ਤੁਝਹਿ ਕਿਆ ਅਰਪਉ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਤੁਹੀ ਚਵਰ ਢੋਲਾਰੇ॥
(694)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ੴ ਤਥਾ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ "ਸੁੰਨ ਅਵਸਥਾ" ਬਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸੋਝੀ ਦਿਤੀ ਹੈ:-

ਅਰਬਦ ਨਰਬਦ ਧੁੰਧੂਕਾਰਾ ॥ ਧਰਣਿ ਨ ਗਗਨਾ ਹੁਕਮੁ ਅਪਾਰਾ॥
ਨਾ ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਨ ਚੰਦੁ ਨ ਸੂਰਜੁ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਲਗਾਇਦਾ॥ ਖਾਣੀ
ਨ ਬਾਣੀ ਪਉਣ ਨ ਪਾਣੀ ॥ ਓਪਤਿ ਖਪਤਿ ਨ ਆਵਣ ਜਾਣੀ॥
ਖੰਡ ਪਤਾਲ ਸਪਤ ਨਹੀ ਸਾਗਰ ਨਦੀ ਨ ਨੀਰੁ ਵਹਾਇਦਾ॥ (1035)

ਪਹਿਲੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਅਨੇਕ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਰੂਪਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਇੰਝ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ:- ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਹੀ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ॥ (358)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ੴ ਤਥਾ ਓਅੰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ, ਪਾਲਣਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸੋਝੀ

ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ:- ਓਅੰਕਾਰਿ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ॥ ਸਭੁ ਖੇਲੁ ਤਮਾਸਾ ਤੇਰੀ ਵਡਿਆਈ॥ ਆਪੇ ਵੇਕ ਕਰੇ ਸਭਿ ਸਾਚਾ ਆਪੇ ਭੰਨਿ ਘੜਾਇਦਾ॥ (1061)

ਭਾਵ ਉਸ ਇਕ ਸੁਆਮੀ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਖੇਡ ਅਤੇ ਲੀਲ੍ਹਾ ਤੇਰੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹਨ, ਹੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਸੱਚਾ ਸੁਆਮੀ ਆਪ ਹੀ ਸਾਰੇ ਵਿਤਕਰੇ ਰਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਤੋੜਦਾ ਅਤੇ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ "ੴ" ਨਿਰੰਕਾਰ ਅਗੰਮ ਹੈ, ਅਗੋਚਰ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅਨੰਤ ਹੈ। ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪੇ ਆਪ ਹੈ। ਉਹ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਸੋਝੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ:-

ਤੇਰਾ ਮਹਲੁ ਅਗੋਚਰੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਬਿਖਮੁ ਤੇਰਾ ਹੈ ਭਾਣਾ॥ (1186)

ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥
ਅੰਤੋ ਨ ਪਾਇਆ ਕਿਨੈ ਤੇਰਾ ਆਪਣਾ ਆਪੁ ਤੂ ਜਾਣਹੇ॥
ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਖੇਲੁ ਤੇਰਾ ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣਏ॥
ਆਖਹਿ ਤ ਵੇਖਹਿ ਸਭੁ ਤੂਹੈ ਜਿਨਿ ਜਗਤੁ ਉਪਾਇਆ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਤੂ ਸਦਾ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ॥ (918)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ੴ ਤਥਾ ਓਅੰਕਾਰ ਦੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕਤਾ, ਉਸ ਦੇ ਇਕ ਰੰਗੀ ਅਤੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਉਸੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਉਣ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਅਤੇ ਅਗੰਮੀ ਖੇਡ ਬਾਰੇ ਜਗਤ ਨੂੰ ਇਉਂ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ:-

ਓਅੰਕਾਰਿ ਏਕੋ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਭੁ ਏਕਸ ਮਾਹਿ ਸਮਾਵੈਗੋ॥
ਏਕੋ ਰੂਪੁ ਏਕੋ ਬਹੁ ਰੰਗੀ ਸਭੁ ਏਕਤੁ ਬਚਨਿ ਚਲਾਵੈਗੋ॥ (1310)

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ॥
ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ॥ (ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸੇ "ੴ" ਪ੍ਰਭੂ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੀ ਜੱਸ ਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਸਭ ਦਾ ਹਰਤਾ, ਕਰਤਾ, ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ, ਸੰਚਾਲਕ ਅਤੇ ਘਟਿ-ਘਟਿ ਤਥਾ ਜ਼ਰ੍ਰੇ ਜ਼ਰ੍ਰੇ ਵਿਚ ਰਵਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ "ੴ" ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਵਾਕ ਹੈ:-

ਓਅੰਕਾਰਿ ਏਕ ਧੁਨਿ ਏਕੈ ਏਕੈ ਰਾਗੁ ਅਲਾਪੈ॥
ਏਕਾ ਦੇਸੀ ਏਕੁ ਦਿਖਾਵੈ ਏਕੋ ਰਹਿਆ ਬਿਆਪੈ॥
ਏਕਾ ਸੁਰਤਿ ਏਕਾ ਹੀ ਸੇਵਾ ਏਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਪੈ॥ (885)

ਓਅੰ ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੀਓ ਅਕਾਰਾ॥ ਏਕਹਿ ਸੂਤਿ ਪਰੋਵਨਹਾਰਾ॥ (250)

ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ, ਪਰਮ ਸ਼ਕਤੀ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਹੀ ਸਮੂਹ ਸਰੂਪ ਸਾਜੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਧਾਗੇ ਤਥਾ ਸੂਤ "ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁ ਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ॥" ਵਿੱਚ ਪਰੋਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਭਾਵ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਯਮ ਤਥਾ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਬਝੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਦਾ ਪਿਆਰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਾ ਹੇ ਮੇਰੇ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਦੀ ਹੀ ਮੇਰੀ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਸ਼ਸ਼ੋਭਤ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਓਅੰ ਪ੍ਰਿਅ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੀਤਿ ਪਹਿਲਰੀਆ॥ ਜੋ ਤਉ ਬਚਨੁ ਦੀਓ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤਉ ਮੈ ਸਾਜ ਸੀਗਰੀਆ॥ (1213)

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ! ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅਨੰਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਤੂੰ ਕਿਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ, ਤੇਰਾ ਰੰਗ-ਰੂਪ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਸ! ਤੇਰੇ ਕਾਰਜਾਂ/ਕੰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਜੀਭ ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਚਿਤਵਦੀ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਹੀ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਨ ਤੱਕੀ ਹੈ:- ਕਿਰਤਮ ਨਾਮ ਕਥੇ ਤੇਰੇ ਜਿਹਬਾ॥ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਪਰਾ ਪੂਰਬਲਾ॥ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਭਗਤ ਪਏ ਸਰਣਾਈ ਦੇਹੁ ਦਰਸੁ ਮਨਿ ਰੰਗੁ ਲਗਾ॥ (1083)

ਕੋਇ ਨ ਜਾਣੈ ਤੇਰਾ ਕੇਤਾ ਕੇਵਡੁ ਚੀਰਾ॥ ਰਹਾਉ॥
(ਰਹਰਾਸਿ ਸਾਹਿਬ)

ਤ੍ਵ ਸਰਬ ਨਾਮ ਕਥੈ ਕਵਨ ਕਰਮ ਨਾਮ ਬਰਣਤ ਸੁਮਤਿ॥
(ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਗਾਧਿ ਬੋਧ ॥ ਸੁਨਤ ਜਸੋ ਕੋਟਿ ਅਘ ਖਏ॥ (212)

ਅਗਮ ਰੂਪੁ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਅਨਿਕ ਨਾਮ ਅਪਾਰ॥ ਧਨੁ ਧੰਨੁ ਤੇ ਜਨ ਨਾਨਕਾ ਜਿਨ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਉਰਿ ਧਾਰ ॥ (986)

ਜਗਜੀਵਨੁ ਹਰਿ ਧਿਆਇ ਤਰਣੇ ॥ ਅਨੇਕ ਅਸੰਖ ਨਾਮ ਹਰਿ ਤੇਰੇ ਨ ਜਾਹੀ ਜਿਹਵਾ ਇਤੁ ਗਨਣੇ ॥ ਰਹਾਉ ॥ (1135)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾ "ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ" ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ

ਕਰਦਿਆਂ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ "ਓਅੰਕਾਰ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਲੁਕਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ:-ਓਅੰਕਾਰ ਆਦਿ॥ ਕਥਨੀ ਅਨਾਦਿ॥
ਖਲ ਖੰਡ ਖਿਆਲ॥ ਗੁਰ ਬਰ ਅਕਾਲ॥

ਤਥਾ

ਪ੍ਰਣਵੋ ਆਦਿ ਏਕੰਕਾਰਾ॥ ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਕੀਓ ਪਸਾਰਾ॥ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਬਗਤੁ ਅਬਿਨਾਸੀ॥ ਲੋਕ ਚਤੁਰਦਸ ਜੋਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸੀ॥

ਭਾਵ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਇਉਂ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਮੈਂ ਉਸ ਇਕ, ਇਕ-ਰਸ ਵਿਆਪਕ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਗੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਲ ਵਿਚ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉਪਰ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਆਪ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। (ਮੈਂ ਉਸ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ) ਜੋ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ; ਜੋ (ਇਹਨਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ) ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਕਦੇ ਨਾਸ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਚੌਦਾਂ ਹੀ ਭਵਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨੂਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।" ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਇਸ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਇਉਂ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ:-ਚੱਕ੍ਰ ਚਿਹਨ ਅਰੁ ਬਰਨ ਜਾਤਿ ਅਰੁ ਪਾਤਿ ਨਹਿਨ ਜਿਹ॥ ਰੂਪ ਰੰਗ ਅਰੁ ਰੇਖ ਭੇਖ ਕੋਊ ਕਹਿ ਨ ਸਕਤਿ ਕਿਹ॥ ਅਚਲ ਮੂਰਤਿ ਅਨਭਉ ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਮਿਤੋਜ ਕਹਿੱਜੈ॥ (ਜਾਪ ਸਾਹਿਬ)

ਓਅੰ ਆਦਿ ਰੂਪੇ॥ ਅਨਾਦਿ ਸਰੂਪੈ॥
ਅਨੰਗੀ ਅਨਾਮੇ॥ ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਤ੍ਰਿਕਾਮੇ॥

ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ, ਪ੍ਰਭੂ-ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਪੰਰਪਰ-ਅਪਾਰ ਸ਼ਕਤੀ "ੴ" ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅੰਤਮ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਸਕਣਾ ਜਾਂ ਕਥ ਸਕਣਾ, ਕੁਝ ਨਿਸਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਿ ਸਕਣਾ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਹੀ "ਨਾਨਕ ਕਥਨਾ ਕਰੜਾ ਸਾਰੁ॥" ਹੈ। "ਕਥਿ ਕਥਿ ਕਥੀ ਕੋਟੀ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ॥" (ਜਪੁਜੀ) ਭਾਵ ਉਸ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਉਂ ਕਰ ਸਕਣਾ ਮਨੁੱਖੀ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਬਾਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ-ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਹੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਨੇ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲੇ ਅਸਾਨੂੰ ਅਸਾਂ ਧਾਅ ਗਲਵੱਕੜੀ ਪਾਈ॥ ਨਿਰਾ ਨੂਰ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਨ ਆਏ॥ ਮੇਰੀ ਕੰਬਦੀ ਰਹੀ ਕਲਾਈ॥" ਅਤੇ ਉਹ ਨਿਰੋਲ ਗਿਆਨਵਾਦ ਅਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਵਲਵੱਲੇ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਉਣ ਦੇ ਰਹੱਸ ਬਾਰੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, "ਬੈਠ ਵੇ ਗਿਆਨੀ ਬੁਧੀ ਮੰਡਲੇ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ, ਵਲਵੱਲੇ ਦੇ ਦੇਸ ਸਾਡੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ ਤਾਰੀਆਂ।" ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੀ, "ਅੰਤਰਗਤਿ ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ॥" ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ। ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤ੍ਰਿਵੈਣੀ-ਸੰਗਮ ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਕੁੰਡ ਹੈ। ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਦਭੁਤ, ਵਿਸਮਾਦੀ, ਅਨਾਦੀ, ਅਗੰਮੀ ਅਤੇ ਅਲੌਕਿਕ ਅਨੁਭਵ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ-ਅੰਤਹਕਰਣ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਅਤੇ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਜੋਤਿ, ਜੋ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਹੈ, ਮੂਲ ਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਓਤਿ-ਪੋਤਿ ਹੋਣ, "ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥" (441) ਦਾ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਥਨ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ। ਜੀਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ "ੴ" ਪ੍ਰਤੀ ਭਉ ਅਤੇ ਭਾਉ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ, "ਭੈ ਬਿਨੁ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ" ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦਾ ਭੈਅ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਭੇਦ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਨਾਨਕ ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਭਉ ਤਿਨ੍ਾ ਮਨਿ ਭਾਉ॥" (465) ਦਸਮੇਸ ਜੀ ਇਸ ਅਗੰਮੀ ਖੇਡ ਦੀ ਇਉਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, "ਸਾਚੁ ਕਹੌਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ॥" ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਪੀਰਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ, ਭਗਤਾਂ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ "ੴ"-ਅਕਾਲ ਜੋਤਿ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਉਂ ਫੈਸਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, "ਆਪੁ ਆਪਨੀ ਬੁਧਿ ਹੈ ਜੇਤੀ॥ ਬਰਨਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਤੁਹਿ ਤੇਤੀ॥" ਆਓ! ਉਸ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ "ੴ" ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ ਆਤਮੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਛਾਣ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਉਦੇਸ, "ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹੁਰੀਆ॥ ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ॥" ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡਾ ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਸੁਹੇਲਾ ਹੋ ਸਕੇ।

99158-05100

ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
(ਜੀਵਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾਵਾਂ)

ਰੇਣੁਕਾ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਦਾ ਬਾਕੀ

ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਗੁਣ:-

ਘਟਨਾ:- ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਉਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਏਨੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸੌਂਪੀ ਅਤੇ ਆਪ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਚਦੇ ਰਹੇ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸੇਵਕ ਮੰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਰ ਗੁਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਿਹਾ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਆਪ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਨਹੀ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਕੇ ਸਜੇ ਹਮ ਹੈ।" ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ (ਦੂਜੇ) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:- "ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ।"

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਐਸੇ ਗੁਣ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋਣ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੇਵਲ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਜਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦਾਦੂ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਤੀਰ ਨਾਲ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਪੀਰ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਸ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਤੁਸਾਂ ਗਲਤੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਇਸ ਗਲਤੀ ਲਈ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜਾਣਦਿਆਂ ਹਰ ਤਨੱਖਾਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ।ਕੀ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਐਸੇ ਗੁਣ ਹਨ?

ਸ਼ਾਇਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਗਵਾਚਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਨਿਮਰਤਾ, ਮਿਠਾਸ ਅਤੇ ਤਿਆਗ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਰਾ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੋਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿੜ ਵਿੱਚ ਪਿਛੇ ਰਹੇ।

ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਕਰੀਏ- ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਕਰੀਏ:-

ਘਟਨਾ:- ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠਿਆਂ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਪੀਣ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲਿਆਵੇ। ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਤੁਰੰਤ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਉਸਦੇ ਨਰਮ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਇਨੇ ਕੂਲ੍ਹੇ ਕਿਉਂ ਹਨ? ਸਿੱਖ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸੌਖੇ ਘਰ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲਿਆਇਆਂ ਹਾਂ, ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਹੱਥ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਖਲਕਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਗੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਇਓਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- ਜਿਹੜੇ ਹੱਥ ਨਾ ਕਰਦੇ ਕਾਰ, ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੇ ਹੁੰਦੇ ਭਾਰ।

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਇਹ ਸਾਖੀ ਅਸੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਸੁਣੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਿਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਰਤ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਲੋਪ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਵਿਹਲੜ ਬਣ ਇਥੇ-ਉਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਨੌਕਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਪ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਨ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਇੰਝ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਹਲੜ ਬੰਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਗੁਰਪੁਰਬਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਲਵਾਈ

ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿਆਂ ਲਈ ਠੇਕੇ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਬੁਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਨੂੰ ਉਦਮੀ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਓ! ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਥੀਂ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਨੌਕਰਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ।

ਗਰੀਬ ਦਾ ਮੂੰਹ- ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ:-

ਘਟਨਾ:- ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਝਾਤ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਬੜੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਜਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸਭ ਮਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦਾੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰੋ ਤਾਂ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਆਪ ਇੱਕ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਮਸੰਦ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਾੜੀ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਨਾ ਆਇਆ।

ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਆਪਣੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਫੜ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਆ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਜੀ ਨੂੰ "ਸੱਚੀ ਦਾੜ੍ਹੀ" ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਦਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਮੁਨੀਮ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਜ਼ਿਲਾ ਲਾਹੌਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਚੁੰਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜੀ, ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਦਸਵੰਧ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਹੀ ਭੇਜ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਦਸਵੰਧ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਾਇਆ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਖਰਚ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇੰਝ ਗਰੀਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਮਝੋ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ।

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬੇਹਿਸਾਬ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵਧੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦਸਵੰਧ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਗੋਲਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਨਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪਊੜੀ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਤਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਛੁਟ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੀਅਤ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਕੀ ਕੰਮ? ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਗਰੀਬ ਦੇ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਲਕ ਸਮਝ ਕੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਭਲਾਈ ਹੋਣੀ ਸੰਭਵ ਹੋਏਗੀ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚੌਧਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਝਗੜੇ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ। ਅੱਜ ਕਈ ਜਾਗਰੂਕ ਵੀਰਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਦਸਵੰਧ ਗੋਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ, ਵਰਦੀਆਂ, ਦਸਤਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਦਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਲਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਈ ਜਾਗਰੂਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਦਸਵੰਧ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁਟਕੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਘਰ-ਘਰ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਮਠਿਆਈਆਂ ਵੰਡ ਕੇ ਰੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਰਜਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗਾ ਖਲਕਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਆਪਣਾ ਦਸਵੰਧ ਲਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈਏ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਹਉਮੈ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਨਾਲੋਂ ਸਿੱਧਾ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਪੁਜੇਗਾ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮੋੜਵੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ।

ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਸਫਾਇਆ:-

ਘਟਨਾ:- ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ 42 ਸਾਲ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਲੱਗਭੱਗ 16 ਜੰਗਾਂ ਲੜੀਆਂ। ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1690 ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਭਾਵ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਨ 1699 ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਲਗਭਗ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਏਨਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪੜ੍ਹਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੇਵਲ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ 360 ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਵਿਉਂਤਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਸਾਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਣੇ ਅਜੋਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਹੁਣ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਅਨਪੜ੍ਹ ਨਹੀਂ? ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਸਮਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਅਰੰਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਕੌਮ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਾਂ, ਸ਼ਹਿਰਾਂ, ਤਹਿਸੀਲਾਂ, ਬਲਾਕਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੇਂਦਰ ਕਿਸੇ ਵਿਉਂਤ ਅਧੀਨ ਲਿਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇਂ।

ਕਦੇ ਘਬਰਾਹਟ ਨਹੀਂ, ਕਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ

ਘਟਨਾ:- ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ

ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਝੱਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਭਾਵ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਧੱਕਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਵੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਸਾਨੂੰ ਕਮਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਬੋਝ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਹੀਨ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋਵੇ। ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲਤ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜਿਊੜਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਝੱਖੜ ਹੁਨੇਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਡੁਲਾ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ।ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ: ਚਿੱਠੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਢੰਗ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ, ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ, ਉਸਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ 'ਤੇ ਤਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਮਾੜੀ ਨੀਅਤ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ ਇਹ ਜ਼ਫ਼ਰਨਾਮਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਐਸੀ ਵਿਧੀ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਸਮਝ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਰੰਗ ਵੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ:-

ਘਟਨਾ:- ਸੰਨ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ 'ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ। ਪੰਜ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਥਾਪ ਕੇ ਆਪ ਗੋਬਿੰਦ,ਰਾਏ ਤੋਂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸੱਜ ਗਏ।

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਇਸ ਲਾਸਾਨੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਆਮ ਘਟਨਾ ਨਾ ਸਮਝੀਏ। ਇਹ ਮਨ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਤੇ ਸਰਬੱਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਲਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਆਪ ਚੇਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰ ਭੇਟ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਪੰਜ ਮੰਗੇ, ਪੰਜ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਗਏ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਹੀ ਨਿਤਰੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੰਗੇ ਹੀ ਪੰਜ ਸਨ।ਹੋਰ ਮੰਗਦੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਉੱਠ ਖਲੋਂਦੇ। 1699 ਤੱਕ ਕੌਮ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਲਗਭਗ 20,000 ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਖੰਡੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਵੀ ਕਦੇ ਧਰਮ ਲਈ ਸਿਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਘਬਰਾਈਏ ਨਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਦਇਆ ਰਾਮ ਅੱਗੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਲਈ ਪਹਿਲ ਕਦਮੀ ਦਾ ਚਾਅ ਹੋਵੇ। ਦੇਰ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਇਹ ਨਾ ਸੋਚੀਏ, ਉਹ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗਾ, ਉਹ ਚਲੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਲਾਂਗਾ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਾਰ ਲਈ ਅੱਗੇ, ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈਏ ਤੇ ਨਿਭਾਈਏ।ਵਿਸਾਖੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਸੁਨੇਹਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਹੈ- ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ। ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨੀਵੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਖ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ "ਇਨ ਗਰੀਬ ਸਿਖਨ ਕੋ ਦੇਊਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ।"

ਅੱਜ ਸਾਨੂੰ ਫਿਰ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਈਏ, ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਸਾਂਭ ਕਰੀਏ। ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੇਹਧਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਵਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰਪੁਰਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮਨਾਉਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਕਰਨ।

ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਨਗਾਰਾ ਹੋਵੇ:-

ਘਟਨਾ:- ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਨ 1682 ਈ. ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਧੌਂਸਾ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਰਖਿਆ। ਇਹ ਨਗਾਰਾ ਬੀਰ ਰਸ ਭਰਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੰਗ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਨ ਲਈ ਇਹ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਚੋਟ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿੱਖ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਡੋਲੇ ਫਰਕ ਉਠਦੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰੇਰਣਾ:- ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਹਰੇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਗਾਰਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਵੇ। ਅਰਦਾਸ ਵੇਲੇ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਲਈ, ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਵੇਲੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨਾਂ ਤੇ ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਜੌਹਰਾਂ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੱਜੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਬੀਰ ਰੱਸ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਨਗਾਰਾ ਆਤਮਕ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰੂਹ ਫੂਕ ਸਕਣ ਦੇ ਸਮਰਥ ਹੈ। ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਮਹਾਨ ਪਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਦੀ। ਵੱਡੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਤੇ ਸੰਗਤ, ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਕਰਨ।

9814612004

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਵਿਅੰਗ ਚੌਕੇ

ਪ੍ਰੋ.ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੈਲਵੀ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ

ਗ਼ਰਜ਼ ਦਾ ਨਾਗ

ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ,
ਕਰੀਏ ਕਾਮਨਾ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਸੇ।
ਦੌਲਤ ਮੁਲਕ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੇ ਚੋਰ ਲੈ ਗਏ,
ਸਾਥੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਚਾਰ 'ਸੱਸੇ',
ਸਿਹਤ, ਸਾਦਗੀ, ਸਹਿਜ, ਸਦਾਚਾਰ ਲੁੱਟੇ,
ਪਾ ਗਲ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਯਾਰ ਰੱਸੇ।
ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਕੇ ਕੈਲਵੀ ਘੂਕ ਸੌਂਦੀ,
ਜਿਹੜੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਗ਼ਰਜ਼ ਦਾ ਨਾਗ਼ ਡੱਸੇ।

ਅਗਿਆਨਤਾ

ਛੱਡ ਆਪਣਾ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰ ਸਕਦੇ,
ਐਪਰ ਨਹੀਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਛੱਡ ਸਕਦੇ।
ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਹਾਂ ਮੋੜ ਸਕਦੇ,
ਮਾਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਹਾਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ।
ਮੋਹਰੀ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਦੰਗੇ ਫਸਾਦ ਅੰਦਰ,
ਝੰਡੇ ਕਿਸ ਮੈਦਾਨ ਨਹੀਂ ਗੱਡ ਸਕਦੇ?
ਬੈਠੇ ਕੇਲਵੀ ਜਿਸ ਹਾਂ ਟਾਹਣ ਉੱਤੇ,
ਓਸੇ ਟਾਹਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਵੱਢ ਸਕਦੇ

ਅਸੀਂ ਯਤੀਮ ਨਹੀਂ ਹਾਂ

ਕਿਸਮਤ ਵਿੱਚ ਗਰੀਬੀ ਨਹੀਂ ਰੱਬ ਲਿਖਦਾ,
ਰੱਬ ਮੁਣਸ਼ੀ, ਕਲਰਕ ਮੁਨੀਮ ਤੇ ਨਹੀਂ।
ਖਾਲਕ, ਪਾਲਕ ਹੈ ਸਾਰੇ ਜਹਾਨ ਦਾ ਉਹ,
ਵਾਹੇ ਵਾਹਣ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜ਼ੁਹੀ ਢੀਮ ਤੇ ਨਹੀਂ।
ਗ਼ਲ ਲਾਹਨਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਨ ਆਪ ਪਾਈਆਂ,
ਉਹਨਾਂ ਔਹਰਾਂ ਦਾ ਉਹ ਹਕੀਮ ਤੇ ਨਹੀਂ?
ਅਸੀਂ ਆਪ ਕੀ 'ਕੈਲਵੀ' ਕਰਨ ਜੋਗੇ,
ਉਹਦੀ ਅੰਸ਼ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਯਤੀਮ ਤੇ ਨਹੀਂ?

ਸ਼ਗਨ

ਖ਼ਾਤਰ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕੱਚੇ ਪਏ ਤਰਨਾ,
ਥਲ ਗਾਹੁਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਸੱਸੀਆਂ ਨੂੰ।
ਨਦੀ, ਨਾਲੇ, ਦਰਿਆਆ ਜਦ ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੇ,
ਪਾਣੀ ਕੌਣ ਦੇਵੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਕੱਸੀਆਂ ਨੂੰ?
ਬਾਬਾ ਅਜੇ ਵੀ ਰੰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਦਾ ਏ,
ਉਮਰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਟੱਪ ਗਈ ਅੱਸੀਆਂ ਨੂੰ।
ਪੈਂਦੇ ਕੈਲਵੀ ਸ਼ਗੁਨ ਵਿਆਂਹੁੰਦੜਾਂ ਨੂੰ,
ਪੈਂਦੇ ਸ਼ਗਨ ਨਾ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਨੱਸੀਆਂ ਨੂੰ।

ਸਾਡਾ ਜੇ ਰਾਜ ਆਇਆ

ਕੈਪਟਨ ਆਖਦਾ, ਸਾਡਾ ਜੇ ਰਾਜ ਆਇਆ,
ਲੰਮਾ ਪਾਊਂਗਾ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ।
ਬਾਦਲ ਬੁੜ੍ਹਕਦਾ, ਭੁੱਲਦਾ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ,
ਗਾਹਲਾਂ ਹਵਾ ਦੇ ਵਿੱਚ ਉਛਾਲੀਆਂ ਨੂੰ।
ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਿਆਂ ਭਲਾ ਕੀ ਸੌਰਦਾ ਏ?
ਪੁੱਛੋ ਵੋਟਰੋ! ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲੀਆਂ ਨੂੰ।
ਪਾਣੀ, ਪਿਆਰ ਦਾ ਪਾਓ, ਛੇਤੀ
ਅੱਗਾਂ, 'ਕੈਲਵੀ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਲੀਆਂ ਨੂੰ।

9878381474

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ

ਨਵੇਂ ਸਾਲ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਮਾਨ ਕਰੀਏ,
ਗੁਰਬਾਣੀ ਜਪੀਏ ਜਜਬੇ ਜਵਾਨ ਕਰੀਏ,
ਉਚੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਰੀਏ,
ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹੀਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਹਾਨ ਕਰੀਏ,
ਸੰਪੂਰਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਯੋਜਨਾ ਬੰਦ ਲੜੀਏ,
ਮੀਸ ਤਲੀ ਧਰ ਵਿਚਾਰ ਬਿਆਨ ਕਰੀਏ,
ਮੇਰਾ ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ ਜਹਾਨ ਕਰੀਏ,
ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਧਰੀਏ,
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ ਪੂਜਾ ਕਰੀਏ,
ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਖਾਲਸਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰੀਏ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੋਬਿੰਦ ਮਾਰਗ ਫੜੀਏ।

±±±±

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖੋ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ

ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖੋ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹੋ, ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਣਾਂ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿੱਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਉਂਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਂਣਾ ਹੈ।
ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ, ਐਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਸੀ,
ਚਿੜੀਆਂ ਬਾਜ ਬਣਾ ਦਿਤੀਆਂ,
ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਇੱਕ ਲੜਾਇਆ ਸੀ।
ਸਿੱਖ ਸੀਸ ਕਟਾਉਣਾਂ ਜਾਣਦੇ ਨੇ,
ਪਰ ਸੀਸ ਨਾ ਕਦੇ ਨਿਵਾਉਣਾਂ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿੱਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।
ਕਈ ਤਾਂ ਕੇਸ ਕਟਾਕੇ ਤੇ, ਟੋਪੀ ਪਉਣ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ।
ਕੀ ਪਤਾ ਸਜ਼ਾ ਕੀ ਮਿਲਣੀ ਐ, ਐਡੀ ਹੋਈ ਖ਼ੁਨਾਮੀ ਦੀ।
ਸਰਦਾਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ,
ਭਈਆ ਈ ਆਖ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।
ਨਸ਼ਾ ਛੱਡਕੇ ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਦਾ, ਝੂਠੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੁੱਲ ਗਏ ਓ।
ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਰਾ,
ਕਿਉਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਏ ਓ।
ਲੱਗ ਜਾਣੇ ਰੋਗ ਅਵੱਲੇ ਜੋ, ਇਲਾਜ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।
ਕਈ ਛੱਡਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਤਾਈਂ, ਜਾਂਦੇ ਕੋਲ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦੇ।
ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਰਕੇ ਤੇ, ਫਿਰਦੇ ਵਾਂਗੂ ਰੰਡੀਆਂ ਦੇ।
ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਣਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ, ਨਾ ਹੋਰ ਕਿਤੋਂ ਵੀ ਥਿਉਣਾਂ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।
ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਭਾਣੇ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ।
ਜੀਵਨ ਦਾ ਲਾਹਾਂ ਜੇ ਲੈਣਾ, ਤਾਂ ਛੱਡਿਓ ਨਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ।
ਛੱਕਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੰਡੇ ਦਾ, ਬੱਬਰ ਸ਼ੇਰ ਅਖਵਾਉਣਾਂ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।
ਛੱਡਕੇ ਸੱਚੇ ਪਿਤਾ ਤਾਈਂ, ਕਿਉਂ ਝੂਠੇ ਪਿਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ।
ਆਓ ਲੱਗ ਜਾਓ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇ ਚਰਨੀ,
ਜੇ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ।
ਗਿੱਦੜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣੋਂ,
'ਜਾਚਕ' ਜੇ ਨਹੀਂ ਪਛਤਾਉਣਾਂ ਹੈ।
ਜੋ ਗਿਦੜਾਂ ਵਾਂਗ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਕੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ।

±±±±

ਮਾਸਟਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ 'ਜਾਚਕ'
9464005685

ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ

ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ਲੰਘੀ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਨਾਲ।
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਰਹੀਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੂੰ ਦਿਆਲ।

ਤੇਰੇ ਆਵਣੇ ਤੇ ਗਈਆਂ ਕਿਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ।
ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਦੇਂਦਾ ਪਿਆ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵਧਾਈਆਂ।
ਸਭ ਲਈ ਚੜ੍ਹਾਈਂ ਚੰਗੇ ਦੋਵੇਂ ਹਾੜ ਤੇ ਸਿਆਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਹਰ ਘਰ ਭੇਜੀਂ ਤੂੰ ਖੇੜਾ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਬਹਾਰ।
ਜੱਗ ਦਿਆਂ ਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹੇ ਬਣਿਆ ਪਿਆਰ।
ਹਰ ਘਰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋ ਹੋਵੇ ਹੋਰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਬੱਚਾ-ਅਨਿਆਈਂ ਮੌਤ ਨਾ ਮਰੇ।
ਮਾਂ ਧੀ ਭੈਣ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਰੰਡੀ ਨਾ ਕਰੇ।
ਨਿੱਘੀ ਮਿੱਠੀ ਯਾਦ ਤੇਰੀ ਸਾਰੇ ਰੱਖਣ ਸੰਭਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਦਿਲ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਟੋਟਾ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਮਰੇ।
ਨਾਰੀ ਕੋਈ ਤੇਰੇ ਹੁੰਦੇ ਬਲੀ ਦਾਜ ਦੀ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ।
ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਾਂਗ ਕਰੀਂ ਇਹਦਾ ਰੁਤਬਾ ਬਹਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਜਾਤ ਪਾਤ ਦੀ ਕੋਈ ਇਸ ਸਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੇ।
ਛੂਤ-ਛਾਤ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਡਰੇ।
ਊਚ ਨੀਚ ਦਾ ਵੀ ਹੋਵੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤਕਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਵੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੀਂ।
ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਰਿਵਾਜ ਸਾਰੇ ਤੂੰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਛੱਡੀਂ।
ਲੋਕੀਂ ਸਾਰੇ ਕਹਿਣ ਅਜਿਹਾ ਅਸਾਂ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਵੰਡੀਆਂ ਨਾ ਪਾਵੇ।
ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਦੈਂਤ ਨਾ ਨਿਗਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਵੇ।
ਜਨੂੰਨ ਦਾ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ਕਿਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਲਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਚਾਅ ਕਿਸੇ ਸਖਸ਼ ਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਹੀਂ ਲੰਗੜੇ।
ਚੌਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਭੰਗੜੇ।
ਮੇਰੀ ਮੰਨੇ ਜੇ ਅਪੀਲ ਤੇਰਾ ਮੰਨ ਜਾਂ ਕਮਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......
ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਬੋਲ ਜਦੋ ਆਇਆ ਨਜਦੀਕ ਤੂੰ।
'ਤਲਵੰਡੀ' ਦੀ ਏ ਸੋਚਣੀ ਨੂੰ ਕਰੀਂ ਤਸਦੀਕ ਤੂੰ।
ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਤੂੰ ਮਿਸਾਲ।
ਨਵੇਂ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਸਾਲਾ ......

++++

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਤਲਵੰਡੀ
9463542896

ਅਮਨਾ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ

ਸੁਣੋ! ਸਣੋ!! ਐਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲੋ।
ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਮੁਹੱਬਤ ਪਾਲੋ।
ਸਭ ਦੁੱਖੀਆਂ ਦਾ ਬਣੇ ਸਹਾਰਾ।
ਭਾਰਤ ਅਮਨਾ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ।

ਭਗਤ ਸੂਰਮੇ ਜਾਏ ਏਥੇ।
ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਆਏ ਏਥੇ।
ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਇਹ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ।
ਰਹੇ ਏਕਤਾ ਸਾਂਤੀ ਵਰਤੀ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਾਰੇ ਜਿਉਣ ਸੁਖਾਲੀ।
ਹਰ ਪਾਸੇ ਨੱਚਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ।
ਸੰਜਮ ਇਹਦਾ ਕਿੰਝ ਸੁਣਾਵਾਂ?
ਸਭ ਦੀਆਂ ਮੰਗੇ ਖ਼ੈਰ ਦੁਆਵਾਂ।

ਅੱਗ ਦੀ ਖੇਡ ਤਿਆਗੋ ਸਾਰੇ।
ਪੁੱਤ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾ ਪਿਆਰੇ।
ਨਫ਼ਰਤ ਈਰਖਾ ਜੜ੍ਹੋ ਮੁਕਾਵੋ।
ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਕਰੇ ਰਾਹ ਅਪਣਾਵੋ।

ਦੇਵਲ ਰਲਕੇ ਬਹਿਣਾ ਸਿੱਖੋ।
ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇ ਰਹਿਣਾ ਸਿੱਖੋ।

++++

ਸੁਰਜੀਤ ਦੇਵਲ
ਧੂਰੀ

ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਇੰਜ਼ ਤਰਸੇ

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ,
ਲੋਕੀਂ ਫਸ ਗਏ ਨੇ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸਤ ਦੇ।

ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਨੇ ਲੋਕੀਂ,
ਉਹ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਦੇ।
ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿੱਤ ਪੱਗਾਂ ਨੇ ਲੈਂਦੀਆਂ,
ਤੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਰੁੱਲਦੇ ਪਏ ਦੁਪਟੇ ਨੇ।
ਅੱਜਕੱਲ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਕਿੱਦਾਂ,
ਦੇਖੋ ਅੰਨੇ ਕਰਤਾ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਉੱਡਦੇ ਘੱਟੇ ਨੇ।
ਦੁੱਧ ਮੱਖਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ-ਖੇਡਦੇ ਅਸੀਂ,
ਸ਼ੌਕ ਪਾ ਲਿਆ ਕਿਉ ਖੇਡਣਾ ਨਾਲ ਅਤਿਸ਼ ਦੇ।
ਅਸੀਂ ਉਹ ਚੀਜਾਂ ਸਭੇ ਹਾਂ ਰੋਲੀਂ ਬੈਠੇ,
ਜੋ ਮਿਲੀਆਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਵਿੱਚ ਅਣਮੁੱਲੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ।
ਮਾਸ ਮੇਰੇ ਨੂੰ ਨੋਚ-ਨੋਚ ਕੇ ਖਾ ਗਏ,
ਧਰਤ ਮੇਰੀ ਦੇ ਬੇ-ਗੈਰਤ ਜੰਮੇ ਜਾਏ।
ਥਾਂ-ਥਾਂ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ,
ਨੇ ਦੇਖੋ ਕਿੰਝ ਗੱਭਰੂ ਗੱਲੀ ਮੌਤ ਤੇ ਲਾਏ।
ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਵੱਧੀ ਆਬਾਦੀ, ਨਾਲ ਘੁੱਲਦੇ ਫਿਰਦੇ,
ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਸੋਹਣੇ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ।
ਕੋਈ ਨਾ ਸੁਣਦਾ 'ਗਰੇਵਾਲਾ' ਦੱਸ ਮੈਂ ਆਖਾਂ ਕੀਹਨੂੰ,
ਰੂਹ ਮੇਰੀ ਇੰਝ ਤਰਸੇ ਔੜ 'ਚ ਪੰਛੀ ਤਰਸਣ ਮੀਂਹ ਨੂੰ।

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
9814428009

ਰਾਖਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਕਰਤਾਰ ਮੀਆਂ

ਕੌਮ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਚ ਫ਼ਰਕ ਆਇਆ,
ਦੇਖ ਸ਼ਰਮ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਤਿਆਗ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸੀ,
ਹਰ ਦਿਲ 'ਚ ਪੰਥਕ ਪਿਆਰ ਮੀਆਂ।
ਹੁਣ ਸਵਾਰਥ ਦੀ ਐਸੀ ਝੁੱਲੀ ਹਨੇਰੀ,
ਦਿਸੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਿਰਫ ਪਰਿਵਾਰ ਮੀਆਂ।
ਆਮ ਸ਼ਿੱਖ ਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਬੱਕਰੇ ਨੇ,
ਪੁੱਤ ਭਤੀਜੇ ਨੇ ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਨਾ ਸੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਹੁੰਦਾ,
ਹੁੰਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸਭ ਸਰਦਾਰ ਮੀਆਂ।
ਇੱਟ ਖੜੱਕਾ ਅੱਜ ਚੇਅਰਮੈਨੀਆਂ ਲਈ ,
ਭਾਲਦੇ ਝੰਡੀ ਤੇ ਏ.ਸੀ ਕਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਪੱਗ ਦਾੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਨਾ ਕੋਈ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦਾ,
ਡਿੱਗੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਜ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਪੁੱਟ ਸੁੱਟਦੇ,
ਰੁਲਦੀ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਫਿਰੇ ਦਸਤਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਸੌਂਹ ਨਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਚੁੱਕਦਾ ਕੋਈ,
ਹੁੰਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਚ ਜੂਤ ਚਲਦੇ ਦੇਖ,
ਹੁੰਦੀ ਕੌਮ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਲਈ ਜੋ ਮਰ ਮਿੱਟਦੇ,
ਪੰਥ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਸਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਜ ਮਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਨੇ ਵੱਟ ਜਾਂਦੇ,
ਰੁਲਦੇ ਫਿਰਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਸਭ ਵਾਰ ਦਿੰਦੇ,
ਧਨ ਦੌਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਬਾਂਹ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਫੜ ਲੈਂਦੇ,
ਨਾ ਛੱਡਦੇ ਸਨ ਐਸੇ ਸਰਦਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਗੇ ਮਿਲਦਾ ਜੋ ਵੰਡ ਕੇ ਛੱਕ ਲੈਂਦੇ,
ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਸਭ ਇਕ ਸਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਜ ਰੋਜ ਨਾਂ ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਦਿੱਸੇ,
ਭਾਂਵੇ ਲੱਗੇ ਨੇ ਘਰੇ ਅੰਬਾਰ ਮੀਆਂ।
ਅੱਜ ਆਗੂਆਂ ਕੌਮ ਦੀ ਨਾਭ ਡੋਬੀ,
ਆ ਕੇ ਕੱਢੇ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਮੀਆਂ।
ਕਹੇ ਰਣਜੀਤ ਦੇਖ ਇਹ ਫ਼ਰਕ ਹੁਣ,
ਰਾਖਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਮੀਆਂ।
ਜਾਗੋ ਕੌਮ ਦੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰੋ ਜਾਗੋ,
ਹਾਲੇ ਵੀ ਸੁੱਤੇ ਹੋ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਮੀਆਂ।

ਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਿਜਲੀ
9463823495

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਮੁਸਲਮਾਨ

ਗੁਰਪੁਰ ਨਿਵਾਸੀ ਗਿਆਨੀ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਹਅਬਾਦੀ

ਪਿਛਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ

ਨਾਹਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਰਾਜਾ ਨਾਹਨ ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਦਾਦਾ ਜੀਨੂੰ ਗੁਰੂ ਹਰਿ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚੋਂ 52 ਬਵੰਜਾ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਹ ਘਰਾਣਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਿਛੇ ਦੱਸ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਜਾ ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ (ਨਾਹਨ ਪਤੀ) ਤੇ ਰਾਜਾ ਫਤਹਿ ਚੰਦ ਗੜ੍ਹਵਾਲੀਏ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ। ਗੜ੍ਹਵਾਲੀਏ ਦੇ ਜਬਰ ਤੋਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮਰਾਏ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅੰਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਗੜ੍ਹਵਾਲੀਏ ਦੇ ਪਖੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਡਰਦਾ ਸੀ ਇਸ ਡਰ ਦੇ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਜਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਢਾਰਸ ਅਤੇ ਧੀਰਜ ਮਿਲਦੀ ਸੀ। ਏਸੇ ਲਈ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਜ਼ੀਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਹਨ ਲਿਆਉਨ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ।

ਰਾਜਾ ਮੇਦਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੇ ਵਜ਼ੀਰ ਹਰਿ ਲਾਲ•ਅਜੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਮਾਨ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਮਾਂ ਵੇਖ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਉਠ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਦੋ ਹੱਥ ਜੋੜ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹੋ! ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਜੀ ! ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਨਿਮਾਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਜੋ ਧਨ, ਧਾਮ, ਆਪਨੇ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਚਰਨ ਪਾ ਕੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨਾਚੀਜ਼ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਸੁਭਾਗਾ ਬਨਾਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰੋ।

ਬਿਨੇ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੇ ਆਉਨ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਾ ਨਾਹਨ ਨੂੰ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਜੋ ਸਨੇਂ ਪੁਜ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਆਗਮ ਸਮੇਂ ਦੀ ਸੁਆਗਤ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕਰਣ ਲੱਗੇ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਕਿਰਪਾਲ ਜੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਨਾਹਨ ਜਾਣ ਲਈ ਚਾਲੇ ਪਾਏ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਆ ਠਹਿਰੇ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਗੁਰ ਛੇਵੇਂ, ਸਤਵੇਂ ਤੇ ਅਠਵੇਂ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ।

ਪੀਰ ਭੀਖਮ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਿਲਾਪ

ਸਢੌਰੇ ਤੋਂ ਚਲ ਕੇ ਬਰਾੜੇ ਤੋਂ ਲੰਘ ਸ਼ਾਹ ਆਬਾਦ ਮਾਰ ਕੰਡਾ ਅੱਪੜੇ, ਏਥੇ ਸਯਦਾ ਦੇ ਘਰ ਹੈ ਹੀ ਸਨ। ਓਪਰ ਰਾਤ ਜਾ ਰਹੇ। ਸਵੇਰੇ ਉੱਠ ਕੇ ਗੁਮਟੀ, ਕਲਸਾਨਾ, ਝਰੋਲੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੁਰੜੀ ਤੋਂ ਲੰਘ ਠਸਕਾ ਮੀਰਾਂ ਜੀ ਅੱਪੜ ਗਏ। ਪਿੰਡ ਠਸਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਹੀ ਸਯਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਨਿਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ ਸੀ, ਵਜ਼ੂ ਸਾਜ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜਾ ਹੋਏ। ਨਿਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਹਦ ਹੋਰ ਲੋਕ ਤਾਂ ਛਲੇ ਗਏ ਪਰ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਉਠਕੇ ਪੀਰ ਭੀਖਮ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਹੋ ਬੈਠੇ। ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਨਾਮ ਪਤਾ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਨਾਮ ਪਤਾ ਤਾਂ ਆਪਨੇ ਨਾਮ ਬੁਧੂ ਪਿੰਡ ਸੰਢੌਰਾ ਦਸਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਇਉਂ ਚੱਲੀ:-

ਪੀਰ ਭੀਖਮ ਸ਼ਾਹ- ਆਓ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਉਣਾ ਹੋਇਆ?

ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ-ਹਜ਼ਰਤ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਅਸਲੋਂ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਬਨਣ ਲਈ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਅੰਧੇਰਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਚਾਨਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਘਾਟ ਬੜੀ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੀਰ ਜੀ-ਚਾਨਣਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ?

ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ- ਚਾਨਣਾ ਓਹ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸੇ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪਾਕ ਦੇ ਵੀ ਦੀਦਾਰੇ ਹੋਣ।

ਪੀਰ ਜੀ- ਲਾਲ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਬੜਾ ਕਾਹਲਾ ਮਾਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਫੜੀ ਤੇ ਖਾ ਲਈ।

ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ- ਕਿਬਲਾ! ਕਾਹਲ ਤੇ ਦੇਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਪੀਰ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਘਾਟ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਕੀਮ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਮੈਂ ਇਹੋ ਸਮਝਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਕਿ ਮੇਰੀ ਘਾਟ ਦਾ ਇਲਾਜ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸ ਹੀ ਹੈ।

ਇਲਾਜ ਵੀ ਮੁਰੀਦ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰੋ ਤੇ ਕਰੋ ਜ਼ਰੂਰ।

ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ, ਕਿ ਹੈ ਤਾਂ ਦਾਨਾ,' ਬਾਤ ਅਛੀ, ਤੇ ਹਰ ਗੁਫਤਾਰ ਅੱਛੀ, ਡੂੰਘਾਈਆਂ ਦਾ ਟੋਬਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਖ਼ਰ ਭਾਈ ਸੱਯਦ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਹੈ। ਅਜੇਹਾ ਲਾਲ ਪੂੰਝ ਪਾਂਝ ਕੇ ਤੇ ਸੁਥਰਾ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਰੋਸ਼ਨਾਈ ਦੇਗਾ। ਇਹ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਸੋਚ ਕੇ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕਿਹਾ:- ਹੱਛਾ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਵੱਡਾ ਹੌਂਸਲਾ ਰਖ ਸਮਾਂ ਪਾਕੇ ਸਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਫਿਕਰ ਫਕਾਰ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਤੇਰੀ ਏਸ ਘਾਟ ਦਾ ਇਲਾਜ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਧੀਰਜ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਜਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜੋ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਆਇਤ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਭਾਂਵ ਇਹ ਸੀ।

1- ਰੋਗੀ ਮਾਣਸ ਹੋਇ ਕੈ ਫਿਰਦਾ ਬਾਹਲੇ ਵੈਦ ਪੁਛੰਦਾ॥
2- ਕਚੇ ਵੈਦ ਨਾ ਜਾਨਣੀ ਵੇਦਨ ਦਾਰੂ ਰੋਗੀ ਸੰਦਾ॥
3- ਹੋਰੋਂ ਦਾਰੂ ਰੋਗ ਹੋਰ ਹੋਇ ਪਚਾਇੜ ਦੁਖ ਸਹੰਦਾ॥
4- ਆਵੈ ਵੈਦ ਸੁਵੈਦ ਗਰਿ ਦਾਰੂ ਦਸ ਰੋਗ ਲਹੰਦਾ॥
5- ਸੰਜਮ ਰਹੈ ਨਾ ਖਾਇ ਪੱਥ ਖੱਟਾ, ਮਿਠਾ ਸਾਉ ਚਖੰਦਾ॥
6-ਦੋਸ ਨ ਦਾਰੂ ਵੈਦ ਨੋਂ ਵਿਣ ਸੰਜਮ ਨਿਤਰੋਗ ਵਧੰਦਾ॥
7- ਕਪਟ ਸਨੇਹੀ ਹੋਇ ਕੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਆਇ ਬਹੰਦਾ॥
8- ਦੁਰਮਤ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਪਚੰਦਾ॥ 13॥

(ਵਾਰ 17 ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ)

ਪੀਰ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੌਂਸਲਾ ਬੱਝਾ। ਮਨ ਟਿਕਾਣੇ ਕਰਕੇ ਠੱਸਕੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਜੋ ਪੀਰ ਜੀ ਦੱਸਣ ਸੋ ਕਰਣ, ਜੋ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਸੋ ਪੜ੍ਹਣ, ਨਿਰਾਪੜ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਦੇ ਸਨ। ਪੀਰ ਭੀਖਮ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ (ਮਹੀਨਿਆਂ) ਅਰਥਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ, ਹਦੀਸ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਤੌਰੇਤ, ਅੰਜੀਲ ਤੇ ਜੰਬੂਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਿਦੂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਕਰਾਈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪੰਥੀਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦਸਿਆ ਕਿ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਨੌਂ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਵਾਹਦੀਅਤ ਦੇ ਅਸੂਲ ਤੇ ਰਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਇਕ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ। ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਕਾਰ ਕਰਨੀ, ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣਾ, ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਰਖਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਦਵੈਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਖਦੇ ਹਨ ਆਦਿਕ ਦੱਸਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਰ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤੇ ਹੋਰ ਅਮੁੱਲਾ ਗਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਪੀਰ ਜੀ ਤੋਂ ਰੁਖਸਤ ਲੈਣ ਗਿਆ। ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ। ਤਾਂ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸੀ ਨਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ, ਟੁਰਨ ਲਗਿਆ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਖਣਾ, ਆਪ ਦਾ ਮੁਰੀਦ ਜੁ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਪੀਰ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ। ਜੇ ਮੁਰੀਦ ਹੈਂ ਅਜੇਹਾ ਬਣੀ।

1- ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀਂ ਹੋਵਣਾ॥
2- ਸਬਰ ਸਿਦਕ ਸ਼ਹੀਦ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ॥
3- ਗੋਲਾ ਮੂਲ ਖਰੀਦ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ॥
4- ਨਾ ਤਿਸ ਭੁਖ ਨ ਨੀਂਦ ਨਾ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ॥
5- ਪੀਹਣ ਹੋਇ ਜਦੀਦ ਪਾਣੀ ਢਵਿਣਾ॥
6- ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲ ਧੋਵਣਾ॥
7- ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸਜੀਦ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ॥
8- ਦਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਰਸੀਦ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ॥
9- ਚੰਦ ਮੁਬਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ॥ 18॥

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਪੀਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਅਸਲਾਮਾ ਅਲੈਕਮ ਆਖ ਸੱਯਦ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਘਰ ਮੁੜੇ। ਪਿਛਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਮਨ ਦੀ ਘਾਟ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਫਰਕ ਪਿਆ ਵੇਖ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਫਿਰ ਘਾਟ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦੇ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਸੱਯਦ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਹ ਜੀ ਪੀਰ ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮਨ ਦੇ ਪਏ ਸੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਪੀਰ ਜੀ ਅੱਗੇ ਜਾ ਰੱਖਦੇ। ਪੀਰ ਜੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਉਲਝਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਕੇ ਦੱਸਦੇ। ਇਹਨਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪੀਰ ਭੀਖਣ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਖਬਰ (1675 ਈ:) ਸੁਣੀ ਤੇ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, ਓ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਕੀ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਵੇਂਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਖਬਰ ਆਈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਪੁਤਰ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਗੁਰੂ ਬਣੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਹੈਨ ਤਾਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪਰ ਹੈਨ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਚੁਸਤ ਤੇ ਦੀਰਘ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜੇ ਉਮਰ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ਹੈ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਪੀਰ ਬੁਧੂ ਸ਼ਾਂਹ ਵੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੀ ਉਤਪਨ ਹੋਈ।

ਚਾਰ ਮੂਏ ਤੋ ਕਿਆ ਭਇਆ

ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਸੈਂਟਰਲ ਐਕਸਾਈਜ ਤੇ ਕਸਟਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ (ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ) 9814710668

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਚਮਕੌਰ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਜਾਣਾ

ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਤੱਕਣਾ

38- ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਭੁੱਖੇ ਪਿਆਸੇ,
ਬੇਕਸ ਹੋਇ ਟੁਰਿਆ ਜਾਵੇ।
ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਜੰਗਲੀ ਫਲ ਬੂਟੇ,
ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲੇ ਕਦਮ ਵਧਾਵੇ।
ਤਿੱਤਰ, ਮੋਰ, ਹਿਰਨ ਤੇ ਸੇਹੇ,
ਦਰਸ ਕਰਨ ਨੂੰ ਭੱਜੇ ਆਉਂਦੇ,
ਪੀਰੇ-ਜ਼ਮਾਂ ਜਿਸ ਧਰਤ 'ਤੇ ਟੁਰਦਾ,
ਵਾਂਗ ਸਵਰਗੀ ਨਦਰਿ ਆਵੇ।

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣਾ

39- ਧਰਤ ਨਾਪਦਾ, ਭਾਗ ਜਗਾਉਂਦਾ,
ਰਾਹੇ-ਹੁਦਾ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਰਾਹੀ।
ਅਬ੍ਰੇ-ਕਰਮ ਬਰਸਦਾ ਜਾਵੇ,
ਸਬਜ਼ ਹੋ ਗਈ ਸੁੱਕੀ ਕਾਹੀ।
ਬੀਤ ਗਿਆ ਦਿਨ ਪੋਹ ਦਾ ਨੌਵਾਂ,
ਸੂਰਜ ਦਾ ਰਥ ਹੋਇਆ ਉਹਲੇ।
ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ,
ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਕੋਈ ਨੂਰ ਇਲਾਹੀ

ਢੀਮ ਦਾ ਸਿਰਹਾਣਾ ਲਾ ਕੇ ਲੇਟਣਾ

40 ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਖੂਹ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ,
ਕਈ ਪਹਿਰ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਈ।
ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨੀ ਕਰ ਕੇ ਸਾਹਿਬਾਂ,
ਧੂੜ ਮਿੱਟੀ ਪਿੰਡੇ ਤੋਂ ਲਾਹੀ।
ਢੀਮ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਜੰਡ ਹੇਠ ਲੈ,
ਲੇਟ ਗਏ ਸਿਰਹਾਣਾ ਲਾ ਕੇ।
ਲੱਗੇ ਕਰਨ ਅਕਾਲ ਥੀਂ ਗੱਲਾਂ,
ਹੱਥ ਫੜੀ ਨੰਗੀ ਸਰਵਾਹੀ।

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਦਸ ਪੋਹ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸ਼ਬਦ

41 ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ,
ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ,
ਹਾਲੁ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਣਾ।
ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਰੋਗ ਰਜਾਈਆਂ ਦਾ ਓਢਣ,
ਨਾਗ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਰਹਣਾਂ।
ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ,
ਹਾਲੁ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਣਾ।
ਸੂਲ ਸੁਰਾਹੀ ਖੰਜਰ ਪਿਆਲਾ,
ਬਿੰਗ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਹਣਾ।
ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ,
ਹਾਲੁ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਣਾ।
ਯਾਰੜੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਥਰ ਚੰਗਾ, ਭਠ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਰਹਣਾ।
ਮਿਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ,
ਹਾਲੁ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਣਾ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣਾ

42 ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ,
ਤਿੰਨੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ।
ਧਰੁਵ ਤਾਰੇ ਦੀ ਸੇਧ ਰੱਖ ਕੇ,
ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵੱਲ ਸਿਧਾਰੇ।
ਡਿੱਗਦੇ ਢਹਿੰਦੇ ਲੁਕਦੇ ਛੁਪਦੇ,
ਹੋਏ ਇਕੱਠੇ ਆਖ਼ਿਰ ਤਿੰਨੇ।
ਪਹੁੰਚੇ ਪਾਸ ਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ,
ਥੱਕੇ ਟੁੱਟੇ ਭੁੱਖ ਦੇ ਮਾਰੇ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ

43 ਸੁਣ ਕੇ ਸ਼ਬਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ,
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਹੋਏ ਅਗੇਰੇ।
ਦੀਨ-ਦੁਨੀਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੇਖੇ,
ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪਏ ਲੰਮਰੇ।
ਪਾਟੇ ਕਪੜੇ ਭੇਸ ਫ਼ਕੀਰਾਂ,
ਪੈਰ ਹੋਏ ਸੀ ਛਾਲੇ ਛਾਲੇ।
ਢਹਿ ਪਿਆ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨੀਂ।
ਇਹ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰੇ?

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉੱਠ ਕੇ ਬੈਠਣਾ

44 ਪਹੁ-ਫਟੇਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ,
ਸਿੰਘਾਂ ਦਰਸ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਏ।
ਉੱਠ ਬੈਠੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ,
ਤਿੰਨੇ ਸਿੰਘ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾਏ।
ਛਮ ਛਮ ਅੱਖੀਓਂ ਅੱਥਰੂ ਸੁੱਟਦੇ,
ਕੁਝ ਗ਼ਮ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ।
ਬੈਠ ਦਿਨੇ ਉਸ ਜੰਗਲ ਅੰਦਰ,
ਚਾਰਾਂ ਦੁੱਖ ਸੁਖ ਸੁਣੇ ਸੁਣਾਏ।

ਬਾਗ਼ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਲਾਬਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬਾ ਦਾ ਆਉਣਾ

45 ਆਏ ਗੁਲਾਬਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬਾ,
ਖ਼ਸਮ ਬਾਗ਼ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਈ।
ਵੇਖ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹਾਲ ਫ਼ਕੀਰੀ,
ਨੈਣੋਂ ਹੰਝੂਆਂ ਝੜੀ ਲਗਾਈ।
ਚਲੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ਘਰੇ ਅਸਾਡੇ,
ਪਾਓ ਘਾਲ ਅਸਾਡੀ ਸੇਵਾ।
ਕਰੋ ਕਯਾਮ ਜਾਇ ਕੇ ਸਾਰੇ,
ਜਨਮ ਸਫਲ ਸਾਡਾ ਹੋ ਜਾਈ।

ਜਵਾਬ ਗੁਰੂ ਜੀ

46 ਗਦ ਗਦ ਹੋਏ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਬਹੁ,
ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਡੂੰਘੇਰਾ।
ਰਾਤੀਂ ਆਇ ਘਰੇ ਤੁਹਾਡੇ,
ਕਰਸਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ।
ਸੁਣ ਕੇ ਹੁਕਮ ਇਵੇਹਾ ਦੋਵੇਂ,
ਭੱਜੇ ਭੱਜੇ ਘਰ ਨੂੰ ਆਏ।
ਕਰਕੇ ਤਿਆਰ ਲੰਗਰ ਸੀ ਲਿਆਂਦਾ,
ਸਭ ਨੇ ਛਕਿਆ ਰੱਜ ਬਥੇਰਾ

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਗੁਲਾਬੇ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ

47 ਸਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਸਿੰਘਾਂ,
ਘਰੇ ਗੁਲਾਬੇ ਡੇਰੇ ਲਾਏ।
ਟਹਿਲ ਕਮਾਈ ਰੱਜ ਰੱਜ ਸਭ ਨੇ,
ਕਰਨ ਦੀਦਾਰ ਅਨੇਕਾਂ ਆਏ।
ਰੀਝਾਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਚੋਲਾ,
ਲੈ ਆਈ ਮਾਈ ਹਰਦੇਈ।
ਹੱਸ ਕਬੂਲ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ,
ਉਸ ਦੇ ਸੁੱਤੇ ਭਾਗ ਜਗਾਏ।

ਸੁੱਲਖਣੀ

ਮਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕੰਨਿਆਂ ਜਨਮ ਧਾਰ ਕੇ ਇਸ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਮੂਨਨ ਹੀ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਫਿਕਰ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਧੀ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀ ਬਣੇ, ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਏ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਸੁੱਖੀ ਵਸੇ ਅਤੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦਾ ਵੀ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹ ਕੰਨਿਆ ਜਦੋਂ ਮੁਟਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪੇਕਾ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਹੀ ਉਮਰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਣੇਮਾਂ-ਪਿਓ ਸ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣ ਅਤੇ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕ੍ਰਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪਤੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਰੁੱਖੇ ਸੁਭਾਅ ਕਾਰਨ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਹਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਤਾਹਨੇ ਮਿਹਣੇ ਸੁਣਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ ਭਾਵ ਕਿ ਇਸਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਨਾਲਾਇਕ ਹੋਣਗੇ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਇਹ ਆਪ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਲੜਕੀ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਤਾਹਨਾ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰ ਸਕਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਝਗੜਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰ ਦਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਲਝਣਾ ਭਰਿਆ ਅਤੇ ਨਿੰਦਣ ਯੋਗ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਐਸੇ ਦੁਸ਼ਕਰਮ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਚੱਜੀ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੜਕੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿਤਨੀ ਹੀ ਉੱਚ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਵੇ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਨਿਵਣ ਸੁ ਅਖਰ ਖਵਣ ਗੁਣ ਜਿਹਵਾ ਮਣੀਆਂ ਮੰਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਉਂਕੇ ਚੱਲਣਾ, ਮਿੱਠਾ ਬੋਲਣਾ, ਗਲਤੀ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਖਿਮਾ ਯਾਚਨਾ ਵਰਗੇ ਜੀਭ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਮੰਤਰ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਣਾ, ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ, ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਵੱਛਤਾ ਘਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੇਖ-ਭਾਲ, ਪਤੀ, ਦਿਓਰ, ਜੇਠ, ਦਰਾਣੀਆਂ, ਜਠਾਣੀਆਂ, ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਘਰ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ, ਘਰ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਆਦਰ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿਕ ਗੁਣ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਲੈਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਧਾਰਣ ਕਰਕੇ ਨੂੰਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਰਗ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀ ਲੜਕੀ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ 32 ਸ਼ੁਭ ਲੱਛਣ ਹੋਣੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਜਿਨਾਂ ਬਾਬਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:-ਬਤੀਹ ਸੁਲੱਖਣੀ ਸੱਚ ਸੰਤਨ ਪੂਤ॥ ਆਗਿਆ ਕਾਰੀ ਸੁਘੜ ਸਰੂਪ॥ ਇਛ ਪੂਰੇ ਮਨ ਕੰਤ ਸੁਆਮੀ॥ ਸਗਲ ਸੰਤੋਖੀ ਦੇਰ ਜੇਠਾਨੀ॥ ਸਭ ਪ੍ਰਵਾਰੈ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ॥ ਪਤੀ ਦੇਵੀ ਦੇਵਰ ਜੇਸ਼ਟ॥ ਧਨ ਸੁ ਗ੍ਰਿਹਿ ਜਿਤ ਪ੍ਰਗਟੀ ਆਇ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਸੂਖੇ ਸੂਖ ਵਿਹਾਇ॥ (ਆਸਾ ਮ: 5 ਅੰਗ 371)

ਬਤੀਹ ਸੁਲੱਖਣੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ 32 ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਸਤਰੀ। ਭਾਵ ਕਿ 32 ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਸੱਚ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੋਵੇ। ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਧਾਰਨੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਦਰਾਣੀਆਂ, ਜਠਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਵਰਤਾਓ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਐਸੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦਿਓਰ ਜੇਠ ਨੂਮ ਮਾਣ ਸਤਿਕਾਰ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਘਰ ਵੀ ਧਨ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨੂੰਹ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘਰ ਵੀ ਧਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਬਾਬਤ ਪੰਜਵੇ ਨਾਨਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ...

ਬਾਕੀ ਸਫਾ 40 'ਤੇ

ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਤੇ ਭੂਮਿਕਾ

ਜਨਵਰੀ ਅੰਕ ਤੋਂ ਅੱਗੇ *ਡਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ* *ਲੜੀਵਾਰ*

ਡਾ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਗੋਆਣੀ ਪਹਿਲੇ ਅਜੇਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਤੇ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ (ਜੀਵਨ, ਰਚਨਾ ਤੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਦੇਣ) ਪੁਸਤਕ ਬਹੁਤ ਕਰੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਛੇਵੇਂ ਅਧਿਆਇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਤੱਤਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਿੱਚ 5-6 ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਨਿਵੇਕਲੀ ਪਹਿਚਾਨ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਕਟ ਭਰਪੂਰ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰੀ ਧੜੇ ਨੇ ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 18 ਮਾਰਚ 1887 ਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਝੂਠ ਸੱਚ ਨੂੰ ਨਿਖੇੜਦਿਆਂ ਸਵਪਨ ਨਾਟਕ ਲਿਖਿਆ। ਇਸ ਉਪਰ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਉਪੱਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਵੀ ਦਰਜ ਹੋਇਆ। ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਏ ਪਰ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਪਰ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹੇ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ 17 ਦਸੰਬਰ 1887 ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖੇ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦੇ ਸੂਚਕ ਹਨ। ਸੂਰਮੇ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਕਸਤ ਦੇਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦਾ ਪਰਮ ਧਰਮ ਹੈ ਜੋ ਲੜਾਈ ਵਿਚਿ ਪਿਠ ਨਾ ਦੇਵੇ।ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ 26 ਜਨਵਰੀ 1900 ਦੇ ਖ਼ਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ:-ਜਦ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਦ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੀ ਲੱਖਨ ਪੰਥ ਅਤੇ ਕੰਮ ਹੋਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਤੱਕ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਇਸ ਪੰਥ ਨੇ ਰੰਚਕ ਮਾਤ੍ਰ ਭੀ ਚਲਕੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਤੇ ਸਾਫ ਦੇਖਯਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਹੈ ਪਰ ਬਾਪ ਦਾ ਸਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।ਅੱਗੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਰੀਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦੇ ਕਿ ਇਹ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਕੀ ਸਮਝ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਸੰਪਾਦਕੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ 12 ਜੂਨ 1896 ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਐਡੀਟੋਰੀਅਲ ਹੈ, ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੌਮ ਹੋਵੇ:-ਜਦ ਅਸੀਂ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਦ ਇਹ ਭੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਗੋਤੇ ਖਾਇ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਟਿਕਾਨੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਦਿਸਦੀ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਕੜੇ, ਕਰਪਾਨ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਦ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਨਸ਼ਾਨੀ ਵਾਲੀ ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਰ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਸਦੇ ਸਿਰ ਪਰ ਭੂੰਗੀ ਰੱਖ ਕੇ ਗਯਾ ਪਰ ਗਤਿ ਕਰਾਉਂਦੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਦ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਖੁਦ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਵਾਲੀ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕ ਹੋਵੇ।

ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਲਾ ਦੇ ਮਾਹਰ:- ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਇੱਕ ਮੱਤ ਹਨ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਾਹਰ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ ਆਪ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਸੀ ਅਤੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਮਾਣ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਬਾਬਤ ਖ਼ੁਦ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਬਾਲਕਪਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲੋਗਾਂ ਨੂੰ ਐਸੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਸਾਂ ਜੋ ਨੱਗ੍ਰਾਂ ਦੇ ਨੱਗ੍ਰ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਤ ਜਾਨ ਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਚਰਚਾ ਵਾਰਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਸਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨੇ ਯਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਮਗਰੋਂ ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਂਦਾ ਸਾਂ। ਉਕਤ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਪ੍ਰਮਾਣ ਸਾਧੂ ਦਯਾਨੰਦ ਜੋ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ

ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਸੀ, ਨਾਲ ਸੰਬਾਦ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਯਾਨੰਦ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪੱਖੀ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨਾਲ ਚੱਕ੍ਰਤ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਹਾਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਹੁਤ ਮੌਜੂ ਉਡਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗਸ਼ਟੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਉਠਾਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜਨਕ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੂਰੀ ਪੁਸਤਕ ਰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ-ਕੀ ਸਵਾਲ ਸਨ? ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪੁਸਤਕਾਂ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਹੀ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਵਿਧਾ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਅਸਲ ਮਨੋਰਥ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਸਫ਼ਲ ਅਧਿਆਪਕ ਉਘੇ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਲਾਈਟਨਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ 1876 ਈ. ਵਿੱਚ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਇੱਥੇ 1877 ਈ. ਵਿੱਚ ਬਤੌਰ ਅਧਿਆਪਕ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ। ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਥੋਂ ਗਿਆਨੀ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਡਾ.ਕਪੂਰ ਨੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪੰਨਾ 5 ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਸਾਹਮਣੇ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉਤੇ ਲੜੀਵਾਰ ਲੈਕਚਰ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਦੀ ਵਿਦਵਤਾ ਤੋਂ ਓਰੀਐਂਟਲ ਕਾਲਜ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਉਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਦੀ ਆਸਾਮੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਧਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਯੂਨਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ, ਸਰਵ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ਮਨੁੱਖੀ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਾਧਾਰਣ ਚੰਗਿਆਈਆਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੰਪੂਰਨ ਤੇ ਸਫ਼ਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਭਾਸ਼ਾਈ ਗਿਆਨ, ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਉੱਦਮ ਤੇ ਦੀਰਘ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾਪਣ, ਇਕ ਸਫ਼ਲ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਰਚੀਆਂ।

ਸਫਾ 38 ਦਾ ਬਾਕੀ

ਕਿ ਐਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐਸੇ 32 ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਬਤੀਹ ਸੁਲੱਖਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰੀ ਦੇ 32 ਸ਼ੁਭ ਲੱਛਣ ਇਹ ਦੱਸੇ ਹਨ:-ਸੁੰਦਰਤਾ, ਪਵਿੱਤਰਤਾ, ਸਿਆਣਪ, ਲੱਜਾ (ਸ਼ਰਮ), ਵਿੱਦਿਆ, ਪਤੀ ਭਗਤੀ, ਸੇਵਾ, ਦਇਆ, ਸੱਤ (ਸ਼ੁਭ ਚਾਲ ਚਲਣੇ), ਮਿੱਠ ਬੋਲੀ, ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਨਿਮਰਤਾ, ਨਿਸ਼ਕੱਪਟਤਾ, ਇਤਫ਼ਾਕ (ਏਕਤਾ), ਧੀਰਜ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰ, ਸੰਜਮ, ਉਦਾਰਤਾ, ਗੰਭੀਰਤਾ, ਉੱਦਮੀ, ਸੂਰਬੀਰਤਾ, ਰਾਗ, ਕਾਵਯ, ਚਿੱਤਰ, ਔਸ਼ਧਿ, ਰਸੋਈ, ਸਿਊਣ ਪ੍ਰੋਣ, ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ, ਪ੍ਰਾਹੁਣਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਆਦਿਕ। ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 32 ਸ਼ੁਭ ਲੱਛਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰ ਦੇਣ। ਫਿਰ ਐਸੀ 32 ਸ਼ੁਭ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਵੀ ਫਰਜ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਹੀ ਅਗਿਆਕਾਰੀ, ਸੁਘੜ ਸਿਆਣੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇ, ਆਪਣੀ ਪਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਚੱਲੇ, ਦਿਓਰ, ਜੇਠ ਨੂੰ ਭਰਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰੇ, ਦਰਾਣੀਆਂ, ਜਠਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਭੈਣਾਂ ਵਾਂਗ ਸਮਝ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਵੇ। ਐਸੀ ਇਸਤਰੀ ਜਿਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਵੇਂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਦਾ ਸੁੱਖ ਹੀ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੇੜੇ ਖਿੜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਨੂੰਹ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇਤਨੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਸ-ਸਹੁਰੇ ਦਾ ਵੀ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੰਗ ਦਿਲੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹਿਰਦੇਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਸਭ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ। ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਨੂੰਹ-ਸੱਸ ਦਾ ਆਪਸੀ ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ਇਤਨਾ ਵੱਧ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਨਾ ਸਕਣ ਤਾਂ ਉਸ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਵਰਗਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖ ਆ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। 9872236848

ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਫੋਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ

ਹੱਡ ਬੀਤੀਆਂ- ਕੁੱਝ ਜੱਗ ਬੀਤੀਆਂ (1)

ਮਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਾਚਕ

ਲਗਭੱਗ ਸਾਲ 1996 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਨੂੰ ਅਜੇ ਛੇ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਤੇ ਨਿਣਾਨਾਂ (ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ) ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਰੌਲਾ ਜਿਹਾ ਪਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸਦੇ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਪੇਟੀ ਦਾ ਕਵਰ ਅਤੇ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਗੱਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁੱਝ ਮੋਰੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਨਿੱਕਲ ਗਈਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਾੜ ਸਾੜ ਕੇ ਮੋਰੀਆਂ ਕੱਢੀਆਂ ਹੋਣ। ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਆਖ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁੱਝ। ਇੱਕ ਗੁਆਂਢਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਵੀ ਸੁਣੀ "ਪੁੱਤ ਮੇਰੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਾਜ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਫਿਰ ਉਹ ਕਈਆਂ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲ ਗਏ ਤਾਂ ਮਸਾਂ ਹੀ ਜਾਕੇ ਉਹ ਠੀਕ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਿਤੇ ਜਾਕੇ ਉਸ ਅੱਗ ਨੇ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡਿਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਜਾਕੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ ਕਢਾਓ, ਬੱਸ ਫਿਰ ਸੱਭ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਊ। ਆਏ ਤਾਂ ਕਮਲੀਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਕਪੜੇ ਸਾੜ ਲਵਾਂਗੇ।"

ਪਹੁੰਚਦੀ ਪਹੁੰਚਦੀ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਜਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਕਪੜੇ ਵਿਖਾਓ ਤਾਂ ਸਹੀ। ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਗੱਦੀਆਂ ਅਤੇ ਚਾਦਰ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ, ਵਾਕਿਆ ਈ ਚਾਦਰ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਗੋਲ-ਗੋਲ ਮੋਰੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗੱਦੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਲੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਪੰਜ ਪੰਜ ਮੋਰੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਇੰਜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਮੋਮ ਬੱਤੀ ਨਾਲ ਸਾੜੀਆਂ ਹੋਣ।

ਮੈਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੱਕ ਕੇ ਡੂੰਘੀ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਰੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਵੇਖੋ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਵਿਚਾਰੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਅਤੇ ਗੱਦੀਆਂ ਸੜਕੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਆਪਾਂ ਗੁਆਂਢਣ ਤਾਈ ਦੇ ਪੇਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁਛ ਕਢਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਈਏ। ਇਹਦੇ ਵਿੱਚ ਹਰਜ਼ ਵੀ ਕੀ ਏ? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਏਥੇ ਬਾਬੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ? ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਮੋਰੀਆਂ ਤੇ ਟਾਕੀਆਂ ਲਾ ਦੇਣਗੇ? ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸ ਦਿਆਂਗਾ ਜ਼ਰਾ ਧੀਰਜ ਰੱਖੋ।

ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟਾਰਚ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ਾਬ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਵਰਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਟਾਰਚ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਗੱਦੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਪੇਟੀ ਵਾਲੀ ਚਾਦਰ ਉਤੇ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਟਾਰਚ ਦਾ ਹੀ ਚਮਤਕਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਜਰਬਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਖੱਦਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕੱਪੜਾ ਲੈਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਤੇਜਾਬ ਦੀਆਂ ਕੁੱਝ ਬੂੰਦਾਂ ਪਾ ਲਈਆਂ ਫਿਰ ਘੰਟੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋ ਦਿੱਤਾ। ਧੋਣ ਬਾਅਦ ਸੁੱਕਣ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਸੜੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਚਾਦਰ ਅਤੇ ਗੱਦੀਆਂ ਉਤੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਵਾਰ ਨੂੰ ਨੂੰਹ ਸਮੇਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਛੋਟੇ ਕੱਪੜੇ ਵਾਲੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਵਿਖਾਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕੀ ਇਹ ਮੋਰੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ? ਸਾਰੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਹੈਂ! ਇਹ ਤਾਂ ਜਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਹੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਟਾਰਚ ਵਿੱਚ ਤੇਜਾਬ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਥਲੜੇ ਪਾਸਿਉਂ ਕਰੈਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਤੇਜਾਬ ਲੀਕ ਹੋ ਕੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣਕੇ ਸਾਰਾ ਪਰੀਵਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸੀਬਤ ਅਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਗਏ। ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮੈਂ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਪਰੀਵਾਰ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖ਼ਸ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖੀਂ।

9464005685

ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਤੇ ਫੋਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ

ਹੱਡ ਬੀਤੀਆਂ- ਕੁੱਝ ਜੱਗ ਬੀਤੀਆਂ (2)

ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਮੈਂ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੀ ਸੁਣਦੀ ਸਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕਹਿਣਾ "ਕੋਈ ਜੱਗ ਬੀਤੀ ਸਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਹੱਡ ਬੀਤੀ।" ਮੈਂ ਇਸ ਹੱਡਬੀਤੀ ਤੇ ਜੱਗਬੀਤੀ ਦੇ ਫਰਕ ਨੂੰ ਲੱਭਡੀ ਰਹਿਣਾ ਤੇ ਕਈ ਵੇਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਜ਼ਾਕ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਾ। ਬਚਪਨ ਸੀ, ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੁਨੀਆਂ ਬਾਰੇ, ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਦੀ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਅੱਖਾਂ ਭਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਡਬੀਤੀ ਤੇ ਜੱਗਬੀਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਬਿਲਕੁਲ ਮੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਟਿਕ-ਟਿਕੀ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਛੋਟੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਹੱਡ ਬੀਤੀਆਂ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇੱਕ ਅਦਭੁੱਤ ਹੱਡ ਬੀਤੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪੀ ਸੰਗਤ ਸੇਧ ਲੈ ਸਕੇ। ਇਹ ਜੁਲਾਈ 2004 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਬੇਟਾ ਅਜੇ 11 ਕੁ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਸੋਦਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਬਾਹਰੋਂ ਗੇਟ ਖੜਕਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ। ਮਾਤਾ ਜੀ (ਮੇਰੀ ਸੱਸ) ਨੇ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਬਾਹਰ ਮੇਰੇ ਮਾਸੀ ਸੱਸ ਤੇ ਮਾਮੀ ਸੱਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਸਨ ਜੋ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਆਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਚਾਹ ਲੈ ਕੇ ਆਏ। ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਮੈਂ ਪਾਠ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਮਾਸੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਏ ਤੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰ ਕੇ ਅਸੀਸ ਦਿੱਤੀ। ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਰੜਕਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡੌਲਿਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਰੱਖ ਬੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਰੱਖ (ਤਵੀਤ) ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਬੇਟਾ ਤੂੰ ਰੱਖ ਪਾਈ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਰੱਖ ਪਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜਾ ਰੱਖ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਦੇ ਉਸ ਨੇ ਰੱਖ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਥੋੜੇ ਕੁ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਬੁਕ-ਬੁਕ ਭਰ ਕੇ ਝੱਗ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਢਿੱਡ ਭਰਕੇ ਸੌਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੁੱਧ ਪੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਾਏ ਵਾਧੀ ਨਾਲ ਤਾਂ ਸਿਆਣੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਪਾਣੀ ਵੱਗ ਕੇ ਸਰਾਹਣੇ ਗਿੱਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ 11 ਦਿਨਾਂ ਦਾ। ਮੂੰਹ ਦਾ ਵੱਗਦਾ ਪਾਣੀ ਤੇ ਝੱਗ ਵੇਖ ਕੇ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਨੇ ਹਾਲ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੁੰਡੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਵਿਚਾਰਾ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ। ਬੱਚਾ ਸੁੱਤਾ ਸੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਸਾਰਿਆਂ ਘਰ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਇਹ ਕਿਥੇ ਦੀ ਰੱਖ ਪਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਡਰ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮਾਸੀ ਜੀ ਮੈਂ ਵਾਪਿਸ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਫੋਨ ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਾਈ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ (ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ) ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ ਰੱਖ ਮਾੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਜਾਵੇਗੀ ਫਾਇਦਾ ਹੀ ਦਵੇਗੇ" ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਖ ਘੋਲ ਕੇ ਵਹੁਟੀ ਨੂੰ ਪਿਆ ਦਿਓ, ਬੱਚਾ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਗਰਮੀ ਬਹੁਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਲਾਇਟ ਵੀ ਬੰਦ ਸੀ, ਕੁਝ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ਰਾਬੇ ਦੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਚੱਕਰ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਡਿਗਣੋ ਮਸਾਂ ਬਚੀ। ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਹਿਮ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਰੱਖ ਬਹੁਤ ਕਰੜੀ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਤੇ ਅਸਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਸੱਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਕੋਲ ਲੈ ਚੱਲੀਏ, ਰਾਤ ਸਿਰ ਤੇ ਹੈ। ਮਹਿਮਾਨ ਵਿਚਾਰਾ ਤਰੇਲੋ ਤਰੇਲੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਫਿਕਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਜੇਠ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੀਆਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀਂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਗਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਪਖੰਡੀਆਂ ਤੋਂ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਮੈਂ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਪਖੰਡੀਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਨੇ ਕਈਆਂ ਦੇ ਘਰ ਬਰਬਾਦ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਤੇ ਮੇਰਾ ਜੇਠ ਪੱਕਾ ਮੰਨ ਗਏ ਕੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੀ ਹੈ,

ਜਰੂਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਫਟਾ ਫੱਟ ਉਸ ਮੀਂਏ ਨੂੰ ਲੈ ਆਏ। ਮੀਂਏ ਨੇ ਕਲਾਮਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛੱਟੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰੇਂ, ਮੈਂ ਫਿਰ ਚੀਕ ਕੇ ਕਿਹਾ ਖ਼ਬਰਦਾਰ ਜੇ ਮੇਰੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਫਾਲਤੂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਹਾ।ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਘਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹਾਂ। ਉਸ ਮੀਆਂ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, ਇਹ ਚੀਜ਼ ਬਹੁਤ ਤੱਕੜੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕੋਲੋ ਇਥੇ ਵੱਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਲਿਆਉ। ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਵੱਸ ਚਾਨਣ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ, ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ, ਮੈਨੂੰ ਆਟੋ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਇੱਕ ਬਾਂਹ ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਨੇ ਫੜੀ ਸੀ ਦੂਜੀ ਜੇਠ ਨੇ।ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋਵੋਗੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੇ ਰਾਤ ਦੀ ਸਿਫਟ ਸੀ। ਚੱਲੋ ਮੈਨੂੰ ਖਿਚ ਧੂ ਕੇ ਮੀਂਏ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਲੈ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਇਸ ਸਾਰੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਧੌਣ ਨੀਵੀਂ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਨੀਂਦਰਾਂ ਸੀ, ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਭਰ ਜਾਗਣ ਕਰਕੇ। ਮੀਆਂ ਨੇ 21 ਅਗਰਬੱਤੀਆਂ ਧੁਖਾ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਕੋਲ ਲਿਆਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਪੁੱਛਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹਾਂ ਤੂੰ ਕੌਣ ਏਂ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਏਂ, ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਵੇਂਗੀ, ਕਿਹਨੇ ਭੇਜਿਆ? ਉਹ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਇੰਝ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਇਹ ਮੇਰਾ ਸੁਭਾਅ ਸੀ, ਮੈਂ ਨੀਂਦਰ, ਭੁੱਖ, ਅਰਾਮ ਸਭ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਹਾਸਾ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਹਾਸਾ ਸੁਣਕੇ ਉਹ ਚੁਕੰਨਾਂ ਹੁੰਦਾ ਬੋਲਿਆ "ਛਾਇਆ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤਵਰ ਹੈ, ਹੱਸ ਰਹੀ ਹੈ।" ਮੇਰੀ ਸੱਸ ਦਾ ਰੰਗ ਧੂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੀਆਂ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹੁਕਮ ਸੀ ਮੇਰੇ ਜੇਠ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਕਲਮਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਗੋਲ ਚੱਕਰ ਪਾ। ਆਪਾਂ ਛਾਇਆ ਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਫਿਰ ਭਜਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਚਲੋ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਕਾਰ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਤੇ ਮੀਆਂ ਮੇਰੇ ਜੇਠ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਵਾਲ ਫੜੋ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਗਈ, ਮੈਂ ਚੀਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਬੇਵਕੂਫਾ ਇਹ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਜੇਠ ਹੈ, ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਸਹੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਮੇਰੇ ਜੇਠ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਸ ਦੀ ਗੁੱਤ ਖੋਲੋ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਮੰਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿ ਲਊਂਗੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਪਖੰਡੂ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਆਈ। ਇਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਿਆ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਮੂਰਖ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਕੇਸ ਮੇਰੇ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇ ਕੇਸ ਹਨ, ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ, ਮੰਮੀ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਗਰ ਲੱਗ ਕੇ, ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਮੰਮੀ ਜੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਜਾਊ। ਮੰਮੀ ਚੌਕੰਨੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮੀਆਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ।ਕਿ ਮੇਰੀ ਨੂੰਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਦਿਉ ਪਰ ਉਹ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਆਖੇ ਡੰਡੇ ਚਮਟੇ ਲਾਵਾਂਗੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਕਿੰਨਾ ਖਤਰਾਂ ਹੈ, ਬੱਚੇ ਤੇ ਇਸਦੇ ਲਈ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਖਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ। ਹੁਣ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤੇ ਜੇਠ ਜੀ ਸਮਝ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕੀ ਰਾਜ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਪਖੰਡੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪੈਂਤੜਾ ਬਦਲਿਆ, ਚਲੋ ਠੀਕ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਕੇ ਗਲ ਸਮਝ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਗਲਤੀ ਕਿਥੇ ਹੋਈ ਹੈ, ਚੱਕਰ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਕਾਰ ਮੇਲੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਤੇ ਛਾਇਆ ਲਕੀਰ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ, ਚਲੋ ਕੋਈ ਨਾ ਮੈਂ ਨਕਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਘੋਲ ਕੇ ਪਿਲਾ ਦਿਉ। ਖਤਰਾ ਟੱਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਆਉਣ ਲੱਗੇ, ਕਹਿੰਦਾ, ਫੀਸ, ਅਸੀਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿੰਨੀ? ਕਹਿੰਦਾ, 4500/-। ਮਾਤਾ ਜੀ ਘਰ ਆ ਕੇ ਕੱਢਣ ਗਾਲਾਂ, ਔਤਰਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੌ ਦੋ ਸੌ ਨਹੀਂ ਪੂਰੇ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ। ਫੇਰ ਉਸੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਚਲੋ ਬਲਾ ਟੱਲੀ। ਮੈਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਕਸਾ ਪਾੜ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਤੇ ਕਿਹਾ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਪਖੰਡ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਵਾਗੀ, ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਥੋੜੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇੱਕਠ ਤੋਂ ਛਿੱਤਰ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸਨ, ਆਪਣੀ ਮੁਟਿਆਰ ਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁਧ। ਮੀਂਏ ਨੇ ਹੱਥ ਹੌਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਮੁਟਿਆਰ ਨਾਲ ਅਸ਼ਲੀਲ ਹਰਕਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਮੀਏ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੀਂਏ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਥੇ ਗਈ ਸੀ। ਮੂੰਹ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁਲੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਸਭ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਹਨ, ਕੋਈ ਛਾਇਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੋਈ ਰਾਖ ਦਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰੱਖਾਂ ਵੀ ਵਹਿਮ-ਭਰਮ ਹੀ ਹਨ। ਉਸ ਰਾਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈ ਗਏ, ਪਰ ਇਸ ਰਾਜ ਨੂੰ (ਅੱਜਦੀ) ਖ਼ੁਦ ਰਾਜ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਰਸਤਿਆਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਚਾਨਣ।

9872240119

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਪੱਤਰ

ਪਿੰ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਜੀ,
ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2012 ਮੁਬਾਰਕ।
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸਾਲ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਤੇ ਸੇਧਵਾਨ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਚਿਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਚਨੌਤੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਮਾਸਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾਈ ਬੁਲੰਦ ਹੌਂਸਲੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧੇ ਕਲਮਾਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਨਾਲ ਚਲੇਗਾ। ਪਰਚੇ ਨੇ 2012 ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਦਿੱਸ ਹੱਦੇ ਤਹਿ ਕਰਨੇ ਹਨ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਬੋਲੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਖਲਸਾਈ ਸੋਚ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸਕਾਰ ਹੋ ਹਰੇ ਹਨ।

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੇਵਕ ਸਾਹਿਬ ਜਨਵਰੀ 2012 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਮ ਆ ਵੇਖ ਤੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਕਿਦਾ ਦੇ ਚੰਨ ਚੜਾ ਰਿਹਾ ਏ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਕਰਾਰਾ ਵਿਅੰਗ ਹੈ। ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿੱਚ ਤੁਸਾਂ ਠੀਕ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ ਦੀਂ ਨਵੀਂ ਮਿਆਰੀ ਸਮਗਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ 'ਚ ਤੇ ਉਲੰਪਿਕ ਖੇਡ ਲੇਖ ਤਸਵੀਰ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਤੁਰੰਤ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਆਪ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਚਿੰਤਕ
ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ
ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ।

±±±±

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀਓ,
ਪੂਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਮੈਹਜ਼ੀਨ ਲਈ ਦੋ ਨਵੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕਿਆ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਾਪਣ ਦੀ ਖੇਚਲ ਕਰੋਗੇ। ਤਕਲੀਫ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਾਂਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਸੁੱਭ ਚਿੰਤਕ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
ਤਲਵੰਡੀ

±±±±

ਅਣਮੁੱਲੀ ਵਸਤ

ਮੂਲ ਰੂਪ ਰਬਿੰਦਰਨਾਥ ਟੈਗੋਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ, ਅਨੂਵਾਦ ਪ੍ਰੋ. ਐਸ ਕੇ ਲਖਨਪਾਲ ਸਸਕਾਤੂਨ (ਕਨੇਡਾ)

ਜਮਾਦਾਰ ਰਾਏਦਾਸ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਇਕਾਂਤ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਚੁਪਚਾਪ ਬੈਠਾ ਸੀਪ ਉਹਦੀ ਇਸ ਇਕਾਂਤ ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਗੀਤ ਚਿਤੋੜ ਦੀ ਰਾਣੀ ਝਾਲੀ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੀਕ ਪੁਜੇ। ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੀਆਂ ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਨੀਰ ਵੱਗ ਤੁਰਿਆ। ਇਹਨਾਂ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੀਕ ਰਾਣੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੀ ਰਹੀ। ਫੇਰ ਉਹ ਉੱਠੀ ਤੇ ਰਾਏਦਾਸ ਕੋਲ ਜਾ ਪਹੁੰਚੀ। ਰਾਏਦਾਸ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਈ।
ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਬਰਾਹਮਣ ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਘੂਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਰਾਣੀ ਨੇ ਅਛੂਤ ਦੀ ਪੁਜਾਰਣ ਬਣਕੇ, ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਣੀ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਐ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਬੰਨ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਸੁਨਿਹਰੀ ਵਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਈ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ। ਉਹ ਅਨਮੋਲ ਵਸਤ ਸੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਡਿਗੇ ਹੋਏ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਨਿਰਮੂਲ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਵਸਤਾਂ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਲੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਤੰਗਦਿਲ ਨੂੰ ਜਾਲਮ ਬਣਾ ਲੈ। ਪਰ ਮੈਂ ਇੱਕ ਭਿਕਾਰ ਦੇ ਵਾਗ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹਾਂ। ਜਿਹਨੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਅਣਮੁੱਲੀ ਦੌਲਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਮਿੱਟੀ ਤੋਂ ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਣੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ, ਉਸ ਜਮਾਂਦਾਰ ਤੋਂ ਉਸ ਰਾਏਦਾਸ ਤੋਂ ਪਾਇਆ ਹੈ।

Registration No. R.N.I CHAPUN/2010/33423 P.O REGD. NO CHD/144/2011-13

ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ

ਸ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਮੁੱਖ ਸਰਪ੍ਰਸਤ

ਸ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ
ਚੇਅਰਮੈਨ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬੋਰਡ

ਪ੍ਰੋ. ਐਸ ਕੇ ਲਖਨਪਾਲ
ਕਨੇਡਾ

ਸ਼੍ਰੀ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ
ਕਨੇਡਾ

ਵੈਦ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਜੋਗੀ

ਕਨੇਡਾ ਨਿਵਾਸੀ

ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਲੇਖਕ

ਸ. ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਾਹਅਬਾਦੀ

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਕੈਲਵੀ

ਪ੍ਰੋ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਬਡੂੰਗਰ

ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
ਤਲਵੰਡੀ

ਪ੍ਰੋ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਗੋਗੋਆਣੀ

ਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਬਿਜਲੀ

ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ

ਮਾਸਟਰ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਜਾਚਕ

ਮਾਸਟਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ

ਸ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਪੱਟੀ